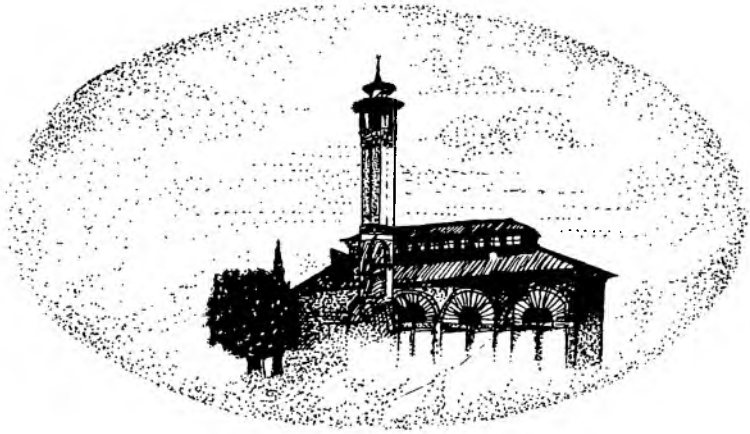

ANILAR VE İBRETLER

Cemal NAR

UKDE
BASIN YAYIN ORGANIZASYON

UKDE Basın Yayın Organizasyon

UKDE YAYINLARI: 1

Editör:

Serdar YAKAR

Kapak

Sait IŞIK

İç Tasarım:

Orhan ERMEYDAN

Dizgi:

UKDE DİZGİ

Baskı-Cilt:

LAZER OFSET

Baskı Tarihi:

NİSAN 1994

UKDE Basın Yayın Organizasyon
Trabzon Caddesi Dedeade Sokak No: 2/C
Tel:225 15 80 Kahramanmaraş

Cemal NAR

ANILAR
VE
İBRETLER

UKDE YAYINLARI
KAHRAMANMARAŞ
1994

Cemal NAR 1955 yılında K.Maraş'da dünyaya gelen Cemal Nar, ilkokula köyü Hartlap'da başlayıp, K.Maraş'da bitirdikten sonra, İmam Hatip Lisesini 1973'de Diyarbakır'da, Yüksek İslam Enstitüsü'nü de 1977'de Kayseri'de bitirmiş ve aynı yıl öğretmen olarak görev almıştır. 1980 yılından bu yana K.Maraş İmam Hatip Lisesi'nde meslek dersleri öğretmenliği ile beraber, şehrin değişik camilerinde fahri vâizlik de yapmaktadır. Bu arada bazı hocalardan özel eğitim almıştır.

Değişik dergi ve gazetelerde yazısı yayımlanan yazarın, elinizdekinden başka, basılmamış üç kitabı daha bulunmakta ve bazı konularda çalışması devam etmektedir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

Takdim	7
Önsöz	9
Okumak Aşkı	11
Kitap Sevgisi	14
Kitap Tanımı	17
Mutluluğun Kaynağı	22
Akıl İman ve Tebliğ	26
İki Dünya İki Ölçü	31
Ben Münafık mıyım	34
Yahudileşmek Endişesi	37
Fırsatlar ve Pişmanlıklar	40
Kafir Diye Buna Derler	43
Acı Günler	46
Resmen Saptırma	50
Dinde Reform mu	53
Buyurun Şeriata	56
Gitti Desene Mallar	61
Kalb ve Vesvese	64
İçtiğimiz Bir Çeşmeden	67
Bir Büyük İhmalimiz	69
Her Gün Bir Hac Bir Umre	72
Bayramımızı Berbat Eden	75

Kayın Ölümdür	78
Oh Olsun.....	82
İki İnfak Örneği	85
Bir Edep Bir Can Demek.....	90
Aradığımız Ruh	94
Hangi Yağcılık.....	97
Bizim Posbıyık ve Selam	100
Ebu Damdama Gibi	103
Gül Biraz	106
Af, Öfke ve Çocuklarımız	108
Başarmanın Mutluluğu	110
Tevazu ve Mahviyyet.....	113
Hey Gidi Arslanlar.....	117
Ucbe Ne Hacet.....	120
Adam Olduğumda	124
Yaratılanı Sevmek.....	126
Manevi Protokol	129
Makam Sultanı.....	132
Muhasibi İle Sohbet.....	135
Ayıpladık Ya	138
Üç Olay ve Kibir	140
Münazara Adabı	143
Terketmeyecektin	146
Dost mu Düşman mı.....	148
Nimetler ve Bosnalılar.....	150
Avustralya'ya Mektup	152
Bir Öğretmenden Bir Öğretmene	155

TAKDİM

Maraş; münbit şehir.

Sezai Karakoç; "havasında mı suyunda mı" derken ne kadar haklı bilemem ama Maraş gerçekten de yetiştirdiği yazarıyla, şairiyle, kadrosuyla tarihe mührünü vurmuş bir şehir... Özellikle Cumhuriyet sonrası Üstad Necip Fazıl'ın çizgisini sürdüren düşünce adamlarıyla...

İstanbul'da yayıncılığın bizzat içinde bulunduğum yıllarda en çok muhatap olduğum soru olmuştu "Maraş niçin bu kadar yazar yetiştirmiş?" sorusu...

Gerçekten bakarım Maraş halkına kimi şairdir, kimi yazar, kimi aşık... İçlerinde bir ukde olarak biriken duygularını ancak kelimeleri ile anlatırlar, anlatmaya çalışırlar. Anlayan olmasa da, Maraş'lının derdini anlatır onlar, belki bir gün anlarlar diye... Maraş'lı düşmana karşı kazanmıştır savaşını ama yenilmiştir. Zaferi ve yenilgiyi iç içe yaşamıştır. Bu yenilgilerin sebebini soğukkanlılıkla inceleyeceğimize ve ona göre yeni baştan yaralarımızı onaracağımıza, bir duygu seline kaptırdık kendimizi, hep içlendik... Bu içlenmelerimizi bazısı ak kağıda nakşetti, bazısı da sazının tellerine mahkum kıldı...

Sonuçta içi ukde dolu bir nesil yetişti Maraş'ta.. "Gül Yetiştiren Adam"lar ve daha niceleri bu ukdeleri bir dışa yansıması olarak edebiyat dünyamızda yerini aldı.

Maraşlıda bir cevher gizliydi gizli olmasına da bunu keşfe-

decek, deşecek, işleyecek ocaklar sönmüştü.. Bilgisayarlarla şahe-
ser tabloların yapıldığı çağımızda Maraş'ta gazeteler hâlâ cımbızla
harflerin yan yana getirilmesiyle çıkartılmaya çalışılıyordu...

Ukde Basın Yayın Organizasyon bu ortamda bir ocak olma
gayretiyle faaliyetlerine başladı.. Ukde Haber gazetesi, Hale ve
Kurtuluş dergileri birer öncü idi. Elinizdeki kitap ise Ukde Yayınla-
rının ilk kitabı. Şimdiden müjdeleyelim ki ilk ve tek olmayacak...
Sırada siz güzide okurlarıyla buluşmayı bekleyen daha nice eserle-
rimiz var..

Yaşlısından gencine her Maraş'lının sohbetlerinden tanıdığı,
sevdiği ve saydığı Cemal Nar hocamızın bu güzel eseriyle başlamış
olmak ise bizim için gurur verici... Bu mutluluğu birlikte paylaş-
mak üzere buyurun kitaba...

Serdar YAKAR

ÖNSÖZ

–Ümidimiz İslam Gençliğine...–

Hayat bir medrese; eğitir insanı. Tecrübeler de yaşama san'atını öğretir bizlere. Bu medresede uyanık öğrenciler, en küçük olaylardan bile çok büyük dersler çıkarabilirler, bilinçlerini berraklaştırabilirlerse eğer, bakışlarını biraz derinleştirebilirlerse. Hayat yolunun ışıklı ve coşkulu veya sönük ve seviyesiz olması biraz da buna bağlı. Mutezilî değiliz, kul kendi fiilini kendi yaratmaz, ama aklının, iradesinin ve duygularının hakkını verebilirse, daha bilge, mutlu ve mutmain yaşayabilir. Cebriyeci de değiliz, ancak her güzellik, yeni güzelliklerin bir davetiyesidir.

Yüce Rabbimiz, yerlere göklere bakmamızı, arzda gezip toz-mamızı, eşyayı dikkatle incelememizi, oluşumlar üzerinde düşünmemizi ve bütün bunlardan dersler ve ibretler çıkarmamızı, hikmeti yakalamamızı, hakikatı bulmamızı istemektedir. Dolu dolu yaşamak bu olsa gerek. Bu yönüyle yaşamak tam bir temâşâ ve mace-ra...

Dünya yüce Allah'ın isimlerinin, sıfatlarının, fiillerinin kısmen açığa çıktığı yer. Müslümanca yaşamanın ne harika olduğunu da gösterir bize. Burada yaşamak büyük bir nimet, büyük bir mazhariyet ve büyük bir fırsat... Çok sınırlı şu hayat bu cihetle çok tatlı. Gözümüz âhirette bizim ama, orayı arama yeri, özleme yeri olan bu dünya da işte bu yönüyle gerçekten çok tatlı ve heyecanlı.

Biz anılarımızda bu yönüne baktık genellikle. Yoksa onun

bir de lânetli yönü var. Ah! Keşke bütün bütün uzak olabilsek o yönlerden... Orada acı var, keder var. Yıkılış ve yok oluş var... Bunlar, tevbe kapısına itici olurlarsa eğer, belki bir değer taşıyabilirler. Yoksa yazık olmuştur hayata.

Yazmak da yaşamak demektir. Yazmak, düşünmek, değerlendirmek, sorgulamak ve yargılamak demektir aynı zamanda. Yazmak, katkıda bulunmaktır. Fedakârlık işidir. Sevgi işi, gönül işidir. Değer vermektir insana, evrene. Bu yüzden bir borç, bir yükümlülüktür. Şan, şöhret ve menfaat gibi duygular çok sönük, çok basit ve çok ilkel kalır bunların yanında. Letâifleriyle yaşayanların iltifat etmeyeceği şeylerdir onlar.

Gözümüz âhirette demiştik. Ama güzel bir dünya kurmak ve onu güzel bir sisteme ayarlamak da görevlerimiz arasında. Biraz da mesleğimizden mi kaynaklanmakta bilemem ama, biz gençliğe daha fazla eğilmek ve önem vermekteyiz. Bu yüzden kitabımızı özlediğimiz o İslâm gençliğine ithaf ettik.

Yıllar önce yazılan.....

OKUMAK AŞKI

Kitap, insana verilen en büyük nimet. İnsana, okuma ve yazma kabiliyetini veren, okuması için kitap gönderen Allah'ın şanı ne yücedir. Çünkü, onun gönderdiği son kitap "Oku" diyerek başlar-ken, insana, maddi manevi yükselişin ve dünya ahiret mutluluğunun sırrını da açıklıyordu.

Okumak, şüphesiz büyük bir mutluluktur. İnsan okuduğu kadar değer kazanıp kıymetlenecek, yükselecektir. Bütün toplumların önderleri okumayı ibadet hazzına bürüyenlerdir ve dünyanın her yerinde hürmet görmüşlerdir. Kişinin kalb, akıl ve letaif gibi vücudunun muhtelif fakültelerini çalıştırmaya en büyük muharrik, kuşkusuz okumasıdır.

Ben, okuma alışkanlığını bütünüyle elde edememenin acısını, hep duyarım içimde. Bu konudaki bütün isteklerim, gençliğimde başka yönlere kaydırduğım irademın sert duvarına çarparak paramparça olmaktadır. Bütün gün evine kapanıp kitap okuyanları, okumaktan, güzel bir filmi seyrederek gibi, tatlı bir sofraya kurulur gibi, veya affederseniz, tatlı bir yaratığı sever gibi haz alanları, zevk alanları gördükçe ve duydukça içimi bir burukluk kaplar, bir hasret kaplar, bir gıpta kaplar.

Bize, okuma sevgisini aşlamak isteyen ve neler okuyacağımız hakkında rehberlikte bulunan muhterem hocalarımızdan Hulûsi Kılıç bey, şöyle söylerdi: "Napolyon, bir harbi kazanmak için üç şeye ihtiyaç vardır: para, para, para dermiş. Bende, bu gün, ümmet-i Muhammed'in kurtuluşu için üç şeye ihtiyacımız vardır diyorum: okumak, okumak, okumak."

Okumayı bir iman davası haline getiren hocamız, bu konuda rehberlik yaptığı bir arkadaşımızın ihmalkarlığı karşısında bir gün feveran ediyor ve yakasından tutarak ona şöyle bağıyordu:

-Ya okuyacaksın, ya da müslümanım demeyeceksin!..

Biz, önce, bunu biraz mizaha almış, ya da öyle bir ortamda dinlemiştik. Ancak, ötesindeki idrakı anladığım günden beri, unutamadığım, altın levhalara kazımak istediğim bir vecize oldu bu sözler bana.

Kendisini, öğrencilik yıllarından tanıyan birisinden şöyle bir hatıra anlatılmıştı bize: Bir gün, tuvalette sıra beklerken, bir arkadaşında yeni bir kitap görür. İster ve kolları paçaları sıvalı, öyle dalar ki kitaba, sıra da bitmiş, nerdeyse namaz vakti de gitmiş, ayakta tuvalet önünde öyle kalakalmıştır saatlerce. Dürter de uyandırır-lar..

Bu hatıra tarihte, bir başka hatırayı canlandırdı gözümde: Büyük âlim, müctehid muttakî mübarek insanımız Takiyyüddin İbn-i Dakîk-ul İyd, kitap okumaya çok düşkün bir insandı. Gece sabahlara kadar uyumaz, ilim ve ibadetle uğraşır. Bulunduğu şehrin kütüphanelerinde bulunan kıymetli kitaplarda, hep onun, okuduğuna dair kendine özgü işaretleri bulunurdu. Sirâcüddin ed-Denderâvî şöyle söylüyor: "Râfi'nin "Şerh-i Kebîr"i piyasaya çıkınca bin dirhem vererek Takiyyuddin hazretleri bu kitabı satın almıştı. Bu kitabı mütâlaa etmek için namazların sadece farzlarını kılıyordu. Kitabın mütâlaasını bitirinceye kadar böyle yaptı."⁽¹⁾ Her gece, sabahlara kadar, Kur'an okuma, ibadet ve ezkarın yanında, bir veya iki cilt kitap mütalaa eden, böylesine takvalı bir insanın, kitap okuyacak zamanını alıyor diye, namazların sünnetlerini terk edip yalnız farzlarını kılması, gerçekten düşündürücü ve ibret aldırıcı bir olaydır.

Kitap okuma, kuşkusuz ciddi bir iştir. Her yerde, okunacak bir şeylerimiz bulunmalı. Gerçi, "Bir Yazarın Notları"nda bizden biri, onun ciddiyetine layık bir şekilde, elbiselerini giyer, saçlarını tatar, kırvatını bağlar, masaya geçer ve öyle okur olduğunu söylüyorsa da, bu ancak ilmi eserlere, not almayı gerektirecek kitaplara,

akademik çalışmalara has diyebilir miyiz acaba?.. Ben yle inanıyorum ki, her yerde okuyabilmeliyiz. Ancak şunu da belirtmeliyim, ben de okurken, تنها ve sessiz bir yeri, elimin altında, mavi ve kırmızı kalem, cetvel kağıt bulundurmayı ve yazmaya uygun bir konumu arzu ediyor, olmamasından da tedirginlik duyuyorum.

Bu satırlarımın amacı, nasıl bir okumadan ziyade, okuma sevgi ve tutkusunu kendi kendime mırıldanmadır. Sözlerimi, bize nakleden arkadaşımızın sohbetinde kaydettiğı bir sözüyle bitirmek istiyorum Sezai Karakoç'un:

-Öyle oku ki, güneş doğıduğunda elinde bir kitap görsün, battığında bir başka kitap...

KİTAP SEVGİSİ

“Sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe, gerçek iyiliğe erişemezsiniz.”⁽¹⁾ Gerçek iyilik ve ben.. Düşünüyorum da, utanıyorum. En çok neyi seviyorum canlılardan ve kutsallardan sonra. Bunu kendime her soruşta dünya malı olarak karşıma kitaplarım çıkıyor. Acaba yıllarca, diyar diyar aradığım ve Pakistan'da bir dostum aracılığı ile kavuştuğum “İ'lâ'üs-Sünen'i” bir “Kütüb-ü Sitte” serisini veya yazarı Fahrettin er-Râzî'nin üstad edinmek için kapısına vardığında Şeyh Necmettin Kübra'nın “Her şeyi bırak da öyle gel” isteğine “her şeyi bırakabilirim, ama tefsirim hariç” diyerek kapıdan yüz geri dönmesine sebep olan “Mefâtiḥ'ul Gayb” nam-ı diğer “Tefsir-i Kebir”i vb. şaheserleri Allah için, zorlama olmaksızın içten gelerek infak edebilir miyim...? Şu anda zor! Belki ölürlen vakfetmeyi düşünebiliyorum...

Kitap sevgisi... Kitabı sevmek... Bazıları, bana ve dostlarıma “Kitap hastası” diyor. "Allah size de versin" diyoruz, biz dua, onlar beddua kabul ediyorlar. Sahi bu hastalık mı?... Doğrusu, değil demek de zor. Ben "Elmalı Tefsiri"ni alırken talebeydim, harçlığını vermiştim. Yatılı yemekleri ağır olur, arkadaşlar yanına salata yaparlardı. Ben "Salatam Elmalı'dır" derdim. Elbisemi, ayakkabımı ihmal ederdim. Tatlı yemez, meşrubat içmezdim. Bazen aklıma gelmiştir; Ölüp gidersem, bunlar kalacak, keşke yese içse miydim? Hayır, onları elime alıp sevmem, okşamam, seyretmem, masamda cetvel, kırmızı kalem, dolma kalemle beraber açıp okumam, yer yer altını çizmem, kenarına not düşmem, beğendiğim yerleri tekrar ve yüksek sesle okumam, bazen coşup ağlamam, bana onlardan da-

ha tatlı, evet çok daha lezzetli...

Allah kimseyi sevgilisinden ayırmasın. Ayrılık acısını şöyle ya da böyle herkes tatmıştır. Kitaptan ayrılmak, kitapsız kalmak, Allah bilir ne kadar acı olsa gerek... Ben bilemiyor, ama hissedebiliyorum. Mesela Cemil Meriç için ne kadar üzölmüş, ne kadar hislenmişim, ilk duyduğumda; o kitap sevdalısı, gözlerini yitirince, göremez olunca duvara dizdiği sevgililerini, gece bir yarısı yataktan kalkar, ellerine alır o kitapları, sever, okşar, bağırına basar ve ağlarmış, "Bana tuğla oldunuz" diye diye... Aman Allahım, bu ne ızdırıp ve çile, bu ne imtihan ve belâ.

Benzeri bir olayı şehrimizde de anlatırlar: Yıllarca müftölük makamında oturmuş, caddelerden geçerken insanların ayağa kalkarak veya kenara çekilerek yol verdiği, ilmine ve takvasına hürmet ettiği, Osmanlıdan Cumhuriyete intikal eden o âlim ve fazıl insan, kurtuluşun mânevi önderlerinden Hâfız Ali (Görgel) Efendi, hayatının sonuna doğru gözlerini kaybetmiş. Sürekli yanında kitap okutur, dinlermiş. Son günü ise okumaya gelenlere: "Bu gün okumayalım, sevelim." demiş. Çok kıymetli kütüphanesinde halef ve selefin nadide eserlerini elleriyle sevmiş, okşamış ve büyük bir hasret, hüznü, aşk ve iştiyakla şu mısraları okumuş:

Dereler gölgelendi
Güzeller suya indi
Her güzelden bir buse
Yüreğim tazelendi.

Kitap sevgisi, bilmem ki öyle kolay ifade edilebilir mi?.. En iyisi hissedip de anlatamadığımız için, "kıssadan hisse" deyip canlı bir misal vermek: Hocam Ahmet Coşkun Bey yazıyor: "Kayseri'nin Hacılar Nahiyesinde "Büyük Hoca" adıyla maruf ve meşhur bir âlim, "Ruh-ul Beyân Tefsiri"nden faydalanmak istediği halde bu tefsiri çevrede bulamaz, emaneten getirdiklerini de kısa zamanda sahipleri götürürler, Hoca Efendi, bir gün hemen yola koyulur, yaya İstanbul'a varır. Ruh-ul Beyân'ın o kocaman ciltlerini kucaklayıp okşayarak memleketine döner. Ve Ruh-ul Beyân'ı taşımının

zevki ve heyecanı, yorgunluğunu kendisine unutturur.⁽²⁾ Hatta bazıları bir çeşit "Fena fil Kitap" olmuştur. Câhız'ın üstüne düşen kitaplarının altında ölmesi gibi.

Kitap medeniyetin temel taşıdır. Bu ilk çağların insanlarınca da bilindiği için, o mahrumiyet dönemlerinde taş, ağaca, kemiğe, deriye vs. yazılmış, yeni nesillere hem birikim bırakılırken hem de yol gösterilmiştir. Kitap aklımızdır, hafızamızdır. Kitabın kaybı, aklın hafızanın kaybı gibi bir şey. Bir düşünelim, şu kitaplar bir kaybolduysa acaba uygarlığın başına neler gelirdi. Haydi yeniden yontma taş devri... Fazla söze ne hacet, bizde en büyük hakaret "kitapsız" demek. Kitaba değer vermeyene değer de verilmez. Medeniyetimiz bize bildirir ki, kitap, ekmek gibi sayılmaya, sevmeye layıktır. Onu abdestle almak güzeldir. Kitap üstüne bir şey koymak ayıptır. Kitaba saygılı olmayana, kitap da ilim vermez. Onun için kitap ya masada ya da rahlededir, yere konulmaz. Hem en güzel yazıyla yazılmalı ve karalanmamalıdır. Ömrü bitince, insan gibi, laht yapıp temiz toprağa gömülmeli... Bunlar kitaba saygının şartları....

Kitabın acısı, evlat acısı gibidir. Bazılarına sonradan koyar ve geçmez. Ben öyle bir felaket yaşamadım hamdolsun. Ama, kitaplarını kaybeden veya açlık yüzünden onları satan nice insanların hayatı boyu sızlandıklarını çok duydum. Geçmişte daha da acı şeylerin yaşandığını okudum. Bir parça öğrenmek isterseniz, Abd'ul Fetah Ebu Gudde'nin "İlim Uğruna" adlı eserinin 6. bölümüne bakabilirsiniz.⁽³⁾

Kitap, kıskanç da değildir. Binlerce sevgiliniz olsun istemez misiniz?

(1) Al-i İmran 92

(2) Ahmet Coşkun Ana Meselelerimiz ve Bazı Hal Çareleri Üzerine Sohbetler Hatıralar Türdav Ofset, İst. 1982 S. 94

(3) Çeviren Faruk Başer Ebru Yayınları 1985 İstanbul

KİTAP TANIMA

İmam Hatipte okuduğum yıllarda, o gençliğimin en güzel ve en bereketli olması gereken yıllarında, maalesef kitaplarla ilişkim, sadece romanlardı desem caizdir ders kitaplarının dışında. Yerli ve yabancı yüzlerce roman okumuştum. Bazen anlamadığım halde inadına bitirip, daha sonra tekrar okuduklarım da olmuştur. Mesela "Bir Devlin Düşüşü" gibi. Bana "bunları niye okuyorsun, ne anlıyorsun bunlardan?" diyen olmuştur ama bunların yerine neyi okumam gerektiğini söyleyen ne yazık sanki olmamıştır. İlmî ve fikrî kitaplardan uzaktım o zamanlar. Zihnimi zorluyorumda ancak şunları aklıma getirebiliyorum: Cevat Rifat Atilhan, K. Mısıroğlu, M. Akif Ersoy, Şule Yüksel Şenler, Zuhuri Danışman'ın iki tarih serisi, Said Nursi'den bir kaç risale filan. Diyarbakır'da okumuş, ama Sezai Karakoç ve "Diriliş" dergisini, Maraşlı olmuş ama Nuri Pakdil ve "Edebiyat" dergisini tanıyamamıştım. Neden böyle olmuştu?.. Elbet önemli bu ama, belki bir başka yazının konusu.

Bu açlıkla Yüksek İslam Enstitüsü'ne geldiğimde kendimde büyük bir eksiklik hissediyordum. Bu açlık ve eksiklik hissimde, yaşım kadar okulumun, okul kütüphanesinin, hocalarımın, ülkemin ortamının da etkisi vardı. Bu açlığı doyurmak için, açık olduğu zaman içinde saatlerce kütüphanede kalıp kitapları tanımaya çalıştığım olurdu. Derste ise, sınıfın en arka sıralarına oturur, ya eskiden basılmış ve âsâr-ı antika olmuş olan Sebil-ür Reşad, Sırat-ı Mustakim, Büyük Doğu, Diriliş, İslam Medeniyeti vb. dergileri karıştırır, yazarlarını tanımaya çalışırdım veya kitap okurdum. Sağolsun hocalarım, hoş olmayan bu davranışımı, hoş karşılar da ille de ders demezlerdi.

İşte o günlerde her kitabı tanımak isterdim. Yazarlar hakkın-

da da pek bilgim yoktu. Dolayısıyla yanlış kanaate vardığım da oluyordu okumadan önce. Mesela, vitrinde Mehmet Kaplan'ın "Büyük Türkiye Rüyası"nı görünce, nedense yazara kızmıştım. Sebeb mi?. Büyük Türkiye'yi rüya görüyor, hayal görüyor diye! Kitabın ismini öyle algılamıştım. Bunda biraz da sol içerikli kitapların çokluğunun payı vardır belki de. Ama alıp okuyunca, hem kendime güldüm, hem de merhum Kaplan'ı tanıdım. Hemen "Nesillerin Ruh" "Şiir tahlilleri" vb. kitaplarını zevkle, ama bazı notlar ve itirazlarla okudum.

Her kitabı tanımak isterdim dedim ya, bunun için aklıma enteresan bir fikir gelmişti; sırayla kitabevlerine girer, sahibine selam verir ve basımı yapılmayan, yapılsa bile mevcudu kalmayan, benim hiç bir vitrinde görmediğim bir kitabı sorar, daha çok da "Kutatgu Bilig" veya "Atabet'ül Hakayık" var mı derdim. Kitapçı önce bir düşünür, sonra vitrinlere derin derin bakardı. Bense içimden, "Kusura bakma efendi, bunun olmayacağını ben de biliyorum ama maksadım bu bahane ile içeri girip kitapları incelemek." derdim. Nihayet kitapçı "Bizde böyle bir kitap yok" derken, içimden bir oh çekerek, kitaplara bakmak için izin ister, dikkatimi çeken her kitabı elime alır, incelemeye çalışırdım. Böylece birçok yazar ve kitaplar tanıdım. Ha! oh çekmemin sebebi mi? "Buyur işte" dese, alacak param yoktu da ondan...

Kitap tanımak başlı başına bir bilgi, bir kültürdür. O zamanlar bir hocamdan ilk defa şunu duymuş ve yaptığım şeyi ifade etmesinden ötürü de çok sevinmiş, pek beğenmişim: "İlim adamı her şeyi bilen değil, istediği bilgiyi nerede bulabileceğini ve nasıl alabileceğini bilendir." Okudukça da, ilmi araştırmalarda kitâbiyat veya litaratürün önemini kavramıştım.

Bu gün artık öğrencilerime ve bazı genç kardeşlerime şunu rahatlıkla tavsiye edebilirim; kitap tanıyınız. Her kitabı tanımaya çalışınız. Okuyunuz demiyorum, tanımaya çalışınız. Hiç bir kitabı küçük görmeyiniz, gereksiz ve faydasız görmeyiniz. Kitaba ve yazarına saygı duyunuz, ama az, ama çok. Biliniz ki, elinizdeki o kitabın o hale gelmesi için, o yazar kim bilir ne kadar emek sarfetmiştir, çile çekmiştir Allah bilir. Siz olmasanız da, biri bir gün fay-

dalanabilir ondan. Kaldı ki, bizim dinimiz ve kültürümüz, kitaba edeble yaklaşmayı ister bizden.

Bir kitabı tanımanın en kestirme yolu, onu elimize alıp "için-dekiler" bölümüne bakmaktır. Bu kitabın içeriği hakkında en güzel bilgiyi en kestirme yoldan veriverir bize. Sonra "önsöz"ü okumalıyız. Yazarlar burada genellikle kitabın amacını, çalışma metodunu, konunun önemini vb. şeyleri ifade ederler. Daha sonra da "son söz" veya "sonuç" bölümünü okumalıyız. Çünkü burada genellikle kitabın bir özeti çıkarılarak varılan hüküm ifade edilir. Bu çok önemli bir faydadır. Nice kitap okuyanlar, fiş çalışmasının yanında, kitabın bir de özetini çıkarırlar, Şansen ben, emeksiz elde ettiğim bir özet bilgi olan bu "son söz"le yetinirim. Yine kendim yapmaya çalıştığım, ama herkese hararetle tavsiye etmediğim bir şey de, kitabın bibliyografyasına, yani yazılırken faydanılan eserlere bakmaktır. Çünkü bu, riyakarlık ve sahtekarlık yoksa eğer, çalışmanın kıymetinin belgesidir. Bütün bunlarla, okumasak da, o kitabı nisbeten tanımış oluruz. Günün birinde o konuya ihtiyaç duyarsak, artık yerini biliyoruzdur.

Ancak bu işlem bizi bazen aldatabilir. Aynı içeriği görürüz bir çok kitapta da bazısını gereksiz bulabiliriz. Küçülebilir gözümüzde kitap. Oysa ne kadar yanıldığımızı, ancak o kitabı okuduğumuzda anlarız. Benim başıma bu utanç bir kaç defa geldi ve dersimi aldım. Kitaplar, cennet meyvaları gibidir, dıştan birbirine benze-se de tadları bambaşkadırlar. Bu yüzden kesin kanaat ancak okuyunca verilmeli.

Kitap tanımanın bir yolunu da "kitap tanıtma programları" ile bulmuştuk o yıllar okulda kitap kulübünü çalıştırırken. Sırayla her hafta bir arkadaş, kendi seçtiği bir kitabı okur ve hafta sonu, özeti ile beraber yorumunu dinleyicilerine sunar, olursa, soruları cevaplandırır. Tatlı hatırası hala sevindirir, ben de Muhammed Kutup'un "İslamın Etrafındaki Şüpheler" adlı eserini bir haftaya sığdıramamış, ikinci haftadan sonra, şehir halkından istek üzere umuma ikinci kez sunmuştum. Bu programlar giderek ciddi bir dinleyiciye kavuşmuş, faydalı bir seminere dökülmüştü. Bazı kitapları okumak zorunda kalıyor bazılarını da okumuş gibi oluyor-

duk böylece. Yıllar sonra, öğretmenliğimizde, bir müddet dergiler için de aynı programlarımız olmuştu özel planda. Gerçekten faydalı şeylerdi bunlar.

Her kitabı tanımak, her kitabı okumak değildir. Çünkü ömür her kitabı okumaya yetmiyor. Öyleyse bir sıralama gerekecek. Bazı öncelikler olacak. Peki nasıl olacak bu?.. Bilmediğimiz bir yolda kılavuz tutarız değil mi? Bir amayı, bilmediği bir yerde yürürken görürseniz...Dikkatinizi çekmiştir, nasıl yavaş ve temkinli yürür. Oysa bildiği bir yol olsaydı, veya bilen biri elinden tutsaydı, o yolu daha rahat ve daha hızlı alabilirdi.

Aynen öyle, bilmediğimiz bir alanda veya yeni başladığımız zamanda, bilen birisinin tavsiyesi bizim için büyük önem taşır. Bu yüzden, seviyemize göre ve öncelikle neleri okuyacağımızı, danışılmaya layık kişilere danışalım. Danışan dağ aşmış, kolaydır; biz de aşarız kitap dağlarını, ne kadar da yüce olsalar. Burada yaşanılmaması gereken talihsizlik, yanlış adama danışmaktır. Çünkü o, yol kesen bir dağ eşkiyasıdır. Maalesef hala mevcutları da vardır.

Danışılan her zaman insan olmaz. Bu görevi kitaplar, dergiler, gazeteler, TV de yapabilir. Mesela çoğu gazetelerin kültür sayfalarında, yeni kitaplar tanıtılır. Dergilerde de vardır bu tür sayfalar. Hatta ülkemizde de artık, sırf kitap tanıtan dergiler çıkmakta. Bunlar birer hazine yolu, define kılavuzu, kıymetini bilelim. Henüz ülkemizde yok ama, bazı ülkelerde üniversitelerin bünyesinde yapılmış ama basılmamış tezlerin bile, bazen bir iki dilde özeti yayınlanmakta, insanların istifadesine sunulmakta. Keşke ülkemizde de görebilsek bu güzelliği bir an önce.

Bu konuda kitaplar da yazılmıştır. Bazıları, yetişenlere tavsiye mahiyetinde genel bir kitap listesini veriyorlar. Mesela, Hayreddin Karaman'ın "İslamın Işığında Günün Meseleleri" ile Ahmet Coşkun hocamın "Sohbetler ve Hatıralar"ı buna iki güzel örnektir.

Tarihimizde ise bu konuda şaheserler mevcuttur. Başta "Keşfüz-Zunûn" ve "Mevzüat'ul Ulûm" olmak üzere nice tabakat kitapları yazılmıştır. Bu gün yayını süren "T. D. V. İslam Ansiklopedisi"de bu konuda çok büyük bir hizmet görecektir inşaallah. Özel alanlara ait müstakil çalışmalar da var bir hayli. Mesela, kendi

ilgi alanlarımdan bir kaç örnek vereyim isterseniz. Tefsir alanında İsmail Cerrahoğlu'nun, "Tefsir Tarihi", Hadiste, İsmail L. Çakan'ın "Hadis Edebiyatı", Fıkıhta Hayreddin Karaman'ın "İslam Hukuk Tarihi", İslam tarihinde ise M. Şemseddin'in "İslamda Tarih ve Müverrihler"i içerisinde paha biçilmez hazinelerin saklandığı bilgi sayırlarının ilk akla gelen altın anahtarlarıdır.

Biz "Kitab"a bağlı bir dine inanmışız. "Kitaba" bağlanırsak maddi ve manevi kalkınacağımızı hem duymuş tasdik etmişiz, hem yaşamış tasdik etmişiz. Dinimiz ve tarihimiz gibi, bu günün acı tecrübeleri de bizi herkesden daha fazla okumaya mecbur ve mahkum ediyor. İlmi ve okumayı Allah yüceltmişken, Resulullah (s.a.v) yüceltmişken, tarihimiz ve uygarlığımız da buna şahitken, kim bunun karşısında ise, o reddedilmeye, ezilmeye, horlanmaya, alçak bir yalnızlığa itilmeye mahkumdur. "Yaratan Rabbinin adıyla oku"⁽¹⁾ diye başlayan kitabımız "Bilenler ile bilmeyenlerin hiç de bir olmadığını"⁽²⁾ ifade ederken, bir gerçeği de şöyle dile getiriyor: "Kulları içinde Alahtan en çok korkanlar, âlimlerdir."⁽³⁾

Hiç kimse, bazı bahanelerle ilmin üstünde bir üstünlük vehmetmesin. Üstünlük takvada ise,⁽⁴⁾ şimdi gördük takva da gerçek alimlerdedir. Okudukça Bel'am'laşanlar oldukça azdır. Bu da aslında marifet noksanlığındandır. "Kitap yüklü eşşek olmak"⁽⁵⁾ ne demekse, onu dahi bilen bilir.

Velhasıl, yaşamayı ve edebli olmayı içinde saklı tutarak biz diyoruz ki, okuduğumuz kadar imanımız, edebimiz ve insanlığa hizmetimiz artacaktır. Kitap bize hava ve gıda, su ve sevgili kadar yakın olmalı.

(1) Alak, 1

(2) Zümer, 9

(3) Fâtır, 28

(4) Hucurât, 13

(5) Cuma, 5

MUTLULUĞUN KAYNAĞI

Mutluluk herhalde insanın huzurlu, hoşnut, sevinçli bir hayat yaşamasıdır. Bu ise, aklî, ahlâkî, ruhî, maddî bir çok faktörün bir araya gelmesine bağlı olduğu gibi, mal ve sıhhatle de bir ölçüde alakalıdır. Ancak, mutluluğun esas kaynağı imandır. Aklı olmayanın imanı da olmayacağı için, onu bir tarafa bırakırsak, ahlâki olgunluğun oluşmasında, kalbin ve ruhun doyup yatışmasında, yeme içme temizlik ve düzenli bir hayatla sıkı-fıkı ilişkisi olan sağlığın, sıhhatin elde edilmesi ve korunmasında, hatta, açlık ve korku tehlikesinden uzak, ferdin ve toplumun belli bir refah seviyesine erişmesinde imanın, İslamın payı, gerçekten çok büyüktür.

Çünkü, Allah'a inanan, her şeyin yaratıcısı, bakıp gözeticisi, her yaptığını hikmetle yapan, hep kullarının iyiliğini isteyen, merhametli, adaletli bir Allah'a inanan, O'nun kendisiyle her an beraber olduğunun ve kendisini daima koruduğunun bilincinde olan, başına her gelenin iyi-kötü "kendisi"nden geldiği ve kendisi için iyilikler getireceği bir Allah'a inanan mutludur. Kainatla dosttur. Yer yüzünde bir görevi vardır onun. "Abes" yere yaratılmamıştır. "Saçma" değildir. Hayrı temsil etmekte ve işe yaramaktadır. Akibeti güzeldir. Endişeye, korkuya, karamsarlığa gerek yoktur. Herşey onun garantisindedir çünkü.

Nasıl mutlu olmaz insan; zalimlerden, canilerden hesap mutlak sorulacaktır. Çiğnenen haklar alınacaktır. Endişeye gerek yoktur. Bana düşen, görevini yapmaktır. Strese, bunalıma yer yoktur. Ruhu, kalbi muhabbetle, sekinette ve maiyyettedir. Niçin mutlu olmasın insan?...

Şahsen ben, ağlarken bile, gözlerimden ılık ve acı gözyaşları dökerken dahi, içimden çok çok büyük mutlulukların çağlayanlar gibi köpüklenip çağıldadığını, aktığını yaşamışımdır. Bir zamanlar baş örtüsünden dolayı hakaret gören öğrencimin yüzüne karşı "dindarlarla tanıştığı, konuştuğu için sınıfta bırakıldığı" söylenen öğrencimin, camiye ilk defa ayak atan öğrencimin sevinci yanında, istediğini, çok istediğini, ama ayıplanmak korkusuyla camiye gidemediğini söyleyen öğrencimin, hatta "ne kadar da isbat ederse etsin ve bizi sustursun, gene de Allah yok" diyen zavallı öğrencimin, yanan ve kavrulan öğrencimin karşısında gözyaşlarımı saklarken, bu mutluluğu duymuşumdur, derinden derine. Sırtına kalleş mızrağı yiyince, dizlerinin dermanı kesilirken, avuçlarını göğsünden fıskıran kanlarla doldurup yüzünü gözüne sürerek "vallahi kurtuldum ve kazandım." Diyen sahibinin acının ta içindeki kurtuluş sevincini anlar gibi olmuşumdur bazı anlar.⁽¹⁾

İmanın tadı... Peygamber Efendimiz, bazı hadislerinde "Şu hasletleri taşıyan imanın tadını tadar" diyor. Bu hasletlerden mesela ikisi... "Allah'dan Rab olarak razı olmak ve onu herşeyden fazla sevmek."⁽²⁾ Onu bilen nasıl sevmez ve mutlu olmaz.?! Nasıl coşmaz, taşmaz vecd ve istiğrak içinde...?!

Çocukluktan delikanlılığa doğru yürüdüğümüz günlerdeydi. Rahmetli dedemin uzlet yılları. O küçük ve güzel bahçesine sabah girer, akşam çıkardı. Biraz bahçeyle meşgul olursa da, hep zikir ve fikirle, ibadetle geçirirdi günlerini. Ağlardı, anlatırdı. Birde kitabı vardı. Abdülkadir Geylani'den bahsederdi. Okuturdu her gelene. Kendisi ümmi idi. Okurken, hangi kıssa olduğunu ve sonunun nasıl geldiğini bilirdi. Kaç kere dinlemişti kimbilir. "Bak evlat şimdi ne olacak" der, sanki ilk defa duyuyormuş gibi zevkle dinler, ağlar, coşardı.

Yine bir gün, ben o ve nenem. Okuyorum. "Sen herkesten güzel okuyorsun" derdi. Ben de daha güzel okumaya çalışırdım. İşte böyle bir hava sarmıştı beni. Okurken, okumuyor, sanki Geylani ben olmuş konuşuyordum. Dedem coşmuştu, gözleri yumulu ve

yaşlı, rüzgarın önündeki ince dallar gibi sallanıyordu. Ben de çöş-müştum. Göğsünden gürültüler geliyordu. Şimdi olsa öyle yan göz-le bakmaz, derinden incelerdim o dervişin ruh halini... Dedim ya bende çöşmüştum, onu da bahçeyi de alemi de unutmuştum. Bir-den ve çok aniden, ince, gümüş gibi ve dahi çok keskin bir kılınc sınırlıverdi dedemin ağız kınından: "HAYY!.." Kalbim ikiye bi-çildi.? Kitap bir yana ben bir yana düşmüşüm. Korkuyor, titriyor-dum. Nenem koşup, "Korkma yavrum, bu bazen bağırır böyle... Aman yavrum korkma" diye beni kaldırmağa çalışıyordu.

Bense dedeme bakıyorum, sanırım ne beni görüyordu, ne de bir başka şeyi...

Söyley misiniz, o mutluluğu imandan başka ne verebilirdi?

Bunu bir kafirde gördüğümde de çok şaşırılmışım. Atom bombası fikrini ilk defa ortaya atan, kendisine verilmek istenen Nobel ilim ödülünü elinin tersiyle iten, şöhreti bütün dünyayı tut-muş ilim adamı ve aynı zamanda mücahit Hintli allâme Dr. İna-yetullah el-Meşriki anlatıyor:

"Sene 1909, günlerden pazar. Hava yağışlı... Adeta bardak-tan boşanırcasına yağmur yağıyor. Bir ihtiyaç için evden çıktım. Birde baktım ki, Kembridge Üniversitesi Profesörü, meşhur astro-nomi bilgini "Sır James Jean" koltuğunun altında "İncil" ve şemsi-yekiliseye gidiyor. Hemen yaklaştım ve selam verdim. Selamımı almadı. Bir daha verdim.

- "Benden ne istiyorsun" dedi.

- Efendim iki hususu; birincisi, şiddetli yağmura rağmen şemsiyeniz koltuğunuzun altında, dedim. Sır Jeames Jeans gülüm-sedi ve çabucak şemsiyesini açtı. İkincisi sizin gibi sesini dünyaya duyurmuş bir şahsı kiliseye çeken kuvet nedir dedim. Bu soru kar-sısında Sır Jeames Jeans bir an durakladı ve sonra şöyle dedi:

- "Bu gün size evimde bir akşam çayı vermek istiyorum lüt-fen teşrif ediniz! Akşam evine vardığım zaman saat tam dörttü. Ka-pıya Leydy jeans çıktı., Sır Jeames'in beni odasında beklediğini bil-dirdi. Odasına girdiğim zaman O'nu üzerinde çay takımları konmuş

küçük bir masa önünde, derin düşünceler içinde buldum. Geldiğimi görünce, "Neydi سوالin?" dedi. Ve cevabımı beklemeden; "ecram-ı sevamiye'nin oluşumundan, akılları durduran nizamından, uçsuz bucaksız ebad ve yollarından, yörüngelerinden ve cazibelerinden, insan havsalasına sığmayan ışık kuvvetinden bahsederek bir konferans havası içinde konuşmaya başladı.

Kalbimin, Allahü Tealanın büyüklüğü ve heybeti karşısında sarsıldığını hissettim. Sır Jeames Jeans'ın başındaki saçlar diken diken olmuştu. Gözlerinden yaşlar damlıyordu. Ve elleri zanğır zanğır titriyordu. Bir an durakladı ve şöyle dedi: "Ey İna-yetullah.. Allah'ın eşsiz sanatının tecellisi olan şu varlık alemine baktığım zaman, ilahi kudretin büyüklüğü karşısında vücudum ürperiyor. Ve titremeye başlıyorum. Allahın huzuruna vardığım zaman, Allahım sen çok büyüksün, çok yücesin diyorum. Ve adeta bütün hücrelerimin aynı dua ile bana katıldıklarını hissediyorum. Kendimi başkalarının saadetinden bin kat üstün iki büyük saadet ve sukun içinde buluyorum. Niçin kiliseye gittiğimi anladın mı ey İna-yetullah Han"⁽³⁾

Evet, mutluluğun asıl kaynağı gerçekten de imandır.

(1) Bi'r-i Ma'ûne faciasında Haram bin Milhan. Buhari, 5/43. M.Asım Köksal. İslam Tarihi, İrfan y. İst. 4/40, Aynı olayda Amir bin Führeyre için de benzeri bir şahadet zikredilir. Bak. M. Asım Köksal a.g.e., Mekke Devri s. 174.

(2) Buhari, Sahih, K. İman bab-ı Halavet-il iman. Müslim, Sahih 1/15 Ali Muttaki, Kenz'ül Ummâl. Müesseset'ül Risâle. Beyrut 1985 5. Baskı. 1/25

(3) Vahiduttin Han. İlmin Işığında İslam s. 273

AKIL İMAN VE TEBLİĞ

Hidayet sırf ihsan-ı ilahidir. Gerçi İslamın yayılması için tebliğ mutlaka gereklidir. Hem de bilerek, güzel bir uslubla, muhatabı ikna edici her çeşit delillere baş vurarak davet, mutlaka gereklidir. Bütün peygamberler, ancak tebliğcidirler. Dinde zorlama yoktur. Gayretle, hikmetle, güzel öğütlerle ne yapılabilirse işte odur bize düşen

Bunu bilmek, bizi, hırstan ve ye'sten kurtaracak; davetimize karşılık bulamıyorsak, metodu değiştirecek, çalışmayı artıracaktır, ancak, kendimizi, katiyyen hidayet veren, hidayeti yaratan yerine koymayacağız. Ümitsizlik niye...? Sen kendine düşeni yap... onların inkarından sana ne... Evet, biz ancak vesileyiz, sebebimiz, aracıyız o kadar. Yaratıcı Allah (cc) dır. Vazifeye devam... Resule de demişti bu: "Sen sevdiğini hidayete erdiremezsin, ama Allah dilediğini hidayete endirir. Doğru yola girecekleri en iyi o bilir."⁽¹⁾

Bunu bilmek bizi bir yanıltan daha korur; ucubdan, kendini beğenmişlikten, iman edenlerden üstün görmekten... Haşa, hidayeti veren "hâdi" yerine koymaktan kendimizi... Ve mükafatımızı daha dünyada iken yiyip bitirmekten. Evet, vesileyiz, ama yaratıcı değiliz.

Elbette, tebliğin tesiri vardır ve biiznillah netice verir. Şu ölmüş gibi görülen kalabalıklar heyecan ve coşturmalarla dalgalanıyor, propagandalarla fikir ve kanaat değiştiriyor, dün alkışladıklarını, bakıyorsunuz bu gün ıslıklıyorlar... Gerçi bu biraz da sağlam bir düşünceye ulaşamadıklarını gösterir yığınların. Aynı propağanda, daha doğrusu tebliğ ile o eksikliğin de giderilebileceğine sağlıklı doğru düşünceye sahip bir inanç topluluğu oluşturulabileceğine

işarettir.

Ama biz başa dönelim; iman ilahi bir bağıştır. Evet bir ihsan-ı ilahi... Onun için hayatımızın her anında şükretmekliğimiz, hamdetmekliğimiz öğretilmiş bize... Hatta, bir şey yedikten sonra bile, "Bizi yediren ve içiren" dedikten sonra, "ve bizi müslümanlardan yaratan Allaha hamdolsun" deriz.

Gerçi, aklını kullanan imana erer ama, ben yine de akla paye veremeyeceğim doğrusu. Belki karmaşık bir ifade ama öyle işte. Hayatımdan bir örnek vereyim. Lisede beraber dindersine girdiğimiz bir öğretmen vardı. Esas branşı din dersi değildi. Sene sonu sınav kağıtlarını okuyoruz. Acı ile yüzüne baktım. Müslüman bir çevrede -olumsuzluklar bir tarafa tabi- müslüman bir aile çocuğu ve duyduğuma göre belli bir yaşa kadar da bir müslüman. Abilerinden biri de ilahiyatçı. Ama, maalesef kendisi o günkü durumu itibariyle İslam akaidine göre kafir. Sordum:

-Allah'a inanıyor musun?

-Evet!..

-Ahirete?

-Evet..

-Peki ölümü ve inandığın o ahiret hayatını düşünüyor musun.? Mesela öldün ve mezara girdin. Halini düşünüyor musun?

-Hocam lütfen bu konuyu kapatalım!.. Çünkü, bunları düşündükçe, çıldırasım geliyor.

Çıldırmadı. Demek ki pek düşünmüyor. Hisleri ile yaşıyor. Tıpkı böcekler gibi.. Öyle tavsiye etmişti ya Orhan Veli:

"Düşünme,

Arzu et sade!

Bak, böcekler de öyle yapıyor."⁽²⁾

Toprağı bol olsun Veli'nin, acep ne yapıyordur şimdi? Sonraları duydum: "Onu hatırladıkça, müslüman olasım geliyor, babamı hatırladıkça da vaz geçiyorum" demiş. İman bir ihsan-ı ilahi...

Bunu te'yideden tarihi bir vaka gözümün önünde canlandı şimdi: Hayber fethedilmişti ve Resulullah, Zeynep Binti Haris adlı bir kadın tarafından zehirlenmek istenmişti. Yahudiler bunun için sorguya çekilmek üzere toplatılmıştı. Efendimiz:

-Ben sizden birşey soracağım, bana doğru cevap verecek misiniz? diye sordu. Yahudiler:

-Evet. ey Ebul Kasım! Doğru cevap vereceğiz dediler.

-Sizin babanız kimdir?

-Babamız filandır.

-Yalan söylediniz, sizin babanız filandır.

-Doğru söyledin.

-Ben sizden bir şey daha soracağım. Bana doğru cevap verecek misiniz?

-Evet ey Ebul Kasım. Doğru cevap vereceğiz. Biz sana yalan söylesek bile, sen, babamızın kim olduğunu bildiğin gibi, yalan söylediğimizi de bilirsin.

-Cehennemlikler kimlerdir?

-Kısa bir müddet Cehennemde biz kalacağız, sonra oraya aramız sıra siz gireceksiniz.

-Haydi oradan!.. Vallahi biz hiç bir zaman Cehennemde size halef olacak değiliz. Sizden birşey daha soracağım. Bana doğru cevap verecek misiniz?

-Evet ey Ebul Kasım, doğru cevap vereceğiz.

-Siz, şu davar kebabını zehirlediniz mi?

-Evet zehirledik.

-Neden yaptınız?

-Eğer sen bir yalancı isen, zehirli kebabı yer ölürsün! Biz de elinden kurtulur rahat ederiz. Eğer gerçekten peygambersen, zehir sana bir zarar vermez, diye düşündük dediler.⁽³⁾

İşte ölmedi. Öyleyse hani iman!.. Neredesin ey akıl.. Onca

Peygamberin ve bunca evliyanın sayısız mucize ve kerametlerine rağmen, insanların ekserisi hala kafir ise, söyler misin, sen neredesin ey akıl.

Evet, iman bir ihsan-ı ilahidir. Hamdederek ve hisse alarak dinleyelim şu kıssayı:⁽⁴⁾

Aliyyül Havvas (rh.a.) diyor ki: Gönlüme birden Rum belde-sine yönelmek düştü. Nefsime dedim ki: Beyt-i makdis veya ondan da güzel yerlere teveccüh daha evladır. Fakat, bilad-ı ruma azmim kuvvetlenince, oraya yöneldim. Oraya varınca halkını toplanmış telaşlı telaşlı konuşurlar buldum. Nedenini sorunca dediler ki:

-Kralımızın kızı delirdi dedim ki:

-Ben onu tedavi ederim.

-Sen mi?.. dediler. Sen tabib misin?

-Evet, ben tabibin kuluym. Beni o kızcağızın babasına götürünüz dedim.

Kız beni görünce:

-Ey Havvas, bana gelen delilik, kulu olduğun tabibdendir dedi. Bu sözüne çok şaşırıştım. Tekrar:

-Şaşırma, dedi. Gecelerden bir gece idi. Rabbimin cezbelelerinden bir cezbe, beni kurb (yakınlık) canibine cezbetti. Lisanımdan zikir taşıyordu. Birden, birinin "De ki o Allah tektir. Resul ise Ahmed'dir" dediğini işittim. İşte halim!...

-Bizim beldelere gider misin? dedim.

-Sizin beldelerde ne yapacağım dedi.

-Orada, Mekke, Medine, Beyt-i makdis var dedim.

-Başımı kaldır dedi. Başımı kaldırdım, bir de baktım ki, Kabe, Medine ve beyt-i makdis, başımın üzerinde havada dönüyor. Sonra bana dedi ki:

-Ey Havvas!.. Çöle cismiyle giden taş görür, ağaç görür. Ama ruhuyla gidene kabe tavaf eder.

Konuşmasını şöyle sürdürdü:

-Ey Havvas!.. Sevgiliye kavuşma zamanı yaklaştı... Ona dedim ki:

-Nasıl olur da bu küffar beldesinde ölürsün.

-Etimin ve kemiğimin Rumda kalmasının zararı yok. Çünkü ruhumu mevlama ısmarlıyorum. Velisi mevlası olacak.

Sonra sesli olarak bir nefes aldı ve dünyadan ayrıldı. Birden bir ses duyuldu:⁽⁵⁾

"Ey huzur içinde olan can... O senden, sen de ondan razı olarak, Rabbına dön..."⁽⁶⁾

Bizi ehl-i iman eden Rabbımıza hamdolsun ve imanımızı korusun. Amin...

(1) Kasas: 56

(2) Bütün şiirleri. 8. basılış İstanbul 1959. s. 110

(3) A.Köksal, İslam Tarihi, c.7/ 205. Muhtasar Tefsir-i İbn Kesir 1/82 Sâbûnî, Safvet'üt Tefasir. 1/59

(4) Fecr, 27-28.

(5) Elmesul es Sinumiyetül Kebire. s. 54

(6) Fecr: 27-28

İKİ DÜNYA İKİ ÖLÇÜ

En büyük arzum olan öğretmenlik mesleğine ilk adımın heyecanı kalbimizde kımıl kımıl, bir gurup arkadaş, bulunduğumuz şehrin tarihi lisesinde staj yapıyoruz öğrenimimizin son yılının son yarısında. Evet, içimizde dalga dalga heyecan, ilk baharın bozbulanık ırmakları gibi coşkun ve alabildiğine doludizgin bir sevinç... Ziller ne de çabuk çalıyor ders çıkışında, hatta branşımızı aşıyor, turizm dersine giriyoruz boş bir zamanımızda. Ders hocası iki hatırasını anlatıyor o yaz yaşadığı:

"Şehrimizde yeterince barındırma tesisleri olmadığından turistlerin bir bölümü okulumuzun pansiyonunda yatıp kalkıyordu. Sohbet esnasında, insanımızı anlamadıklarını anlatıyorlardı, hayretler içinde. Anlayamazlardı elbet. Ayrı dünyaların, ayrı kültür ve inancın insanlarıydılar. Bizim övüncümüz olan onlarca aptallık idi. Diyorlardı ki;

-Kırşehirin oradan geçerken yol kenarındaki bağlarda durduk ve üzüm satın almak istedik. Bir sepet gelir üzüm getirdi bir kadın. Parasını uzattığımızda almıyor ve bir şeyler söylüyordu. Ne sözlerini anladık ne de davranışını. Şaşkın şaşkın ayrıldık oradan üzümlerle.

Sonra şehre indik ve bizim için ayrılan okulunuzu bulmak için adresi sorduk bir gence. İşini bırakarak alıp bizi buraya kadar getirdi. Hizmetine karşılık ücretini sunduk, paraya gülüyordu... Ya hu siz nasıl turizmden gelir elde edeceksiniz böyle..."

Bunları dinlerken içim içime sığmıyor. Fırsat olsa da öğrençilere:

- İşte ne güzel örnekler, diyerek, iki dünyanın, İslam ile batı dünyasının farkını, iki medeniyetin özelliklerini anlatsam. Hayran bırakılmak istediğimiz, batı batı diye erişemediğimize hayıflandığımız uygarlık dünyasını tanıtısam.. Tanıtısam meteryalizmin, hıristiyan, yahudi, ateist de olsa materyalist batı kültürünün, kişiyi, aileyi ve toplumları nasıl bir egoizme, derken sömürüye, dünya çapında zulme ve savaflara sürüklediğini... Anlatsam...

O gün anlatamadıysam da sonraları çok anlattım hamdolsun. Bir dünyada, bizim dünyamızda, İslam dünyasında esas, Allaha ve ahiret gününe imandır. Yeryüzüne, Allaha kulluk etmek için, bunun imtihanı için gelmişiz, hesaba çekilmeden önce hesaba çekerek kendimizi rabbimizin muhabbetini kazanma gayretiyle amel ediyoruz. Onun rızasını kazanmak için zekatın ötesinde, bolluk ve darlık zamanında, gizli açık insanlara infak ediyor ve bundanda hiçbir karşılık beklemiyoruz. İhlas için, hayır, bir teşekkür bile beklemiyoruz. Kardeşlerimizi kendimiz gibi seviyor, bu sevgiyi imanımız için bir gerek biliyor, kendimiz için istediğimizi onlar için de istiyoruz. Onlara hizmeti nafîle ibadetten daha üstün biliyor, insanların sıkıntısını gidermeyi, Allahın ahirette top yekun sıkıntılarımızı gidermesi kabul ediyoruz. Ve zaten Allahın olan ve elimizde bir emanet bulunan malı, onlarla beraber yiyoruz. Evet, izzeti yemekte değil yedirmekte buluyoruz. Bizim kavgamız, himmet ve gayretimiz hep yemek değil, yedirmekte oluyor. Fazlamız, ibadetimiz ve zaten görevimiz olan zekatın ötesinde infakla, Allah için borçla, yani karşılıksız kredi ile, vakıfla ve benzeri güzelliklerle, insanımıza gidiyor. Bir başka deyişle, önden, onların aracılığı ile ahirete gönderiyoruz. Böylece, çıkmamak üzere ebedi mülkiyetimize geçiriyoruz. Kısacası bizim dünyamızda insan vermeye ayarlıdır. Biz vermekle mutluyuz.

Ama o dünya, o maddeci, tanrı tanımaz dünya, "Hayat bu hayattır, yaşar ve ölürüz. Bir daha dönmek ve dirilmek yok. Öyleyse fırsatı ganimet bil, vur patlasın, çal oynasın... Ne kadar yersen, ne kadar elde edersen o kadar izzetlisin, şereflişin, güçlüşün. Kimden ve nasıl olursa olsun al, vur topla, çal çırp, ama zulüm ama sö-

mürü... Boş ver, hak güçlünün. Gerçek bu" diyen kefere dünyası. Bütün arzuları, himmet ve gayretleri, hayvanlar gibi yemek içme, eşya edinme ve cinsellik... Patlıyasıya yer, ama yedirmez. Toplumunun hakkı olan vergisini vermez. Yanıbaşında komşusunu, az ötede toplumunu düşünmez. Haris insanlar, hüsranda olan insanlar. İşte alçakların oluşturduğu alçak bir toplum. Ye'cuc ve Me'cuc toplumu. Setler yıkılır, harpler yakılır, beldeler yıkılır. Sebep sömürü. Hep başkalarının kazancından yemek isterler. Güçleri yeterse zorla, olmazsa hile ve hırsızlıkla. O da olmazsa dilencilikle. Evet, hep ben yiyeyim sen yeme. Ben, ben, ben... En iyisi, başkasına yedirmeyi düşünmese de hakkını yiyendir. Kısacası hep almaya ve sömürüye ayarlı. Aldıkça mutlu.

Şindi bu insanlar nasıl anlasın anadolunun saf müslümanının o kucak dolusu üzümü bedava verişini. "Bir şeyler söyledi ama anlamadım" diyor kafir. Ne diyecek, "Gecmişlerimin ruhu için yiyiniz." demiştir Allahu alem. Her hizmeti parayla değerlendiren kafir elbette ne bundan bir şey anlayacak, ne de adrese para almayışından delikanlının...

İki dünya için, işte iki güzel ölçü.

BEN MÜNAFİK MIYIM ⁽¹⁾

Böyle sorarmış Hz. Ömer (r.a.) Efendimizin (A.S.) sırdaşına bazan... Bunda mübalağa mı yapıyor acaba, diye düşündüğüm olmuştur ama, olmadığını da görmüşümdür sonra. Hz. Ömer Efendimiz hep korkmuş, hep dikkat kesilmiş, hep titremiş, hep şahit aramış imanına... Son anında, zehirli hançerle yere serildiğinde yani şehit olurken bile bunu düşünmüş. O anda kendini sevindiren bir söz karşısında, heyecan ve sevincini gizleyememiş, bütün ızdırıp, endişe, korku, iştihak ve özlemini içinde taşıyan şu cümleleri döküvermişti dudaklarından: "Rabbimin katında da böyle şahitlik edermisin?" Canım sana kurban olsun ey koca halifem...

Yalnız o mu?. Hz. Hanzala (r.a.) ile ağlayarak huzura varan ve "Ben de münafık oldum ..." diyen Sıddık-i Ekber (r.a.) evet adına Sıddik denilen zat-ı muhterem ve mualla da nifaktan korkuyordu.

Onlar, sinelerinde taşıdıkları imanlarının kıymetini çok iyi biliyor ve üstüne öylece titriyorlardı. Şimdi daha çok anlıyorum, Kabusname'de Keykavusun oğluna nasihatını "Cehdeyle ey oğul ki aşık olmayasın. Zira ki eğer firakta isen çok azabtasın ve eğer visalde isen dahi firakı korkusundan yine azaptasın. Ve eğer visalde isen dahi firakı korkusundan yine azaptasın."⁽²⁾

Bir başka şeyi de iyi biliyorlardı -zaten "Allah'tan en çok bilenler korkar"⁽³⁾ buyuruluyor- nifak ne demek... "İhsan"⁽⁴⁾ üzre olanın, nifaka düşme korkusunu şimdi daha iyi anlıyorum galiba. Bakara suresi, üç sınıf insanı anlatmakla başlıyor. Beş ayet mü'min, iki ayet kafir için ayrılmasına rağmen onüç ayet de münafık için

ayrılmış.⁽⁵⁾ Yani, iki katı onların nerdeyse. Çünkü küfrün en pisi, Allah'ın en çok buğzettiği münafıklıktır.⁽⁶⁾

Fakir bunu, hep itikadi nifak diyerek onlara atfeder, müminin nifaktan beri olacağını sanırdım, bir zamanlar. O münafıklar ki, "müminiz" dedikleri halde, gerçekte ne inanmışlar ne de hakikati tasdik etmişlerdir. Dilleriyle demiş özleriyle yermişlerdir. Üstelik alay etmişler, küçük görmüşler sövmüşlerdir. "Münafığın alameti üçtür"⁽⁷⁾ gibi, ameli nifaktan bahseden hadisleri de okumuş, ezberlemiştım ama, demek düşünememiş şuuruna varamamışım.

Böyle olmuş ki zahir, büyüklerin endişesine hayret etmişim yıllardır.

Bir gün, "Kût-ul Kulub" dan bir sahife okurken, bir cümle sıyrıldı birden kınından çekilen bir kılıç gibi ve ben kellem gövdemden ayrılmasın diye iki elimle başıma sarıldım gözlerim yumulu. Dehşet içindeydim. Bir müddet şaşkınlıktan sonra kırmızı tükenmezimi aldım ve bastırarak oyarak tahtayı rahleme yazıverdim o cümleyi, her zaman gözümün önünde olsun için.

"Münafıklıktan emin olan münafığın ta kendisidir"⁽⁸⁾

Aman Allahım!.. Ben münafık mıyım?... Birden gözümden -Allah bilir daha kaç tanedir- bir perde kalkıverdi. Korkuyordum... Titriyordum.

Aradan ne kadar zaman geçti bilemiyorum. İşte şimdi yine karşımda öyle müthiş bir cümle... Şoke oluyorum, uzun bir sükuttan sonra cümleyi bir daha okuyorum. "İbn Kesir dedi ki: Nifak, hayrı açığa çıkarmak ve şerri gizlemektir."⁽⁹⁾ Kitabın verdiği dipnottan hemen İbn Kesir tefsirini açıyorum ki, aynı ibareler.⁽¹⁰⁾

"Şimdi sen" diyorum kendi kendime, "Herkese iyiliklerini rahatça söyleyebilirsin. Bir kısmını, riya olmasın sevabı azalmasın, ucbe varmasın diye gizliyorsan da"⁽¹¹⁾ bir kısmını söylüyorsun zaten iyiliklerinin. Tıpkı bunlar gibi içinden geçen çirkin ve günah arzularını veya gizli!.. de yaptıklarını da söyleyebilir misin? Bırak yüzlerine sayıp dökmeyi, bir banda okuyup dinletebilir, bir kağıda yazıp uzata bilir misin? Sayıp dökebilir misin çifitliklerini? Hayır

vallahi, yapamazsın, yapamadın da zaten bu zamana kadar. Öyleyse?...

"Evet... Öyleyse ben münafık mıyım?..."

Yukarıdaki ibare şöyle devam ediyor: "O da iki çeşittir. İtikadi ki o, sahibini cehennemde ebedi alıkor. Amelî ki o da, günahların ve yüklerin en büyüğüdür. Çünkü münafığın sözü işine, gizlediği de açıkladığına ters düşer."

Şimdi ben ne diyeceğimi bilemiyorum doğrusu, şaşırıdım kaldım. Her halde yeniden bir daha şehadet kelimesini okusam iyi olacak. Sonra da, nefsi temizlemenin, kalbi tasfiyenin, muhabbet ve marifetullahı erişmenin, nefsi emmarelikten mutmainneye erdirebilme, giderek raziyye, marziyyeye ulaştırmanın yollarını araştırsam ve canla başla koyulsam mücahedeye... İşin ciddiyetini idrakle ve şakadan ayrılaraktan.

- (1) İman şek ve tereddüd kabul etmez. Maksat bir endişenin ifadesidir.
- (2) Keykavus, Kabusname. M.E.B. Devlet kitapları. İst. 1974 s. 104.
- (3) Fatır: 28
- (4) Peygamberimiz bir hadisi şeriflerinde ihsan'ı: "Allah'ı görüyor muşsun gibi ona ibadet etmendir. Her ne kadar sen onu görmüyorsan da o seni görüyor." diye tarif etmiştir. Müslim, iman 4, (8); Nese-i İman 6 (8, 131) Ebu Davud, Sünnet 17, (4695) Tirmizi, iman 4, (2613)
- (5) Bakara: 1-16.
- (6) Nisa: 145
- (7) Müslim, İman, 107. 108, Tirmizi, İman. 14 (2631)
- (8) Ebu Talib Mekki. Kût-el Kulüb
- (9) M. A. Sâbûnî. Safvet-üt Tefasir. I/21.
- (10) M. A. Sâbûnî. Muhtasar-ı Tefsir-i İbn-i Kesîr. I/33.
- (11) Sanki bu sözler o dediklerinden uzak mı oldu şimdi, yani gizlemiş mi oldun? İmdat Allahım, nefsin tuzaklarından...

YAHUDİLEŞMEK ENDİŞESİ

Kuran okurken şüphesiz, sizin de donup kaldığımız olmuştur. Bazı ayetler karşısında dehşete düştüğünüz, işin içinden çıkamadığınız, derin derin düşündüğünüz, için için eridiğiniz olmuştur. Ellerinizi yanlarınıza, düşmüş, çaresiz, burkuk ve buğulu baka kaldığınız öylece o güzel ayete ve dona kaldığınız olmuştur. İşte bende öyleyim bir fecir saatinde Bakara suresinin 44. ayeti karşısında. Dehşete kapılıyor ve hemen şehadet kelimesi getiriyorum. Kelimelerin şiddetini ölçmek için, derhal elimin altındaki bir kaç meali alıverince, hüznüm artıyor: A. Fikri Yavuz ayete parantez içinde (Ey yahudiler) diye başlıyor. "Siz, insanlara iyilik emreder de kendinizi unuttur musunuz..." H. B. Çantaya bakıyorum, o da gözlerime baka baka "Ey yahudi bilginleri" diyor, parantez içinde, Diyanetin mealinde ise "Muhatap" sigası varsada, böyle bir "Yahudi" kelimesi bulunmuyor.

Ya ayetin son kelimeleri... Bir balyoz gibi iniyor beynime. Yukarıdaki sıraya göre şöyle, meallendirilmiş: "Artık çirkin hareketinizi anlamaz mısınız?" "Hâlâ aklınızı başınıza almayacak mısınız?" "Düşünmez misiniz?"... Düşünüyorum Allah'ım ve yalvarıyorum, bu düşünce beni istikamete sevketsin, vesile olsun senin rızâna... Amin...

Dehşetimin ve acımın sebebine gelince tahmin etmişsinizdir. Evvela kendi kendime sordum "Ben ehli kitab veya daha açıkçası Yahudi miyim?" Bir şehadet kelimesi daha buyrun aşk ile... Ayet manası ve sigasıyla bana sesleniyor, "sen" diyor "okulda öğrencilerine, camide cemaatine emr-i bil ma'ruf nehy-i anil münker yapı-

yorsun amma, değil gün boyu, doğrusu gece rüyada bile münker işliyorsun... Sırala bakayım İslamın emir ve nehiyelerini, güzel ahlakını, tasfiye-i kalb ve tezkiye-i nefsinini... Nasılsın bunlarla... Dur, dur, konuşup da rezil etme sen seni, elalemi de şahit tutma kendi kötülüğüne..." Tekrar soruyorum "Ben yahudi miyim?"... "Hayır", öyleyse neyin nesidir bu!..

Aman Allah'ım!... Halbuki ben de neler derdim okulda: "Arkadaşlar, bu okulda ve bu şehirde şu kadar insanız, İslamın hem de yüksek tahsilini yapmışız. Oysa tek şikayetimiz insanların İslamı bilmeyişleridir. Ne Duruyoruz. Bu kadar camiler var Cumalar gelir geçer, kürsüler bomboş... Hepimiz bir camiye otursak, aramızda kararlaştırdığımız konuları, belli bir plan dahilinde anlatarak toplu bir kamuoyu oluştursak, dinimizi tebliğ etsek, cemaatı terketmesek, evleri birer Dâr-ı Erkam'a çevirsek, hafta tatillerinde anlaşarak, yakın çevrelere dağılsak, hem kendi ilm-ü irfanımız, amel ve ahlakımız için, hem ümmeti Muhammedin dirilişi için."

Fakir sözü geçen bazı işlere başlarken ayette geçen hisleri taşımıştım da, bana kitablardan bazı yerler okuyarak, cesaret vermişlerdi. ... Ne olacak şimdi "Meded" diyerek, tefsir kitaplarına koştum. En kolayı diye Sâbûnî'yi açiverince ne dese beğenirsiniz: "Kendisi yapmadığı halde başkalarını hidayete çağıran, mum gibidir; etrafını ısıtırken kendisini yakar..."⁽¹⁾

Eyvah diyerek İbn-i Kesir Hazretlerine koştum, merhamet diyerek açiverince, ah!... dedim. Yukarıdaki endişemi artıracak bir hayli sözden sonra diyorki, "Emri bil ma'ruf da vaciptir, amel etmek de... Birini terk diğerini düşürmez, selef ve haleften ekseri ulemanın sözüne göre. Bazıları "günahları işleyenler, başkalarını ondan menedemez" demişlerdir. Oysa bu zayıftır. Doğrusu (sahih olanı): Şüphesiz ki alim, her ne kadar kendisi yapmasada o marufu emreder, irtikap etsede o münkerden nehyeder"⁽²⁾ Daha önce Süleyman Uludağ Hocamın "İslamda İrşad" adlı güzel eserinde okuyupda unutamadığım bir cümleyi Said b. Cübeyr den nakledeyerek devam eder İbn Kesir: "Eğer bir kimse yapmadığını söyle-

meyecek, işlediği hatadan dolayı da münkeri yasaklamayacak olsaydı, hiç kimse, marufu emredemez, münkerdende nehyedemezdi."⁽³⁾ Seviniyorum ve şimdilik başka bir tefsiri açmıyorum.

Eh! içim bir parça rahatladı ve işim kolaylaştı Elhamdülillah "Ancak yalnız anlaşılmayacağını umarım. Elbette yahudileşmemeye dikkat edip; "Ey iman edenler!... Yapmayacağınız şeyi niçin söylersiniz... Yapmayacağınız şeyi söylemeniz, Allah katında buğz gazab bakımından çok büyüktür"⁽⁴⁾ Tokadını yememeye çalışmak, bu hususda Şuayb (as)'ı örnek almaya gayret etmeliyiz. Şöyle demişti: "Kendimin size yasakladığım şeyde size muhalefet etmek istemem"⁽⁵⁾ Şimdi oturup yeniden düşünüyorum, okuduğum emr-i bil ma'rufa dair, irşad ve tebliğ dair kitapları. İmam-ı Gazali "İhya" sıyla ve emr-i bil ma'rufa cilt cilt eserleriyle gözümün önüne geliyor ve tekrar kanâtım kesinleşiyor ve diyorum ki: "Kardeşlerim: Ümmeti Muhammedin bu içler acısı ve perişan hali olmasaydı, cehaletimizden güç alan tağuti güçler şeytan hizbi, başımızda mağrurane mütehakkim olmasaydı ve eğer makam, mevki ve şöhret için, kefare ve fecerenin yanında izzet arayan yol kesici ulemai sül'ün müdahanesi olmasaydı ve nihayet cihad da bu fariza olmasaydı, fakir de oturup duracaktım kendi köşemde, hırkamı çekerek başıma... Ama olmuyor. Öyleyse hep beraber haykıralım, sesimiz, İslamın sesi gür çıksın Allah aşkına... Az değiliz, yalnız ve desteksiz değiliz, ümitsiz değiliz, müjdeliyiz Elhamdülillah."

(1) M. Ali Es-Sabuni-Safvet'üt Tefasir. C. 1. S. 42

(2) M. Ali Es-Sabuni-Muhtasarı Tefsir-i İbn-i Kesir C.1 S. 59

(3) M. Ali Es-Sabuni-Muhtasarı Tefsir-i İbn-i Kesir C.1 S. 59

(4) Saf (2-3)

(5) Hud: 88

FIRSATLAR VE PİŞMANLIKLAR

Arkadaşımın cenazesinin arkasından yürürken, derin düşüncelere dalmışım: Evet, hayatımız büyük pişmanlıklarla dolu... İçinde yüzülmesine rağmen farkında olunamayan hayat servet, sağlık, boş vakit vb. büyük nimetlerin elden kaçışından olsun, iradesizlik yüzünden alınan güzel karar ve prensiplere malesef uyamamanın ömrü yiyip bitirmesinden dolayı, gençlikte elde edilmesi gereken ilim, edeb, hâl, makam ve "dünyadan nasip" birikimini, ömrün yarısı, hatta sonuna gelirken hâlâ edinemeyişten olsun, "İlerde yaparım diyenler helak oldu." hadisinde⁽¹⁾ de uyarıldığı gibi, vakti zayi edip, hayırlı işleri ileriye, hep ileriye, ama ibretsiz ve basiretsizce ileriye erteleyişten olsun... pişmanlıklar, büyük pişmanlıklarla dolu hayat... İsrâf edilmiş, boşa tüketilmiş bir hayat... Yağmalanmış, talan edilmiş bir ömür...

Derin acılara boğulurum bazan Kur'an okurken: "Kötülükleri işleyip dururken ölüm kendisine geldiği zaman, "Şimdi tevbe ettim" diyenlerin tevbesi makbul değildir"⁽²⁾ ayetine muhatap olanların ve "Ölüm geldiğinde, "Rabbim, beni yakın bir süreye kadar ertelesen de sadaka versen, iyilerden olsam"⁽³⁾ diyenlerin hazin, hasret, ye's ve korku dolu sözler ve büyük pişmanlıklarını gördükçe.

Kur'an inzar ediyor: "Biz, nice kasabaları yok etmişizdir, geceleyin veya gündüz kuşluk uykularında (yani tam gaflet ve oyun-eğlence vakitlerinde) iken baskınımıza uğramışlardı. Baskınımıza uğradıklarında sözleri, "gerçekten biz zâlimlerden (haksızlardan) idik" demekten ibaret kalmıştır"⁽⁴⁾ Evet, büyük pişmanlık ve acı itiraf. Peygamber (A.S.) efendimiz bu konuda: "Kendi kusurlarını iti-

raf etmeden hiç bir kavim helak olmadı..." buyurmuşlardır.⁽⁵⁾ Hatta bu helak, öyle ansızın gelecek ki, son ve büyük helak, yani kıyamet hakkında: "Çekişip dururlarken, kendilerini yakalayacak bir tek çığılığı beklerler"⁽⁶⁾ ayetinin tefsirinde efendimiz (A.S.)'in bildirdiği gibi, pazarın en canlı bir saatinde mesela iki insan, kumaşı sermiş pazarlık yapıyor, belki biçmeye veya dürmeye fırsat bulamayacaklar. Sofra kurulmuş, lokma ağızlarında, yiyemeyecekler, ellerindeki sütü içemeyecekler.⁽⁷⁾

Gaflet uykusundan ancak kıyametin uyandırdığı bu insanların büyük pişmanlığı ta cehenneme kadar uzayacak ve orada: "Eğer kulak vermiş de dinlemiş veya akıl etmiş olsaydık, çılgın alevli cehennemlikler içinde olmazdık"⁽⁸⁾ diyerek, "Ey Rabbimiz!.. Gördük işittik. Şimdi bizi dünyaya geri çevir de, güzel amelde bulunalım"⁽⁹⁾ "Ey Rabbimiz!.. Bizi bu cehennemden çıkar, yaptığımızdan bambaşka bir amel yapacağız"⁽¹⁰⁾ "Ey Rabbimiz! Bedbahtlığımız bizi yenmişti. Sapık bir millet olmuştuk... Rabbimiz, bizi buradan çıkar, tekrar günaha dönersek, doğrusu zulmetmiş oluruz."⁽¹¹⁾ diye çok yalvaracak, pişmanlıklarını arz edecekler ama, cevapları da çok acı olacak en sonunda: "Kesin sesinizi, sizin orada... Yıkılın cehennem içinde... Benimle konuşmayın."⁽¹²⁾ Tabi izah edilerek bu uygun cezaları... İkna edilerek. Neticede "günahlarını itiraf ederler"⁽¹³⁾ ama neye yarar!..

Ey cân, işte şimdi dünyadasın, farzet ki âhiretteki o dileğin kabul olundu da tekrar bir kere daha buraya gönderildin. Farzet ki ikinci bir hayata şimdi yeniden başlıyorsun. "Bor'un pazarını" geçirmesen olmaz mı? "Gölgenin hoşluğu"na aldanıp da hazz-ı nefse batmak yerine, "yolcu yolunda gerek" desen olmaz mı?..

Şaşmayan ölümün okları bizi nerede, ne zaman ve nasıl devirecek bilinmez ki. Allah'ın azabı her an, gece uykuda, ya da kuşluk oyunda gelebilir, emin olunmaz ki..⁽¹⁴⁾

Bu büyük fırsatı, bir büyük imtihan için var olduğumuz bu büyük hayat fırsatını kaçırmamak ve büyük pişmanlıklarda kahrolmamak için azmimizi yenilesek, nasihat etsek birbirimize, "bir" ve

"Takva" üzere yardımlaşarak İslam yolunda yürüseک olmaz mı, ihlas ve istikametle?...

Ne mal ne makam, ne evlat ne hanuman bizi zikrullahtan alıkoymasa da pişman olanlardan olmasak... Aksine fırsatı kaçırmadan "erlerden", "mukarreblerden", "öncülerden" olsak olmaz mı?...

- (1) Ramazanoğlu Mahmud Sami. Musahabe. Erkam Y. İst. 1983 1/103
- (2) Nisa:18
- (3) Mūnafikūn: 10
- (4) Â'râf: 4-5
- (5) M. Ali Sâbūnî- Muhtasar Tefsir-i İbn-i Kesir 1/6
- (6) Yâsîn: 49
- (7) Buhari- Ebu Hureyre'den bak. Mecma-ut Tefasir. Hazin 5/213
- (8) Mülk: 10
- (9) Secde: 12
- (10) Fâtur: 37
- (11) Mū'minūn: 106
- (12) Mū'minūn: 108
- (13) Mülk,11.
- (14) A'râf; 97-98

KAFİR DİYE BUNA DERLER

Öğretmenler odasına girince, Z... öğretmen sevinçle,

-Hocam, lütfen buraya gelir misiniz? İçimden gelesiniz diye dua edip duruyordum, dedi.

-Hayırdır hoca hanım, ne var?

-Şunu bir oku hele...

Baktım Cumhuriyet gazetesinin arka sayfasında boydan boya bir arap profösörün ilginç yazısı, ya da itirafları... Gerçekten enteresandı.

Bende de bulunsun diye bir gazete de kendim alarak ve ilginç yerlerini kırmızı kalemle çizerek dikkatlice okudum. Yazar acı itiraflarla İslamı bilmediklerinden yakınıyor. Kendi müslüman ülkesinde yabancılaşmaya, emperyalizme düşman oldukları halde, farkında olmadan yabancı, emperyalist batı düşüncelerini benimseme tezatlarından, Marksizme bir kurtarıcı gibi sarılmalarından söz ediyor. Marksizmi, sınıfsız ve universal bir insanlık anlayışından, zulüm ve sömürüye savaş açmasından, fakir ve ezilmiş emekçiyi korumasından, insan haklarına ve özgürlüklerine sahip çıkmasından dolayı benimseyip uğruna kavga verdiklerinden, oysa Fransa'ya gelip olaylara dışarıdan bakınca ve yabancı ve dahi emperyalist bir ülkede İslâmı tanıyınca, söz konusu bütün değerlerin İslâm'da öteden beri savunulduğunu, üstelik Marksizmin, kendi ülkesinde kendi insanlarını nasıl sömürdüklerinin, hatta kendilerinin dahi yabancılar adına kendi insanlarını horladıklarının farkında olduğundan dem vuruyor yana yakıla ve yarıldıkları hatalarını tek tek açık-

laya açıklaya... Arap profösör devamla, "yabancılaşmaya karşı çıkmanın ilk şartı Marksizme ve bütün beşeri düzenlere karşı çıkarak İslama sarılmaktır" diyor kendi insanlarına ve sonuçta. İslamın sistem olarak diğerlerine üstünlüğünü anlatıyor... Bu yazının bu gazetedede çıkması bence de hayrete şâyandı doğrusu.

-Merdesin Ü....? diye bağırdım!.

Ü... tanrı tanımaz Marksist bir öğretmendi okulumuzda. Hani şu hızlandırılmışlardan.. Halk adamı olduğunu göstermek için saçını taramaz, zaten hep kadifeden olan elbisesini hiç ütülemez, kaba saba ve argo konuşur, ıslık çalar ve devrimci şarkılar söylerdi. Tek amacı okulda kavga çıkarmak ve dışarıda, duyduğumuz kadarı ile, öğrencileri yasa dışı örgütlemektir. Zaten 12 Eylül sonrası öğretmenlikten de atılmıştı.. Bir kamyon muavini sanırdın gördüğünde. Okumaz, düşünmez, ancak kışkırtır.

-Nerdesin Ü...? der demez

-Burdayım, der gibi kapıdan girmez mi?

-Ne var hoca!..

-Gel de gözlerinle gör. Buyur oku bakalım.

Önce bir gazeteye baktı, kendi gazetesi ama okur mu Ü...? Çaresiz, işaretli yerlerden biraz ben okudum ilgisini çeksin diye ve uzattım önüne. Okudu adına kurban olası. Hayretler içinde kalmıştı.

-Nasıl buldun, ne dersin? dedim

Bakışlarım üzerinde pür dikkat. Hiç bir jest, mimik ve hareketini kaçırmıyorum. Bence izlenmeye değer bir olay...

Ü... başını kaldırdı. Göz göze geldik. Gözlerinde tedirginlik, çaresizlik ve kaçamaklık. Öyle kaç saniye geçti bilemem, Ü... arkasını dahi dönmeden, gerisin geriye, tek bir kelime dahi söylemeksiz, çıktı gitti odadan. Çarpmadan kapıyı nasıl buldu hayret doğrusu...

İçimden, "tam bir kafir" dedim. Zaten kendi de öyle derdi?

-Hoca, ben ne dine ne de Allaha inanırım. Ama niceleri var ki, inandığını söyler, ama benden de hiç farkı yoktur. Akşam beraber içer, oynarız. Sana göre her halı yeriz. Ama sabah olunca o müslüman olduğunu söyler. Ben ise kimseyi kandırmam. Evet, ben kafirim,

"Kafir" arapça bir kelime olup, bir şeyi gizlemek, örtmek demektir. Çiftçiye tohumu toprağa gizlediği için, geceye de insan ve eşyayı örttüğü için kafir denilir. İşte kafir, işte böyle bile bile, kibir ve inatla, cehalet ve ahmaklıkla, bütün varlıkları yaratan Allahı tanımayan, ona kulluk yapmayan, ve tasarrufu altındakileri O'nun yoluna sunmayandır. kimisi tevhidi kabul etmez, kimi kalbiyle Allahın varlığını tanısa bile, şeytan gibi, diliyle belirtmez, kimi kalbiyle tanır diliyle de söyler ama, Ebu Talip gibi, gereğini yapmaz ve bildiği hakikatı kabullenmez. Kimisi ise, diliyle söyler ama kalbiyle inanmaz münafık bir kafirdir. Velhasıl çeşit çeşit kafir vardır.

"İşte tam bir kafir" derken bunlar geçiyordu içimden...

ACI GÜNLER

Muhtasar-ı Tefsîr-i İbn-i Kesîr'den, Bakara 22. âyetin tefsiri- ni okurken, dalmış gitmişim maziye... İçimi büyük bir hüznün kaplamış, zihnimde uçuşan takvim yaprakları, 1978-79'lu yıllara götürüyor. Acılı ve sancılı günlerim. Satırları okurken aynı heyecan, aynı çile ve aynı ızdırabı yaşar gibiydim.

Diyor ki merhum: "Bu âyet Allahın birliğine ve yalnız ona ibadete delalet eder. Çünkü bu mevcudatı düşünen birisi, yaratıcının kudret ve hikmetini, ilim ve itkanını, saltanatının azametini, muhakkak bilir. Tıpkı;

-Rab tealanın vücuduna delil nedir? diye sorulduğunda, A'râbinin verdiği cevap gibi:

-Sübhanellah!. Deve pisliği deveye, ayak izleri yürüyene delalet eder de burçlar sahibi sema, yollar sahibi yeryüzü ve dalgalar sahibi denizler, latif ve habîr olan Allaha delalet etmez mi?

Bazı zındıklar Ebu Hanefiye Allahın varlığından sormuşlar. Onlara der ki

-Bırakın beni de şimdi haberdar edildiğim şu işi düşüneyim. Anlattılar ki denizde bir gemi, içine envai çeşit ticaret eşyası konulmuş, ne koruyan birisi var ne de sevk eden. Buna rağmen o kendi kendine gidiyor, dağlar gibi dalgaları geçiyor ve istediği yere ulaşıyor.

-Bu akıllı bir adamın söyleyemeyeceği bir şey , dediler.

-Ama o, şu mevcudatı, içindeki ulvi ve süfli, yer ve gökteki ailemlerle ve bunların içine aldığı hikmetli o kadar eşyaları, bir ya-

ratanın olmadığına hükmediyor, diye cevap verince, zındıklar şaşır-
dılar, mağlubiyeti kabul ederek Hakka döndüler ve onun eliyle İslamiyeti kabul ettiler. İmam Şafiîye de Yaratıcının varlığına delil sorulduğunda şöyle cevap verdi.

-Yenmesi aynı olan işte şu tut yaprağı. Onu ipek böceği yer ondan ipek çıkar, arı yer bal çıkar, davar sığır yer pislik çıkar, ge-yik yer misk çıkar. Oysa o aynı şeydir.

İmam Ahmet bin Hambel'e sorulduğunda da;

-İşte bir kale, sapsağlam. Ne kapı ne pencere, hiç bir delik yok. Dışı gümüş gibi beyaz, içi altın gibi sarı. Bakarsın birden du-varları çatlamış ve içinden görür, işitir, tatlı sesiyle civildeşir güzel bir hayvan çıkıvermiş diyerek yumurta ve civcivi anlatıyor.⁽¹⁾

O yıllarda Anadolunun ücra bir yerinde dağlar arasında sıkı-sıkı kalmış küçük bir kasaba lisesinde din bilgisi öğretmeniyim. Çi-çeği burnunda, enerji dolu, hizmet aşkı içinde alev alev, hayatını tebliğe adanmış isteyen bir gençtim o zamanlar. Yasal sınırın da ötesinde fahri derslere giriyor, anlatıyor anlatıyorum.

O yıllar siyasi buhran ve anarşi yılları. Ülkede ataizm moda. Üstelik her köşeyi kapam materyalist düşünce, Anadolunun bu saf kasabasını bozmak için dışarıdan öğrenciler sokmuş okula. Ülkede her gün kavga ve kan. İrfan yuvalarının kapılarında güvenlik kuvvetleri, caddelerde jandarma devriye geziyor. Hakaret görmeden eve ulaşmak bir nimet.

Okulda yalnızız. Namazını kılan ve Allah davasına sahip çı-kan ikinci bir öğretmen yok. Derdimi anlatacak ve beraber ağlaya-cağım değil, ağlamamın sebebini anlatabileceğim birisi bile yok.

Sınıflarda devamlı Allah'a imandan bahsediyorum. Her şey önce ona inanmakla başlayacak. Kitaplar karıştırıyor, enfus ve âfaktan delilleri topluyor ve sınıflarda bütün heyecan ve hissiyatımı da ekleyerek anlatıyor anlatıyorum.

Dakikalar nasıl geçermiş bilemiyorum. Zil çalıyor sınıftan çıkıyorum. Merak ve endişe, acaba nasıl bir netice ile karşılaşaca-

ğım? Acaba, karanlık kalplerde bir iman parıltısı yakacak mı, vesile olacak mı anlatılanlar? Sevdiğim öğrenciler geliyor:

-Hocam biz sevindik. Ancak onlar, siz kapıdan çıkar çıkmaz "yine de Allah yok" diye bağıyorlar. Biz;

-Neden hocaya demiyorsunuz diyoruz.

-Ona karşı çıkmaya, onunla tartışmaya fikri gücümüz yok, susturur diye korkuyoruz diyorlar.

İşte küfür böyle bile bile gizlemek ve örtmektir hakikati.

İkinci derse, kolum kanadım kırık giriyorum başka bir sınıfa... İslamın garip başladığından, garip kalacağından gariplere mutluluklar olacağından bahsediyor, insanların Müslüman olması için akıtılan kan ve göz yaşlarından çile ve ızdıraplardan bahsediyorum. Kendime anlatıyorum önce. Sinmişim, baştan ayağa hüznüm. Kulaklarıma bir hıçkırık sesi geliyor, aldırmiyorum. Ağlamak, her zaman ele geçmeyen devlet diyorum. Kendim kelimelerle ağlıyorum zaten... Derken artan hıçkırıklar ve bir kız öğrenci kalkıyor ayağa:

-Hocam biz İslamı yaşamamakla, şu İslam dışı halimizle hem günaha sokuyoruz sizi, hem de üzüyoruz. Affedin bizi.

Bu büyük idrak, karşısında hayret ve hayranlık içindeyim. Allahım ne büyüksün. Ne büyüksün Allahım!.. Gözlerimi kaçırıyorum sınıftan.

Günün sonu... Evimden önce kentin garip müslümanlarından birine, bir semerciye uğruyorum, hüznümü eve taşımamak ve bir parça açılmak için. Keserin önünde, yani amansız gücün önünde büklüm büklüm kıymıklanan tahta parçalarında gözüm çayımı yudumlarken. Bize benziyor...

Derken bir adam. Bitmek üzere olan semerin teslimini bekliyor, heykel gibi gözleri yerde, garip, suskun ve çekingen. Batan güneşin son ışıklarıyla yüzü şafak renginde, alev alev yanıyor sandım. Elbisesinde bilmem kaç yamalık. Semerci tanıştırıyor. Bir öğrencimin babası. Köyden okusun diye yollamış oğlunu. Yoksulluğuna aldırmanın, cahil kalmasın aydınlansın demiş. Ama oğlu İs-

lam dışı karanlık bir ideolojinin ateş dolu küfür kuyusunda cayır cayır yanıyor, habersiz... Adama yeniden bakıyorum; iskemlesinde, evet güneşin son ışıklarında, kıpkırmızı, tutuşan bir deniz gibi alev alev. Bana bakıyor mahcup, utangaç, saygılı ve;

-Oğlum size emanet, diyor.

İçimde bir yerlerim yırtılıyor, binlerce dinamit patlıyor kalbimin setlerinde, barajlar boşanıyor. Dayanamıyorum. Ne demek bana emanet. Bu ne büyük bir emanet? Bir payım mı var yoksa? Ne demek, bir evladın dinden çıkıp kafir olması? Ne demek toprağını, sıksan şüheda fişkırarak bu vatanda irtidatın, dinsizliğin dalga dalga yayılması? Göz yaşlarımı saklayamayacağım, zıpkın yemiş balık gibi birden fırlıyorum kimseye göstermek istemiyorum onları. Akşam. Minarelerden "Allahü Ekber" sesleri geliyor. "Allahü Ekber" diyorum ağlayarak. Bağırarak istiyorum onları, haykırmak istiyorum "Allahü Ekber" diyerek kasabanın ortasında...

Yolda, akşamın alaca karanlığında iki hayal koluma girer gibi oluyor ve biri:

Bu ezanlar ki şehadetleri dinin temeli

Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli

derken, öbürü;

Minareleri

Ezansız bırakma Allahım.

diyor, ben;

Dur ey yolcu beraber oturup ağlaşalım

Elemim bir yüreğin kârı değil, paylaşalım.

demiş miydim, hatırlayamıyorum...

(1) Sabuni, Muhtasar-ı Tefsir-i İbn-i Kesir. Dar-ül Kur'an-ül Kerim, Beyrut 7. baskı, yıl: 1981 1/40

RESMEN SAPTIRMA

Kısa devre askerlik... Bir ögle üzeri ictima... Ben en arka saftayım. Birden bir emir; üstünüzdekiler önünüze... Aman Allah'ım, ben bu kadar öteberiyi üzerimde mi taşıyorum? Bit pazarı gibi bir şey oluştu önümde... Naylon seccadem, takkem, tesbihim, çakım, iğne ipliğim kalemim, küçük defterim vs.

Ve hatıra defteri. Bilirsiniz herkes biraz şairdir askerlikte. Hele de bizim gibi, hep yüksek tahsilli, olup da geç kalmış ve yaşı otuzu geçmiş evli barklı insanlar olursa... Komutan takıldı en önde bulunanlardan birinin hatıra defterine... Meğer, Erzincan'ın hemen arkasındaki koca bir tepeye çizilmiş, Mustafa Kemal'in başının resmini yeniden boyamaya gittiğimiz o gün tutulduğumuz yağmuru, fırtınayı, atlattığımız o büyük tehlikeyi yazarken bir arkadaş "Atatürk'ün kellesini boyamaya" diye kaleme almışmış, o günkü hatırasını....

"Atatürk'ün Kellesi" ifadesindeki "kelle"ye takıldı komutan. Vay, sen misin kelle diyen?! Esti yağdı gürlüdi...

"-Atatürk'e hakareti hocalar mı belletti (!) size..." (Hocalarda nereden çıktı) Atatürk'ü neden sevmezsiniz? Atatürk müslümandı. Müslümanlık bozulmuştu, Atatürk laikliği getirerek dinimizi kurtardı. Hakiki alimler bunu bilir. Şeriat zaten dinde yoktu. Onu istismarcı mollalar başımıza sardı. Dinin aslında zaten laiklik vardır. Değil mi hoca!.

Kim bu "Hoca?" Bana mı diyor yoksa?.. Benim hoca olduğumu biliyor ama, başka hocalar da var. Başımı yavaşça kaldırdım, komutanla göz göze geldik. Evet bana diyordu vallahi!.. Allah Al-

lah, ne yapacağım şimdi? Yahu sağım solum hep Yüksek İslam Enstitüsü, İlahiyât mezunu dolu, bula bula beni mi buldu şimdi bu komutan? Döndüm, bizim hocaların kimi aval aval bakıyor, kimi kıs kıs gülüyor. Birden fırladım ayağa. Ama ne demeli acaba? Çattık belaya! "Evet" desem, adamcağız sevinir. Evet evet bayılır, zaten öyle dememi istiyor. Ve bekliyor. Sevinmesine sevinir ama, o zaman da ben halt ederim. Zira hem yanlış olur, hatta yalan olur, ilme ters düşer, hem de din açısından çok mahzurludur. Belki belki küfre kadar gider. Hay Allah!.. Nerden çattık yahu?. La havle vela kuvvete illa billah!.. Yahu müslümanlıkta laiklik olur mu?.. Eğer, müslümanlık laiklik ise, -tabiri bile garib- anayasanın 14 ve 24. maddelerine, Türk ceza kanununun 163. maddesine ne gerek vardı. "Devleti dinin kurallarına göre yönetmek" niçin suç olsun öyleyse?.. Böyle desem anlar mı?.. Öyle ya canım, madem İslamda laiklik varsa, onun kanunlarıyla idare, suç olmaması lazım. Çünkü devlet resmen laik... Acaba bu kafa anlar mı bunu?..

Sonra, İslamda laiklik yok. Bunu alem bilir. Bilir ki Anayasanın ve ceza kanununun ilgili maddeleri İslamın, şeriatın devleti yönetmesini yasaklamış. (Mesela Anayasanın 24. maddesinde "kimse, devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırmaz" deniliyor. Demek ki bu mevcut devletin hukuki yapısı din kurallarıyla çatışıyor ki, ayrı ayrı şeyler ki, ona dönüş yasaklanıyor. Madem dinin kendisinin bir takım kuralları, kanunları, yani şeriatı var, o din nasıl laik olur acaba? Akıl kabul eder mi bunu?) Evet İslamda laiklik yok. Çünkü İslamın kendine has, kendinin koyduğu sosyal, ekonomik, siyasi, hukuki düzeni var. Hatta devletler arası hukuku var ve ancak onun tatbikini emreder, Kuran-ı Kerimde.⁽¹⁾ Kuran bu konuda yani İslamı uygulamakla, başka hukuku uygulamak arasında muhayyerlik tanımaz, tercih etme yetkisi vermez kişiye.⁽²⁾ Hatta, "ben müslümanım" dese dahi, laik hukuku kabul eden "münafık" sayarak imanı kabul etmez.⁽³⁾ İslam dışı, ona aykırı verilen emirleri geçersiz sayarak, itaatı yasaklar.⁽⁴⁾ Çünkü kanun koyma yetkisi ancak Allah'tadır.⁽⁵⁾ Allah'tan başkası kanun koydu-

ğunda, kendini Rab, ilah olarak ortaya koymuş olur.⁽⁶⁾ İslamın emirlerini çirkin görmek küfürdür.⁽⁷⁾ İslamın hatta bir kısmını alıp bir kısmını almamak, tümünü almamak gibi küfürdür.⁽⁸⁾ İslamın dışında kanun koyan, çoğunlukta olsa, geçersizdir.⁽⁹⁾

Elbet bunları, laik hukuku yapanlar da bilir ve bu ülkede İslam hukukunun uygulanması için yapılan çalışmaları, durumuna göre suç sayar, engelleyici kanunları kor ve bu ülkeye has, kaynağı olan batıya hiç uymayan garib bir lakilik uygulaması ortaya koyarak, dini devlete bağlar...

Evet, bütün bunlar doğru ama, şu kızgın komutana bunu, böylesine nazik bir anda nasıl anlatmalı, nasıl kabul ettirmeli, mümkünü var mı bunun? Hayır hayır, belki bu, yangına körükle gitmek olur. Öyleyse, tek çare, meseleyi saptırmak. Evet evet, meseleyi saptırmak:

-İslamda ibadet Allah için yapılır komutanım Kişiyle Allah arasına kimse giremez. Kişinin ibadetiyle Allah arasına bir başkasının girmesi, riyakarlıktır. Küçük şirktir. İslam bunu yasaklar komutanım.

Komutan:

-Bakın işte, gördünüz mü diyerek nutuk atmasına devam ederken, ben oturdum. Oh!.. Tehlike geçmişti. Birden biri böğrümüne dürttü. Baktım yanımdaki, ilahiyatçı bir arkadaş. Gülüyor ve:

-Sorduğu soru ile verdiği cevap arasında ne alaka var Allah aşkına, diyordu.

-Elleme o düşünsün, dedim. Meseleyi saptırmadan başka çare mi var?.. Resmen saptırdık işte... Gülüştük.

(1) Nisa: 13-14-65. Maide: 44

(2) Ahzab: 31, Kasas: 50, Araf: 3

(3) Nisa: 60-61

(4) Nisa: 59, Şuara: 151

(5) En'am: 57, Casiye: 18

(6) Tevbe: 31, Câsiye: 23, Bakara: 165

(7) Muhammed: 8-9

(8) Bakara: 85-159-160, Nisa: 150-151, Maide: 48-50

(9) En'am: 116

DİNDE REFORM MU?

-Hocam bir çayımızı almaz mısınız?...

Okulumuzun müdüründen nazik bir davet.

-Memnuniyetle diyor ve odasına yöneliyorum. Binbir çeşit duygular içindeyim. O an içeride bir gurup sosyalist öğretmen. Acaba benim anlattıklarımı nasıl tesirsiz edeceklerini, başörtülü kızlara nasıl hakaret edeceklerini, yoksa namaza giden öğrencileri nasıl engelliyceklerini mi tartışıyorlar?... Arkamdan herşeyi söyleyen bunlara, yüzüme karşı saygılı durduran Allahım, sana sonsuz hamdederim. Selamımı alıyorlar. Oturuyorum. "Kafir Fasık ve zalimlerin çaylarını içmek zorunda kalırsanız bari şeker atmayın.. Böylece vücudunuza haram gıda girmemiş olur, Gerisi bir sudur, vücuttan çıkar gider" diyen ağabeyimin sesi kulaklarımda... Çayımı yudumlarken müdür bey diyor ki:

-Hocam, ben Müslümanım. Benim kalbimi hançerleseler, taşlarla ezseller ben yine Müslümanım. Ancak bir şey var; İslam çok önceleri gelmiş, sert, acımasız, bir din. Örneğin aç bir gariban hırsızlık yaptı diye elini kesmeler, genç birisi zina yaptı diye adamı taşlamalar filan. Soracağım şu ki, bu dinde reform yapsak, biraz hafifletsek ve çağdaş bir hale soksak daha iyi olmaz mı?.. İçimden "sanki bu fikir senin" diyorum, devam ediyorum:

-Ben içtenlikle müslümanım. Biliyorsun dedem, buranın Müftüsü alim bir zat idi. Üstelik müslümanlar kimseye zararı olmayan ahlaklı insanlar.

Evet öyleydi. Bir müftü torunu böyle olursa sen Ümmet-i Muhammedin evlatlarını koru ya Rabbim... Öyle bir irtidat ki yaşadığımız, karşısında Ebubekir ve Halid bin Velidler yok.

-Önce sorayım, dinlemeye vaktiniz var mı?

-Evet! diyorlar.

-Müslüman olduğunuzu söylemenizdeki samimiyeti kabul ediyorum. Ancak biz kendi anlayışımıza göre değil, Allahın istediği gibi Allaha inanmak ve Allaha kulluk etmek zorundayız. Reform düşünmemize geçmeden kısaca belirteyim. Dinimizde insanı küfre götüren bazı inanç ve davranışlar vardır. Bunlardan en meşhurları da, nasları, yani sizin anlayacağınız Kur'an'ı, isterse onun bir Ayeti olsun, reddetmek, kabul etmemek, veya onunla ve onun getirdiği şeriatla alay etmek, küçük görmek, zamansız ve faydasız bulmak onun haramını helal, helalini haram saymaktır. İslam bütün bir nizamdır. İtikat, ibadet, muamelet ve ahlakıyla.

Eğer, bunlardan bir kısmını bırakıp da onun yerine başka bir nizam, ama Kapitalist-Liberalist, ama Sosyalist-Marksist bir nizamın esaslarını koymak, onun tümünü reddetmek gibidir. Önce bu noktadan kendi imanınızı yeniden bir düşünün ve değerlendirin.

Reforma gelince, bu da kat'iyyen olamaz. Sebebine gelince, Vahye dayanır bu din. O ise, son Peygamberle son bulmuştur ve din kemaline erdirilmiştir. Öyle ise diyeceksiniz... Öylesi şu; Siz yanlış biliyorsunuz İslamı. İslam sizin dediğiniz gibi sert değil, acımasız değil. Hele hikmetsiz ve faydasız hiç değil. Hele hele reforma hiç muhtaç değil. Mesela önce hırsızlık ve el kesme meselesini konuşalım...

Zaman akıyor, İslamın ekonomi, terbiye, sosyal güvenlik ve insanlık anlayışı, devletin fonksiyonlarının dinamizmi, evlilik, kadın hakları, zinaya götüren bütün yolların tıkanışı... İslam Ceza Hukukunun insani özellikleri, orjinalitesi ve caydırıcı gücü tek tek konuşuluyor. Sonuç:

-İslam sizin anlattığınız gibi ise, evet reforma da ihtiyaç yok başka bir işleme de...

Karşılıklı teşekkürlerle ayrılırken, buruk bir mutlulukla düşünüyorum: Ya Rabbi, ne korkunç bir irtidat ve cehaletin içindeyiz. Okuyan aydınımız dini tanımıyor. Tanıyan da İslam düşmanlarının tanıttığı kadar tanıyor. Ülkenin eğitim anlayışı zaten pozitivist.

Resmi tahsil yapan herkes bu kültürü, batı kültürünü almak durumunda. Batıyı bildikleri kadar da bilmiyorlar İslamı. Halkı idare eden devleti yürüten, hatta acı da olsa gerçek bu, dışarıda İslamı temsil edenler de bunlar. Zihinlerinde ise şüpheler şüpheler:

"Din dünyanın gerçeklerinden midir? Hadi dün öyle idiyse, bu gün de bir ihtiyaç mıdır? İslam; köleliği, ağalığı, kabul edip kapitalizmi onaylayan, kadını erkeğin yarısı kabul edip eve hapseden, örtüye boğan, insan gerçeğini, onun arzularını tanımayan, zincire vuran, hayatı haram helal diye çekilmez hale getiren, kişi özgürlüklerini hiçe sayan, taşa gömme, el kesme kısas vs. gibi acımasız ve uygulaması imkansız bir hukuka sahip olan, devleti mollalara vererek despot bir idare kuran fakirleri zenginlerin zekatına mahkum eden, emeğin değerinden habersiz, Çağdaş bilim ve evrime ters düşen, hâlâ çok evliliği ilke olarak benimseyen, düşünce özgürlüğünden uzak bir inanç sistemi içerisinde namaz, oruç, şeytan, Ahiret gibi hurafelerle insanı büyüleyen, insanları Mü'min Kafir diye birbirine kırdıran bir din değil mi? (!)

Siz, isterseniz, bunlarla İslamın ne alakası var deyin ama, kaynağı ister kendi zulüm ve sömürülerine engel tanıdıkları için İslama düşman, beynelmilel emperyalist odaklar olsun, ister siyonizm, ister haçlı zihniyeti olsun, ister ateist, laik eğitim sistemi, ister gayri İslami güçlerin güdümündeki gayri İslami bir hayat olsun, isterse de Müslümanların onulmaz gaflet ve cehaletleri olsun, bu şüpheleri bugün tutmuş, özellikle aydın kesiminde kabul görmüştür. Adı Ahmet de olsa, Mehmet de olsa bugün korkunç bir irtidadin, yani dinden dönüşün, ateş dolu küfür hendeklerinde yaktığını görüyoruz insanımızı...

Bunlara acımalı değil miyiz? İslamı tebliğ için uykularımızı kaçırmalı, artık kurumlarımızı kurmalı; araştırmalarımızla, eğitimi-miz ile, tebliğ ekiplerimizle ilgili kurumlarımızı kurmalı değil miyiz?

İslamı yaşayarak tebliğ ile azgın emperyalizme baş kaldıran insanlığı aydınlatan mücahid alimleri, fakihleri yetiştirmede geç kalmadık mı?

Sosyal hayatın her alanı önemli. Ama eğitim ve irşad alanı bambaşka... Esas kurtuluşumuz oradan başlayacaktır.

BUYURUN ŞERİATA

Kunduracı Mehmet efendi, Osmanlı esnaf ahlakını hâlâ yaşatan, mesleğinde mahir, dürüst, kanaatkar hoş sohbet bir insandır. Arada sırada yaptığımız sohbetlerde, yer yer geçmişe hasretini anarken zamane esnaf ve tüccarının ekserisinin batı kültürü etkisiyle ahlak ve insaftan uzak, materyalist, doyumsuz, şükürsüz, halis tutumunun insan şahsiyyetinde açtığı onulmaz yaralardan uzun uzun dert yanardı.

Bir gün yine bir hatırasını anlatıyordu o kendine has sakin uslûb ve tavırla: "Bayrama yakın bir zamandı. Henüz askere gitmemiş bir delikanlıyım o zaman. Bir adam geldi, 25 liraya bir kundura dikmeye anlaştık ve bana 5 lira kapora verdi.

Nihayet malı teslim zamanı gelince adam malı evirdi çevirdi ve:

-20 liraya verirsen alırım.

-Hayır veremem.

-Bende almıyorum dedi.

-Peki almazsan alma dedim.

-5 lira kapuramı ver.

-Hayır, şimdi veremem. Ne zaman bu malın satılır, ben de onun parasından kaporamı veririm.

-Buyur şeriata!..

O zaman cehalet çağımdı. Nasılsa bir cahillik edip

-Pazarlık yapıp kapora verirken şeriata mı çağırdın? Gitmiyorum dedim.

Dedim amma benden büyük kalfalar, gözlerini ağartıp bana:

-Mehmet! Adam seni şeriata davet ediyor. Hadi doğru şeriata bakalım!... dediler.

Kalktık, adamla doğruca müftülüğe vardık. Müftü efendi malum Hafız Ali Efendi merhum. Benim de akrabam. Koca bir belde ona bağlı ve her fetvasından emin ve mutmaindir. Biz müftülüğe vardık ki, Müftü efendi de, yeni abdest almış kollarının ıslaklığıyla içeri girdi.

-Buyurun bakim, dedi.

Müşterim;

-İşte sana emmi oğlunu getirdim, diyerek olayı olduğu gibi eğip bükmeden anlattı. Ben de tasdik ettim. Müftü efendi, merhum, ıslak eliyle cebinden bir beşlik çıkardı ve adama

-Sen şunu al da git bakayım, dedi.

Adam gitti, dedim ki;

-Hocam, siz haklı haksız, demediniz, adama parasını verdiniz. Nasıl oldu bu?

-Yavrurum, dedi. Gerçi sen haklısın ama, adam odaya "işte sana emmioğlunu getirdim" diyerek girdi. Artık bana sulh etmek düşer. Hadi sen o kundurayı bana gönder.

Kundurayı müftü efendiye gönderdim. Sonra mecliste bulunan bir adam, ihtiyacı olduğundan kundurayı almak istemiş, yine mecliste bulunan bir kunduracı esnafı da "bunun değeri 27.5 liradır" diye fiat biçmiş, bana 27.5 lira gönderdi.

Sonra yanıma gelen müftü efendiye, kaporadan yana olan 5 lirayı uzattım. O:

-Bu da benden bayram harçlığı olsun dedi.

Ama ben ısrar ederek, parasını verdim."

Bu olayı dinleyince, gerçekten çok duygulandım. Bir çok yönlerden ibret vericidir, hadise. Mesela, insanlar arasındaki anlaşmazlık, uzun uzun mahkemelere kalmadan, gayet kolay ve hiç gönül incinmeden rahatlıkla hallolunuyor. Bu bir toplum için ne ni-

met.. İşte bu zamanın mahkemelerindeki çileler ve adliye koridorlarında açılan uçurumlarda adaletin kayboluşu. Adliyede üst üste yığılan sıra gelmez dosyaları düşünürsek, bir meselenin mahkemeye bile varmadan mahallinde çözülmesi, bu asrın bilmediği, ama çok muhtaç olduğu bir olay değil mi?

Sonra insanların, birbirlerini şeriata çağırınca hemen gidip aleyhlerine de olsa verilen hükmü kabul etmeleri, "Şeriatın kesdiği parmak acımaz" diyerek İslam hukukunun üstünlüğünü peşinen ve gönülden bir rıza ile kabul edişleri...

Cahillik eden gençleri, en yakınlarının uyarışı. İnsanların, mutmain oldukları bir alimi hemen yanlarında buluverişleri. Alimin de adalete gölge düşüren en ufak bir hitabı bile değerlendirışı, olayları eğip bükmeden dobra dobra anlatışları, sulha dikkat ediş ve barışa önem verişleri, karşılıklı ikram ve yardımlaşmaları, malın değerlerini takdir edip emeği koruyuşları ve daha nice ibretler...

Boşa dert yanmıyor, boşa sızlanmıyor Mehmet Usta, İslami değerlerin birden yok olup yerine batı değerlerinin konulmuş olmasıyla insanımızın değişivermesine. Ve insan sormadan edemiyor kendi kendine, nereden nereye ve ne kadar da çabucak?!

Bunları dinlerken, aklıma asrı saadette geçen bir olay geldi. Bu olayı bir çok tefsirde, hadis kitaplarında bulabileceğimiz gibi Kurtubi Tefsirinin, 5. ciltinin 266. sahifesinde ve Sahih-i Buhârî muhtasarı Tecrid-i Sarihin Terceme ve Şerhi'nin 7. cildinin 220. sahifesinde görüyoruz.

"Zübeyr efendimizle bir Ensari efendimiz, "bahçe sulama" meselesinde anlaşmazlığa düşerek Hz. Peygamberimizin muhakesesine gelirler. Çünkü Kur'an müslümanlara şu kesin emri vermektedir:

"Ey mü'minler! ALLAH'a itaat edin, Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine de itaat edin. Eğer bir şey de çekişirseniz --- ALLAH'a ve ahiret gününe inanmışsanız- onun hallini ALLAH'a ve Peygambere bırakın. Bu hayırlı ve netice itibariyle en güzeli-

dir"⁽¹⁾

Evet, Rasulullah efendimiz, meseleyi dinleyince, Hz. Zübeyr'e;

-Bahçeni sula, sonra suyu bekletmeden komşunun bahçesine salıver, der. Kurtubinin izahına göre efendimiz burada sulhu gözetmiş ve bahçesi suya daha yakın olduğundan öncelikle Zübeyre "sen sula" demiş ama ona da "hemen komşuna gönder" demekle haklı olmasına rağmen musamaha ve kolaylık gözeterek acele etmesini, arkları şişire şişire sulamamasını tavsiye ve teşvik etmiştir.

Fakat hasmı bunu işitince razı olmamış ve kızarak kendisine yakışmayan, çok tehlikeli bir sözü söyleyivermiş:

-Zübeyr halanın oğlu olduğu için mi Ya Resulallah...

Bu çirkin cevap karşısında efendimizin rengi atmış ve ona kızarak Zübeyre dönüp

-Ya Zübeyr bahçeni iyice sula, sonra suyu hapset, hurma ağaçlarının köklerine erişmedikçe bırakma. Su hakkından tamamıyla istifade et" buyurdu. Yani hakkını sonuna kadar kullanmadır suyu salıverme demek istemiştir.

Bu olay üzerine hemen şu ayetler inivermiş:

-"Hayır! Rabbine andolsun ki, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem tâyin edip, sonra senin verdiği hüküm içlerinde bir sıkıntı duymadan tamamen kabul etmedikçe inanmış olamazlar"⁽²⁾

Kurtubi, "ALLAH'ın kanunuyla hüküm veren bir hakime razı olmayan ve o konuda onu reddedip taşıyan insan, mürted-kafir olur ve derhal tevbesi istenir. Amma hüküm değil de sadece hakim kendi şahsını taşlarsa ona tazir cezası gerekir"⁽³⁾ diyor.

Adını kesin olarak bilemediğimiz bu sahabenin kalbindeki imanı Rasulullah çok iyi bildiğinden ve bir rivayette ehl-i bedirden olduğundan dolayı onu tekfir etmemiş ama, şüphesiz bu davranış, yani hükmünden dolayı Hz. Rasulullah'ı itham ediş Nevevi'nin ulemadan kesin nakline göre, ondan sonrakiler için "riddet"-dinden

dönüş, kafir oluş- kabul edilmiştir."⁽⁴⁾

Nasıl olurda bir mü'min, şeriata davet edildiği zaman icabet etmez veya şeriatın hükmünü kabul etmez! Zira Elmalı'nın veciz ifadesiyle "... ve muhakeme mesailinde tuğyankar bir vaz'iyet almamaları ve tağutlar mahkemesine müracat etmemeleri lüzumu telkin ve mü'min namı altında Peygambere itaatten hoşlanmıyan ve onun hükmüne razı olmayıp başka mahkemelere müracat edenlerin münafık olduğunu tefhim ve binnetice Resulullah'a itaatı tahkim için nazarı dikkati celb ile" ⁽⁵⁾ "

Allah'u teâla buyuruyor ki:

"Ey Muhammed! Sana indirilen Kur'an'a ve senden önce indirilenlere inandıklarını iddia edenleri görmüyor musun? Tağutların önünde muhakeme olunmalarını isterler. Oysa onları tanımamakla emir olunmuşlardı. Onlara: "Allah'ın indirdiğine ve Peygambere gelin" dediği zaman, münafıkların senden büsbütün uzaklaştıklarını görürsün."⁽⁶⁾

Her iki olayda da bu asrın zavallı müslümanlarına büyük dersler ve ibretler var. İşte o nesil, işte bu nesil. Nereden nereye değil mi? Evet İslamın muhakemesi mi, tağutun muhakemesi mi, Cennet mi, Cehennem mi, öyle ya hangisi?..

Mehmet efendi sakın sakın anlatırken yaralı kalbimizi nasıl ezdiğini biliyor muydu acaba?...

(1) Nisa: 59

(2) Nisa: 65

(3) Kurtubi a.g.e. 5/267

(4) Zebidi. Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecvid-i Sarih Terceme ve Şerhi. Diyanet Yay. 7/223

(5) Elmalılı Hamdi Yazır. Hak Dini Kur'an Dili. Eser Neş. 2/1380

(6) Nisa: 60-61

GİTTİ DESENE MALLAR

Kurtubi tefsirinden Al-i İmran Suresi 77. ayeti kerimeyi ve sebebi nüzülünü okuyunca acı bir hatıra canlandı gözümde. Yıllar önce tanıdığım iki kişi, beni aralarında hakem yapmak veya akıl danışmak istemişlerdi: Ortaklaşa bir kamyon almışlar, ama, Allahın tavsiyesinin aksine güya birbirlerine aşırı itimattan anlaşmayı yazmamışlar.⁽¹⁾ Gün gelmiş, anlaşmazlığa düşmüşler Sermaye sahibi, verdiği parayı istiyor, şöför ise "Kamyon ekmek kapımdır vermem, alırsa o günkü parasını veririm" diyordu. Onca yıl ve enflasyondan sonra.. Tabi, o günkü bir kamyon fiatı para, bu gün bir işe yaramadığı için, sermaye sahibi kabul etmiyordu.

Sermâyedâr soruyor:

-Ne yapalım?

-Şeriata davet et!.. diyorum.

Ediyor, ancak gitmiyor öbürü!..

-Neden? diyorum , gitmeyene,

-Ona güvenemem. Müftülükte, yalan yere yemin eder, malı götürür.

-Ortak olurken güveniyordun. Hem müslümana sû-i zandır bu. Delilini hazırla ve şeriata git. Orada ne olacağını şimdi nereden bilebilirsin. Başka nasıl halledebilirsiniz meselenizi?!.

-Bırak mahkemeye versin.

-Allah'ın ahkâmından gayrısına mı?..

Anlattım durumun İslam açısından tehlikesini. Dinlemedi.

Öbürü de -ister istemez- mahkemeye verdi. Ancak onda da delil olmadığından, hakim, şöföre yemin verdirmiş ve "Şeriatı gidersek, hasmım yalan yere yemin eder, malı götürür" diyen o sersem, "bu adam bana ortak değildir" diye, su gibi yemin içmiş yalan yere ve malı götürmüş!..

-Gözünün içine baktım kafirin, nasıl da utanmadan yemin ediyordu diyor, içi yanan beriki haklıydı kızmakta;

-Sabret, ahiret var diyerek teselli etmeye çalıştım.

Şimdi, Kur'an'ın bu üçüncü suresinin 77. ayetinin sebebi nü-zülüne bakalım: Eş'as bin Kays diyor ki:

-Benimle, yahudi bir adam arasında bir yer vardı. Adam inkar etti. Peygamberimize onu takdim ettim, bana dedi ki Resulallah (S.A.V.)

-Delilin var mı?..

-Yok, dedim. O zaman yahudiye:

-Yemin et, dedi ben dedim ki:

-O takdirde bu yemin eder ve malımı götürür! Bunun üzerine Allah teala şu ayetleri indirdi:

"Allah'ın ahdini ve yeminlerini az bir değere değişenlerin, işte onların, ahirette bir payları yoktur. Allah onlarla kıyamet günü konuşmayacak, onlara bakmayacak, onları temize çıkarmayacaktır. Elem verici azap onlar içindir." (2)

Bu kıssanın hemen yanında Kurtubi, şunu da naklediyor:

"Yine, Ebu Umameden, imamlar naklediyorlar ki, Resulallah (S.A.V.) şöyle buyurdu:

-Bir kimse yalan yeminiyle müslüman bir kişinin hakkını alırsa, muhakkak ki Allah ona cehennemi vacip, cenneti de haram kılar. Bir adam dedi ki:

-Az bir şey olsa da mı ya Resulullah?

-Misvaktan küçük bir dal olsa da buyurdular." (3)

Şimdi o malı nasıl yiyecek o müslüman?.. Haram yemenin,

daha bu dünyadaki belasını, ne farz ne nafîle ibadetlerinin ve du-
alarının kabul olmayacağını, insanı Allah'tan uzaklaştıracağını, ahi-
rette de muhakkak ateşte yakacağını bir tarafa bıraksak bile(!)
Efendimizin hadislerinden anlıyoruz ki yalan yemin, cehenneme
baş aşağı daldırdığından dolayı "ğamus" diye isimlendirilmiş olup,
Allahâ şirk koşmak, ana babaya isyan etmek, adam öldürmek gibi
büyük günahlardan sayılmış ve bu yalan yere yemini yapanların
cehennemde yanacağı yere hazırlanmaları emredilmiştir. ⁽⁴⁾

Hele hele, sanırım şu hadisi şerifi bilmeyen müslüman yok-
tur:

-Dört huy kimde bulunursa halis münafık olur. Her kimde
bunlardan biri bulunursa onu bırakıncaya kadar kendinde münafık-
lıktan bir haslet kalmış olur:

1-Emniyet edilip de emanet bırakıldığında hıyanet eder

2-Söz söylerken yalan söyler

3-Ahid ettiğinde ahdini tutmaz

4-Bir da'va ve duruşma esnasında haktan ayrılır. (Yalan do-
lan irtikap eder) ⁽⁵⁾

(1) Bakara: 282.

(2) Ali-İmran: 77.

(3) Kurtubi Tefsiri 4/119

(4) Hadisler için bak.M.Ali Nasıf, Tac. 3/75

(5) Nevevi, Riyazüs Salihin Ter. Diyanet Yay. 3/124

KALB VE VESVESE

Kalb, Allah'ın varlığına en büyük alametlerdendir. Bir saniyede bir çok düşünceyi barındırabilen, durmadan değişen, sızdırmadan içeride nice bin fırtınalar estiren bir varlık. Sürekli değişmesinden, halden halen "kalbolmasından" kalb denilmiş zaten kendisine...

Kalbi mutmain eden, doyurup durgunluğa erdiren zikrullahıdır.⁽¹⁾ Varoluş sebebimiz olan ibadettir.⁽²⁾ Mide gibi acıttıkça isteyen bu organın gıdasını vermeyenler, yani onu ibadet ve zikirle yatıştırmayanlar, gerçekten büyük muzdariplerdir. Şu kararsızlığın, şu iç burkuntusu ve göğüs daralmasının, sıkılmasının, kederin arkasında hep onun aşkı vardır.

Zikirsiz müslümanlarda görülen bu hallerden öte, müşrik, kafir ve ateistteki şu içki, kumar, uyuşturucu maddelere düşkünlük, şu seks çılgınlığı, şu yarışlar, festivaller, karnavaller ve bin bir çeşit eğlence hayatının arkasında, hep onun açlığı, dindirilemeyen açlığı ve tatminsizliği vardır. Onlar ne derse desin kalbin açlığı ve tatminsizliğindedir bütün bunlar... Bu dehşet boyutlara varan sefaletler, cinayetler, anarşi ve terörler ve intiharlar!.. Evet cidden korkunç boyutlara varan intiharlar... Müslüman toplumlarda görülmeyen intiharlar...

Ama vesvese, imtihan gereği olacaktır. Çünkü şeytana kıyamete dek mühlet verilmiştir.⁽³⁾ İbtida vesvese her müslümanda olur. Zikirden kesildiği an, yaklaşacaktır müminin kalbine... Şeytan ona masumca soracaktır. Hadistede belirtildiği gibi:

-Gökleri kim yarattı?

-Allah!...

-Yeri kim yarattı?

-Allah!...

-Peki Allahı kim yarattı?..

Sorunun azameti karşısında şok geçirecek müslüman birden, bir panik kopacak kalbinde.. İşte şeytanın usûlü, yüklenecektir artık. Oysa basit bir vesvesedir bu. Evet, şeytana mü'minleri sapıtması için hiçte bir "sulta" verilmemiştir.⁽⁴⁾ Yalnız basit bir vesvese... Dur ve düşün, Allaha sığın soruya son ver ve "amentü billah" de⁽⁵⁾ Cevap aşikardır. Evet, her şeyi yaratan Allah'ın "yaratılmış" olması aklen düşünülemez ki... Yani mümkün değil, aklın kabulleneceği birşey değil.

Evet vesvese mümine zarar vermez, Allaha sığındıkça şeytan-ı racimden. Belki imana alamettir artık o Nasıl mı?

En az iki yönlü. Evvela şeytanla mücadele, imanı artırır, tefekkürü davet eder, neticede mutmainliğe erer. Sonra aklına her geleni, sırf imandan kaynaklanan bir endişeyle söylemez, içinde saklar. Evet onu söylememesinin sebebi, Allah korkusu ve iman endişesidir. İşte bu imana alamet değil midir?.. Bu yüzden efendimize vesveseden sorulduğunda "o sırf imandır" buyurmuşlardır.⁽⁶⁾

Bir çok insanlara raslamışım diyorlar "hocam içimden kafir olmak geliyor. Allah'ı inkar edesim geliyor. Acaba ahiret var mı ki diyorum. Sonra lahavle çekiyorum, şahadet getiriyorum. Bazan namazı terkedesim geliyor vs.. Ne yapacağım ben..?"⁽⁷⁾ Hatta bir defasında, bir müftülükte oturuyorduk, içeriye pek üzüntülü olduğu her halinden belli birisi girdi ve;

-Hocam ben içimden hep hanımımı boşuyorum. Bin kere, milyon kere kalbimden boşuyorum... Ama aslında boşamak istemiyorum ve bunu dilimle de söylemiyorum. Hanımım benden boş olur mu?..

Efendimiz asırlar öncesinden vermişti bunun cevabını: "Allah teala yapmadığı veya söylemediği müddetce ümmetimin gö-

ğüslerinin vesvesesinden geçmiştir" yani af etmiştir.⁽⁸⁾

Ama cehalet işte böyle yazık ediyor insana..

(1) Ra'd: 13

(2) Zâriyât: 51

(3) A'raf: 14-15

(4) Nahl: 16, Hicr: 15

(5) Tac. 1/30. Hatip Tebrizi, Miskat: 1/28 de böyle bir durum karşısında kalındığında efendimizin şu tavsiyesi de vardır: "O zaman Allah tektir. Allah herşeyden müstağni ve her şey ona muhtaçtır. O doğmamış ve doğurmamıştır. Hiç bir şey ona denk değildir." (İhlas Suresi) desinler ve sol taraflarına üç kere tükürsünler ve kovulmuş şeytandan Allah'a sığınsınlar."

(6) Tac: 1/30

(7) Osman bin Eb-il Âs'dan: "Peygamberimize sordum:

-Ya Resulallah! Muhakkak ki şeytan benimle namazım ve kıraatim arasına girerek beni şaşırtıyor" Efendimiz:

-O "Hinzeb" denilen şeytandır. Onu hissettiğimde, ondan Allah'a sığın ve soluna üç kere tükür. Yaptım ve Allah onu benden giderdi. Müslimden naklen, Miskat: 1/29 No: 77

(8) Buhari ve Müslim Miskat: 1/26 Hadis No: 63

İÇTİĞİMİZ BİR ÇEŞMEDEN

Şeyh Serâcüddin Külâl Pirmesi anlatıyor: "Bir gün şeyh Ebul Hasan Aşki bağlılarından bir kaç kişiye rastladım. Laf arasında zannettiler ki, benim muradım kendilerini mürid edinmektir. Şöyle dediler:

-Ey şeyh, vaktini boşa harcama! Biz Şeyh Ebul Hasan'ın aşkıyla doluyuz!.. Ve ellerini boğazlarına götürerek:

-Artık içimize başka bir şey sığmaz! Kendi sohbet ve nisbetinize bizde yer bulamazsınız diye ilave ettiler. Bu sözden bende ihtiyarsızca bir gayret peydahlandı. Bir de baktım ki, yere düşüp gömleklerini parçalamaya başladılar. Onları kendilerine getirmek için ayrı bir tasarruf ihtiyaç bulunduğunu anladım ve gerekeni yerine getirdim. Ayılınca eteklerime yapıştılar ve yalvarmaya koyuldular. Kendilerine dedim ki:

-Biz, sizin şeyhiniz Ebul Hasan ile aynı çeşmeden su içmekteyiz. Ona bağlanmak, bize bağlanmaktır. Ayrılık nazarı dervişlerdedir; mürşidler arasında ayrılık yoktur."⁽¹⁾

Evet, bu aynı çeşmeden su içmeyi anlamayanlar, "senin şeyhin, benim şeyhim" diyerek, birbirlerinin hased damarlarına basıyor, büyüklerinin en çok önem verdiği ve nazargâh-ı ilahi olan kalbleri kırıyor, manasız ve faydasız münakaşa ve mücadelelerle kardeşlik bağlarını parçalıyor, düşmanlar halini alıyorlar ve belki de iki cihan bedbahtı oluyorlar bu gün...

Hayatımda unutamadığım acı hatıralarımdan biri de şudur: Dünyanın göz bebeği, sultan-ul ârifin diye maruf bir kamil-i mükemmile bağlı bir müride, binlerce insanın matlubu, bir çok günah-

karın tevbesine vesile olmuş bir başka sultanın müridi, yemin bil-lah ederek şöyle diyordu:

-Artık, yeryüzündeki bütün meşayihın görevi bitmiştir. Hep-si de, kendine gelenleri, sultanımıza göndermekle görevlidirler. Si-zin şeyhiniz de kendine gelenleri zaten bize gönderiyor. Kendisi de gelecektir. Eğer böyle yapmazsa ihanet etmiş olur. Onun için senin de bizim müşdidimize bağlanman vacib olmuştur...

Zavallı muhatab renkden renge giriyor, kabaran öfkesini, karşısındakinin cahilliğine sayarak yenmeye çalışıyordu. Ancak mücadeleden korunmak için iki kelam edip oradan kaçmakta bulu-yordu selameti... Bir mürid için hazmı en zor şey, efendisine dil uzatılmaktı herhalde...

Oysa, aynı çeşmeden su içenler, böyle boş ve edebe aykırı sözleri yasaklamışlardı... Ve şu pek kıymetli, çok menfaatli, kalple-re nur kardeşlere birlik ve huzur veren kaideyi koymuşlardı arala-rında. Herhangi bir mürid, başka bir şeyhe bağlı bir kardeşle karşı-laşınca ona, onun bağlı olduğu şeyhini övsün ki muhatabı bundan hem sevensin, hem şeyhine bağlılığı artsın. Hem de o, kardeşe ola-bilecek hasedliği muhabbeti artsın. Kendisi de ona, aynıyla davran-sınki, aynı güzellikler onda da olsun...

Ne güzel değil mi?..

Çok sevdiğim bir hoca efendi kardeşim şöyle bir anısını an-latmıştı:

-Medine-i münevverede, baktım bir cemaat, ayakta, cehri zi-kir yapıyor, peygamber efendimize yakın bir yerde... "Bunlar biz-dendir" dedim, cehri zikri görünce, tarikat gayret ve muhabbeti içi-mi doldurarak, meclisin büyüğüne yaklaştım ve sordum:

-Siz Şazeli misiniz?." Döndü ve sert sert baktı bana... Sonra eliyle efendimiz (S.A.V) in mezarına işaret ederek:

-Bütün nur oradan geliyor!.. dedi. Çok utandım çok..."

Evet!.. Aynı çeşmeden su içmekte, müşdidler arasında ay-rılık yoktur. Ey dervişan!.. Bize ne oluyor?..

(1) Mevlâna Ali b. Hüseyin. Raşahat. S. 91

BİR BÜYÜK İHMALİMİZ

Hız. Ömer (r.a.) bir gün cemaata sabah namazını kıldırdı. Sonra cemaata baktı, onları araştırdı. Arkadaşlarından birini göremeyince sordu:

-Falan şahıs neden cemaatte hazır değildir?

-O gecenin çoğunu ibadetle uykusuz geçirir; ihtimal ki, uykusu bu saatde ağır bastı.

-Gecenin tamamını uyuyup sabah namazını cemaatle kılsaydı, bu kendisi için daha faziletli olurdu...⁽¹⁾

Evet dostlar, ne kadar Farukca ve güzel bir söz değil mi? şüphesiz zamanında yapılan bir farz ibadet binlerce nafîle ibadetten daha faziletli olduğu gibi, kuvvetli bir sünnet de nafîleler karşısında öyledir.

Namazlarımızı cemaatle kılmada bir hayli gaflete düştük müslümanlar olarak. Malesef bu konuda alimimiz ile cahilimiz, öğretmen ile öğrencimiz, şeyhimiz ile dervişimiz aynı durumda. Ben kendimi bu konuda kınadığım gibi, hiç unutmam, beş yaşındaki kızım da kınayınca doğrusu ne diyeceğimi şaşırmıştım. Ezan sesi kulağımıza geldiği halde ben hala evde otururken kızım: "Baba ezan okunuyor. Camiye gitmeyecek misin?" demez mi?..

Abdullah, ya da âmâ sahabi İbn-i Ümmi Mektum peygamberimize:

-Ya Resulullah! Medine-i münevverenin yırtıcı hayvanları ve yılan, akrep gibi haşeratı çoktur. Gözlerim görmüyor, evde kılma müsağe buyurulur mu?" diye sordu. Resul-i Ekrem:

-Hayye ale's- salah, Hayye ale'l-felah'ı işşitiyorsun değil mi? Öyle ise camiye gel" buyurdu.⁽²⁾

Bu gün şehirlerimizde camilerimiz çok hamdolsun ve kuvvetli hopörlörlere ezan sesini çok uzaklara kadar duyuruyor. Gerçi evimizin uzaklığını da bahane edemeyiz. Çünkü peygamberimiz, sabah akşam camiye gidişin cenneti hazırladığını bildirerek, Beni Seleme'nin uzak yurtlarından mescidin yanına yerleşmelerine izin vermemiştir. Çünkü, bu uğurda atılan her adımın biri günahları silerken, diğeri de dereceleri yükseltir. Hatta, mescide ço' uzak bir sahabi, sıcak ve karanlık demez bütün namazlarda cemaatta bulunurken, bazılarının "bunun için bir eşek alma" tavsiyesini dinlememiş, "Ben mescide gelip evime dönerken attığım adımlara sevap yazılmasını istiyorum" demişti. Demişti de, efendimizi sevindirmişti. Bize ne oluyor bilmem ki?...⁽³⁾

Peygamberimiz, karanlık gecelerde mescide gidenlerin kıyamette tam bir nûra mazhar olacaklarını, mescidlere devam edenlerin imânına şahit olduğunu ve esas bağlılığın bu olduğunu, cemaatla kılınan namazın yalnız kılınandan yirmi yedi derece efdal olduğunu, mescide komşu olup da evde kılanların namazının (tam bir) namaz olmayacağını, namaza cemaata gelmeyenlerin evini yakmak istediğini, münafıkların, özellikle sabah ve yatsı namazlarına gelmeyeceğini, bu sünnetini terk edenin, hidayet yollarını şaşırması olacağını, cemaattaki sevabın bilinmesi halinde, sürünerek de olsa geleceklerini, yatsı ve sabahı cemaatla kılan birinin bütün geceyi namazla geçirmiş gibi sevap kazanacağını bildirmiştir.⁽⁴⁾

Bu konuda, selef-i salihinden binlerce güzel menkıbe anlatılabilir. Ancak fakir, İmam Şa'raniden değişik bir şey nakletmek istiyorum: Ferkad es-Sünci hazretleri, kırk sene mescidde ilk ön safta namaz kılmış. Bir gün bir namaza geç kalmış ve halkın kendisini böyle geç kalmış görmesinden utanmış. Bunun üzerine kırk yıldır ilk safta kıldığı bütün o namazları hiç vakit kaybetmeden yine ilk safta olmak üzere tekrar kılmış ve nefesine şöyle demiştir: "Ey nefis! İlk safta namaz kılıyor sözü söylensin

diye namaz kılmışsın." Sonra da yol gösterecek ve ihlase erdirecek bir şeyh bularak Sülukunu tamamlamıştır.⁽⁵⁾

Cemaatla namaza devam ne kadar fazilet ve bereket ise, ihmal ederek ondan mahrumiyet de o kadar vebal, hasret ve hüsrandır.

(1) İmam-ı Rabbani. Mektubat.Ter. A. Akçiçek. Çile y. İst. 3. bask. s. 108

(2) Nevevi. Riyaz-us Salihin. Tercümesi. Diyanet y. 4. bask. 2/388

(3) a.g.e. 2/380

(4) Hadisler için bkz. a.g.e. 2/379-393

(5) Şa'rani. el-Uhud'ul Kübra tercemesi. Bedir y. İst. 1981. s. 103

HER GÜN BİR HAC BİR UMRE

Bazı vakitlerimiz çok kıymetlidir. Bu vakitlerde Allah'ın özel bir ihsanı olur müslümanlara. Amellerimizin arzedilmesi, maddi ve manevi rızıklarımızın dağıtılması, Rabbimizin insanlara tecelli etmesi gibi bir çok sebepleri vardır bunların.

İşte bu kıymetli vakitlerden ikisi de sabah namazını kıldıktan sonra güneşin bir mızrak boyu yükselmesi ile, ikinci namazı ile akşam namazı aralarıdır. Bu arada, özellikle mescidde oturup çeşitli ibadetlerle meşguliyet, hadislerde övülmüştür.

"Tac" adlı güzel hadis kitabına baktığımızda, bu konuda bir çok hadise rastlarız. "Her kim sabah namazını cemaatle kılar ve güneş (bir mızrak) çıkıncaya kadar oturup Allah'ı zikreder, zikirden sonra da iki rekat namaz kılar, ecir ve sevabı, tam bir, tam bir, tam bir hac ve umre yapanın ecir ve sevabı gibidir"⁽¹⁾ "Bir kişi, sabah namazını cemaatle kılip da gelip musallasında, (namazgahında) oturup, (ışrak vaktinde de) iki rekat kuşluk namazı kılar ve bu arada hayırdan başka konuşmazsa, hataları, deniz köpüklerinden çok da olsa bağışlanır."⁽²⁾

Medine-i münevverede ziyaret ettiğimiz ve bizi evinde Allah rızası için misafir eden, sohbetinde hayatımızın en güzel anlarından bir kaçını yaşatan, bildiklerini kendi için bellemiş ve yaşamış olduğu her halinden belli, rabbani alim Enis Efendi şöyle bir hatırasını anlatmıştı bize:

"Yine böyle bir hac mevsimi, bir misafir kalıyordu bizde. Her gün mescid-i nebevide, sabah namazını kılar kılmaz doğruca eve gelir, yatardı. Bir gün kapıda karşıladım kendisini ve:

-Lütfen evimi terkediniz, dedim. Şaşırılmıştı.

-Bir kabahatim mi oldu? dedi.

-Evet, dedim. Sen hacca gösteriş için, hacı desinler diye gelmişsin.

-Nasıl olur? Söyler misiniz?

-Sen hacı sevseydin, işrak vaktine dek mescidde kalır, iki rekat da namaz kılar, bir hac ve bir umre sevabını alırdın. Demek senin buna rağbetin yok. Yok da, buralara kadar niye geldin peki...

Misafirim af diledi ve artık öyle yaptı."

Selefdan bir çok ülema, bu bekleyişi kolaylaştırmak için sabah ve ikinci namazından sonra mescidde cemaatına "İhya", "Şifa", "Buhari-i Şerif", "Avarif-ül Maarif", "Kuşeyri Risalesi" vs kitaplar okumuşlar veya cehri zikirler yaptırmışlardı geçmişte. Zira, teheccüde kalkan bir insan için bu arada uyku galip gelebilir, onu bu güzel ibadetten mahrum edebilir.

Şimdi, malesef bu güzel ibadetleri göremez olduk camilerimizde. Bir kişi olsun, oturup yerinde, beklemiyor işrak'a kadar. Her gün elimize en az on milyon parayla ve bir o kadar da meşakkatle geçebilecek o güzelim ibadetleri, bir hevayı nefis uğruna feda ediyoruz. Oysa Rabbimiz, bizleri bağışlamak için, sanki bahane arar gibi bol bol sevap ihsan etmiştir.

Bu hüznün, bana bir başka hüznü hatırlattı. Hazreti Ali (kr.v.) bir sabah namazını kıldırdıktan sonra kufede, sağa döndü. Üzerinde bir ağırlık varmış gibi, mahzun ve mükedder duruyordu. Güneş mescidin duvarlarında bir mızrak boyu yükselince, iki rek'at namaz kıldı. Sonra ellerini göklere çevirdi ve :

-Vallahi Muhammed (a.s.)'in ashabında öyle şeyler gördüm ki, bu gün onların hiç birini görmüyorum. Onların gözleri uykusuz, çehreleri solgun, saç ve sakalları karmakarışık olarak sabahlarıydı. Bunlar, geceyi Allah için kıyam, rükû, sücût ve Kur'an okumakla geçirirlerdi. Sabahleyin, rüzgarın ağacı sallaması gibi hareket ederek Allah'ı anar, zikrederlerdi. Hatta elbiseleri dahi ıslanacak şekil-

de gözlerinden yaşlar dökerlerdi, dedi.⁽³⁾

Kendini garip hisseden Hazreti Ali Efendimiz bundan sonra çok yaşamamış, şehid edilmişti.

Mescidlerden kaçışımız nedendir dersiniz?

(1) Mansur Ali Nasif. et Tâc. 1/322

(2) a.g.e. s. 322

(3) Abdülkadir İsa. Tasavvufi hakikatler. Ter: A. Serdaroglu. Yeni İlahiyat Yayınları s. 105

BAYRAMIMIZI BERBAT EDEN

Hasbılık, diğergamlık, fedakarlık, ferağat ve izzetli oluş, dünya metaı ve makamının insanı değıştirmemesi herkes için güzel ise de özellikle bir davanın davetçilerine, bir toplumun önderlerine, hele hele de İslamın mürşid ve mübelliğlerine daha da yakışan sıfatlardır. Daha da diyoruz, çünkü böyle olmaları zaten tabii ve gerekli olandır.

Diğerleri bir tarafa, şöyle bir Peygamberler silsilesine bakacak olursak, hep aynı söz ve davranışta görürüz onları: "Ben sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ecir ve mükafatım, âlemlerin Rab-bına aittir."⁽¹⁾

Böyle bilindiler, onlar ve izinden gidenler.. Hatta, Yasin su-resinde o elçileri taşlanmaktan korumak için koşarak gelen adam, hemşehrilerine bu durumu bütün açıklığıyla belirterek, düşünceye davet ediyordu: "Sizden bir ecir beklemeyen ve doğru yolda olan bu insanlara uyun"⁽²⁾ Meselenin püf noktasını nasıl da yakalamıştı. "İçinde bulunduğumuz berbat yerden bizi çekip çıkaracak, güzel yerlere götüreceğ kılavuzlarda ne ararız, iki şeyden başka: Bir, yolu iyi bilmeleri ki, bunlar biliyorlar, hidayet üzeredirler. İki, kılavuzluk ücretinin pahalı olmaması, bunlar ise hiç istemiyorlar. Daha ne duruyorsunuz ey insanlar... "Uyun sizden ücret istemeyen ve hidayetle olan bu insanlara.."⁽³⁾

Onların sade ve zâhid yaşamaları, bütün şüphle ve art niyetleri üzerlerinden atmıştır. Ne zenginlik, ne makam istememeleri bütün hasedlikleri yıkmış ve gönüllere taht kurdurmuştur. İnandıklarını yaşamaları, gerektiğinde, canlarını bu uğurda fedaya azm etme-

leri, arkalarından yığın yığın insanları çekmiştir. Sevgileri, şefkatleri, bağışlamaları, karşılıksız mal ve canlarını saçmaları zaman içinde giderek düşmanlarını bile bende etmiştir, kendilerine...

Ve gittiklerinde, arkalarında, asırlar geçtikçe büyüyen bir topluluk bırakmışlardır. İnsanlığın mayası, güzelliklerin geliştiricisi, kötülüklerin gidericisi denge bir toplum.. Sonra sevgi, saygı bırakmışlar, bir yad-ı cemil bırakmışlar...

"İşte şu, işte bu" diye örnek vermeye gerek var mı? Gözlerinizin önünden geçit yaptıklarını görür gibiyim onların. Mesela, şu anda, çağdaşı olmak ve oturup sohbet etmekle iftihar ettiğim, adını duysam içimin sevinçle dolduğu, selefin bir hayırlı takipçisinin sözleri nasıl işledi canıma:

"Teneşir tahtasına, üzerimde 5 kuruşum olarak çıkarsam namerdim" yemin etmiş buna, arkadaşlarıyla. Burada, iffetimin elvermediği bir cümlesi daha vardı. Bu manayı tekiden söylemiş... O hal söyletmiş tabi, hâşa ki o iffetsiz değildi söylerken.. Oysa, berbat bir şehirde işe garip olarak başlamış, binleri, onbinleri peşine takmış, bu gün şimdi elinden milyarlar akıyor hak davasına... Dünyanın dört bir yanına hizmetleri yayılıyor.

Rabbim, varlığın ve büyüklüğün kullarının güzelliğinden de belli...

Ama aksi yok mu? Üzgünüm. Keşke yok diyebilseydim. Mukaddes davaları benlikleriyle berbat edenler, yol kesenler, sermayeyi yiyenler, "keşke olmasaydı" dedirtenler. Gölge etmemeleri bile bir ihsan olanlar da var.. Onlar da hep etrafımızda; sinsî bakışlı, dalkavuk yapıllı, ellerini oğuşturmuş, sırttan dişleri ve sahte bir tevazu ile alçak bir kandırıcı, veya dağlarla yarışır gibi başı havada kibirli, sert acı suratlı, ağzından dökülen benlik dolu acı sözler ve kaba hareketlerle geleni bile kaçırınlar... Yeri gelmişken acı bir hatıramı anlatayım. Bir Ramazan bayramı sabahı, dostlarımla ve pişmanlık duyduğu hayatından nedametle İslama dönmüş bir mimar mühendis arkadaşımın kapristanı ziyaret ediyoruz. Ulvi Ramazanın ve feyizli itikafın bereketiyle hayli incelmış halimle, mezarlara ba-

kıyor, için için titriyor, ötelere dalmış gidiyorum. Mühendis arkadaşım;

- Bu bayramda babama bir hatim okutamadım. Çok üzgünüm, diyor. Dostlarımdan biri hemen atılıyor.

- Şu önde giden hafız bir müezzindir. Belki bağışlanmamış hatimi vardır. Sorayım mı?

- Evet deyince arkadaşım sakalsız, şişman, iri kıyım adama doğru hızlıca gidiyor dostum. Aralarında bir müddet konuştuktan sonra bize doğru yönelirken dostumun yüzünde hüznün ve acı dolu bir ifade var.

- Hatmi varmış ancak her Kur'an hatmine 3000 lira para istiyor, demez mi? Arkadaşım

- Parayla satın alınan hatim babamın ruhuna gitmez. Öyle ih-san etse de daha fazlasını hediye etseydim olmaz mıydı. Bir ona bak, bir de şuna. Donmuş kalmışım mezarlık ortasında. Şimdi o hafızı her görüşümde bayramımızı berbat edişi gelir aklıma. İşte bu davranıştır dostları soğutan, düşmanlara koz olan. Umarım bu davranıştan bu da tövbe ve teberri etmiştir.

(1) Şuara: 127 ve sonraları.

(2) Yasin: 21

(3) Aynı ayet.

KAYIN ÖLÜMDÜR

Sarp bir dağ yamacına yerleşmiş, Anadolunun ücra bir kasabasının müftülüğüne girdiğimde, müftü efendiyi, başı ellerinin arasında, koca bir kitaba dalıp gitmiş gördüm. Selamımı alırken sesinin hüznünü hiç de saklamamıştı. Ben çayımı yudumlarken, yine aynı hüznüyle anlatmaya başladı:

-Öğle tatilinden sonra daireye hemen gelmiştim ki, arkamdan orta yaşlı biri süzüldü içeriye.

-Buyurun, dedim.

-Bir danışığım var müftü efendi, dedi.

-Buyurun sizi dinliyorum, dedim ama, adam belli ki çok zor bir durumdaydı. Bir müddet acı acı yere baktıktan sonra başını kaldırdı ve

-Müftü efendi, bir adam baldızı ile zina yapsa, hanımından nikahı boş olur mu?

Birden aklıma Hazreti Ömer (r.a.)'in, henüz olmayan olaylar hakkında soru sorulmasına kızıışı geldi ve dedim ki,

-Olmayan bir şey hakkında soru da pek hoş olmaz, var mı böyle bir hadise?

-Evet hocam.. Damadımın evimdeki kızıyla zina yaptığı açığa çıktı..

Donmuşum. Bir müddet sonra gelmesini, kesin cevap için kitaplara bakmak istediğimi söyledim. Sen ne dersin bu işe?

-Estağfirullah hocam. Nikahla alâkası olmayan bir günah. Halk iki kız kardeşin bir nikahta birleştirilemeyeceğine benzetmiş

olabilir bunu.

-Evet. Ben yine kitapları karıştırdım ve aynı meseleyi kitap-tan gördüm. Bakınız.

Derin bir sohbet başlamıştı aramızda. Hadisi okuduk bera-berce:

"(Yanında mahremi bulunmadıkça) Kadınların yanına gir-mekten sakınınz". Bunun üzerine Ensardan birisi: "Ya Resulüllah.. Ya erkeğin akrabasına ne dersiniz?" diye sordu. Resulullah (A.S.) "Onlarla halvet ölümdür" buyurdu.⁽¹⁾

Hadiste, "erkek akraba" "Hamiv" olarak geçiyordu. Bu da hadis âlimlerince, kocanın baba ve büyük babası ile oğullarından başka akrabasıdır. Baba ve büyük baba ile gelinin yalnız başlarına bir arada oturmaları, yine böyle, üvey evlatlarıyla üvey ananın hal-vetleri caizdir. Çünkü bunlar, mahremdirler. Ancak, kocanın erkek kardeşi, kardeşinin oğulları, amcası, amca oğulları, kız kardeşin oğulları ve bunların emsali erkekler, katiiyyen gelinle, yengeleriyle yalnız başlarına halvette kalamazlar. Bunların, böyle yalnız kadın-ların yanlarına varmaları, beraber kalmaları kat'iiyyen haramdır, ya-saktır.

Aksi takdirde ne olur? Efendimizden (A.S.) dinleyelim. "Al-lah'a ve ahiret gününe inanan; mahremi beraberinde olmayan ya-bancı bir kadınla bir arada bulunmasın. Zira; üçüncüleri mutlaka şeytan olur?"⁽²⁾ Şeytan, bu iki ortağını neye davet edeceği ise belli-dir. İşte bu zavallı kayınbabanın acı durumu.

Hadiste, özellikle yakın akrabadan sakındırmıştır ki, bu ger-çekten ölümdür. Çünkü bunlar bir yabancıdan daha kolay olarak kadınların yanına girip çıkabilirler ve bu da çok büyük tehlikelere sebep olabileceği halde çoğu zaman dikkat çekmez, aldırış edil-mez.

Müftü efendiye, bir mağazin gazetesinde, kocasının karde-şiyle gayri meşru ilişkiler içine giren bir kadının, onunla beraber kocasını öldürdükten sonra yakalandığı haberini okuduğumu söyle-yince, müftü efendi, aynı gazete haberini kesip sınıfa getiren hadis

hocaları Mehmet Sofuoğlu (rh.a.)'nın, hadisi okuyup, "İşte isbat ve şerhi" dediğini nakletti...

Böyle bir uygulamayı "aşırılık" olarak niteleyen ve günah içinde olmalarına rağmen kınanmaktan kurtulmak ve nefislerini tezkiye etmek isteyenler, açık bir yalan ve aldatmaca içindedirler. Zira, insanı yaratan Allah tealâ onun yapısını çok iyi bildiği için "Peygamberin eşlerinden bir şey isteyeceğiniz zaman onu perde arkasından isteyin. Bu sayede sizin gönülleriniz de, onların gönülleri de daha temiz kalır"⁽³⁾ buyurmuştur. Gönüller neden temiz kalacaktır? Bunun cevabını müfessirler gayet açıkça yazmışlardır: Kadınlar hakkında erkeklerin, erkekler hakkında kadınların düşündüklerinden.⁽⁴⁾ Kendi kalblerinin, Resulullahın eşlerinin ve arkadaşlarının kalblerinden daha temiz olduğunu söyleyenler, mutlak yalancı ve sahtekardırlar.

Bırakın yalnız halvette kalmayı, beraber oturmaların dahi sayısız mahzurları vardır. Bu yüzden zaruret olmadan kadın erkek ne olursa olsun beraber kalmamalı, oturmamalıdır. Bir çok huzursuzlukların, su-i zanların, karı kocanın birbirlerini beğenmemesinin vs altında bu yatar. En azından, karşıdaki yüze hoşlanarak bakan bir göz, zina etmiştir ve bunun hem vebali hem de tehlikesi çok büyüktür.

Eskiden, aldıkları bir gelini iki sene dama ve dışarı çıkarmayan bir şehirde bunları söylediğimizde maalesef "biz çok hoca ile oturduk, bir şey demiyorlardı. Siz nerden çıkardınız bunları?" diyorlar. Kulaklarımız çınlasın...

En güzel elbiselerini el için giyinip kuşanıp, kocalarına göstermedikleri nazik ve kibar dilleriyle mecliste şen şakrak şakıyan kadınlarla kurulan bir mecliste ne ilim, ne edep, ne haya, ne zikir, ne fikir, ne maneviyyat ve ruhaniyyet, kat'iyyen olmaz ve onlar bunu zaten aramaz. Bunlara karşı, kadınlarını ölünceye dek kardeşlerinin dahi göremediği erler de vardır.

En büyük, en zor ve en acil bu derdimiz üzerinde cidden durmalıyız. Evet, şairimiz ne güzel anlatır:

*Biz ki her mevcûdu yıktık, gayesiz bir fikir ile;
Yıkmadık bir şey bıraktık... Sâde bir şey: âile.
Hangi bir bünyânı mahvettik de ıslâh eyledik?
İşte vîrân memleket.. Her yer delik, her yer deşik.
Bunların ta'mîri kaabil.. Olsa ciddiyet, sebat;
Lâkin, Allah etmesin, bir düşse şayet, âilât,
En kavi kollarla hatta kalkamaz imkânı yok.
Kim ki kalkar der, onun hayvan kadar iz'anı yok.
"Ailî bir inkilâb olsun" diyen me'yus olur,
Başka hiç bir şey kazanmaz, sâde bir deyyûs olur⁽⁵⁾*

- (1) Buhari, Müslim, Tirmizi, Tecrid-i Sarih. 2/323 Hadis no: 1826
- (2) Ahmed. Müsned. Tirmizi. Sünen.
- (3) Ahzab. 53
- (4) Kurtubi. Tefsir. 14/228
- (5) M. Akif Ersoy. Safahat s.226

OH OLSUN

Alûsî tefsirinden Nur suresi 30 ve 31. ayetlerin tefsirini okuyordum okulumuzun kütüphanesinde. Rastladığım o güzel kıssa yıllar önce yaşadığım bir hatıramı hatırlattı. Birden gayri ihtiyari gülmüşüm. Etrafıma şöyle bir baktım herkes bana bakıyor. Öğrencilerim gözlerini edeple indirdiler ama sosyalcı ve İslamcı bir öğretmen arkadaşım illede öğreneceğim sebebini der gibi tatlı tatlı bakıyor. Gel dedim ve okudum:⁽¹⁾

"İbn Merduye Hz. Ali Efendimizden naklediyor. Bir adam Resulullah (S.A.V.) efendimiz zamanında Medinenin sokaklarından birinden geçerken, bir kadına baktı, kadın da kendisine baktı. Şeytan onlara vesvese verdi ve onlar birbirlerini beğenerek bakışlarını uzattılar. Adam bir yandan o kadına bakarken bir yandan da bir duvara doğru yürür. Birden karşısına çıkan duvara çarpar ve burnu kırılır.

Bunun üzerine: "Vallahi Resulullaha varıp da işimi ona bildirinceye kadar burnumun kanını yıkamıyacağım" der ve ona gelerek hikayesini anlatır. Peygamberimiz "bu günahının cezasıdır" buyurur. Bunun üzerine Allahu teala şu ayetleri indirir.

"Mü'min erkeklere söyle, gözlerini (harama bakmaktan) sakınsınlar ve ırzlarını korusunlar... çünkü bu kendileri için daha temiz bir davranıştır. Şüphesiz Allah onların yapmakta olduklarından haberdardı Mü'min kadınlara da söyle: Gözlerini (harama bakmaktan) korusunlar; namus ve iffetlerini esirgesinler... Görünen kısımları müstesna olmak üzere, zinetlerini teşhir etmesinler. Baş örtülerini, yakalarının üzerine (kadar) örtünler. Kocaları, babaları, koca-

larının babaları kendi oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kendi kadınları (mü'min kadınlar), ellerinin altında bulunan (köleleri), erkeklerden, kadına ihtiyacı kalmamış (cinsi güçten düşmüş) hizmetçiler, yahut henüz kadınların gizli kadınlık hususiyetlerinin farkında olmayan çocuklardan başkasına zinetlerin göstermesinler. Gizlemekte oldukları zinetleri anlaşılın diye ayaklarını yere vurmasınlar (dikkatleri üzerine çekecek tarzda yürümesinler). Ey mü'minler! Hep birden Allah'a tevbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz"⁽²⁾

Evet İslam yabancı kadın ve erkeklerin, karı koca hariç birbirlerinin bakılması yasak olan mahallerine bakmayı yasak kılmıştır. Bunun tek istisnası gayri ihtiyari olan ilk bakıştır. Efendimiz Hz. Aliye bildirdiği gibi, ansızın olan bu ilk bakışta bakışı uzamadıkça veya ikinci kez bakmadıkça günah ve sorguya çekilme yoktur.⁽³⁾ Onun ötesinde efendimiz bu konuda çok hassasiyet göstermiş, bu bakışı gözün zina etmesi diye tavsif ederek⁽⁴⁾ kendi hanımlarını bir âmâdan dahi kaçırmıştır. Hanımları kendisine "Ya Rasulallah, o bizi görmez ve bilmez ki kör değil midir?" demelerine karşı "Siz demi körsünüz onu görmüyor musunuz" buyurmuşlardır.⁽⁵⁾ Konu için yazılmış müstakil kitaplara, hadis kitaplarının ilgili bölümlerine, tefsir kitaplarından adı geçen ayetlerin tefsirlerine, Fıkıh kitaplarının "Kerahiyyat ve İstihsan" bablarına bakılması fevkalade önemlidir. Zira bu konudaki bilgisizlik dini ve ictimai büyük mahsurlar doğurabilir.⁽⁶⁾ Gelelim hatramıza:

Diyarbakırda, gençliğimizin en coşkun yılları. Bir kaç arkadaş çarşıda işlerimizi bitirmiş, okul pansiyonumuza dönüyorduk. Yolumuz bir kız okulunun kenarından geçiyor. Bazı öğrencileri bahçede top oynuyorlardı. Aramızdan hoyrat ve haşarı bir arkadaşımızın onlara bakma telaşından adımlarını yavaşlattığının ve geride kaldığının farkına vardık. Hızlı gelmesini ikaz etmek için geriye döndüğümüzde çok ilginç bir manzara ile karşılaştık ve muzipliğimiz üstümüzde olacak ki heyecanla susturup birbirimizi, olacakları pür dikkat seyretmeye başladık. Zavallı arkadaşımız boynunu kızlardan tarafa uzatmış yavaş yavaş yürürken koca bir akasya ağacını

hızalamış, hiç farkında değil. Nihayet gelip gelip de aniden ağaca toslamaz mı? Herhalde son anda hafifce karaltıyı sezdiğinden başını çekivermiş olacak ki zaten biraz da yassıca olan burnunu iyice yassılamıştı. Ne kadar gülmüş ve ne kadar istemiştik bir fotoğraf makinamız olsa da o acı dolu süzülen bakışları, o burnu kavramış avuçları görüntüleyebilseydik.

Oh olsun, iyi bir cezaydı...

- (1) Âlusî cilt 18. Yine bak, Vehbe Zuhayli, Tefsir'ül Münir. Dar'ül Fikr. Dımışk. 1991. 18/212
- (2) Nur: 31-32
- (3) Tirmizi Edeb. 28. Müslim, Edeb, 45. Ebu Davud, Nikah, 41.
- (4) Buhâri, istizan, 12. Müslim, Kader, 20
- (5) Ebu Davut ve Tirmizi
- (6) Özet bilgi için bakınız. Hayrettin Karaman Haramlar ve helaller 2. bölüm S. 79.

İKİ İNFAK ÖRNEĞİ

İmam hatibimizin şehrin ayrı bir yerinde yeni yapılan binası için yardım topluyoruz. O gün "yeni hal" bölgesindeydik. Arkadaşlar sırasıyla her dükkana girmeyi kararlaştırmışlar ve fakirinde yanlarında olmasını arzu etmişlerdi.

Her dükkana girdikçe maksadımızı izah ederek yardım talep ediyorduk. Çıkarıp bazan üç, bazanda beş bin lira veriyorlardı. Fakir dördüncü dükkanda dayanamadım ve

- Bana istemekten izin verin, size ellibin lira vereyim dedim.

-Peki, ancak bizi falan yerde bekle dediler.

Meseleyi ciddiyetle anlatamıyor muyduk, her hayır hizmeti halkın üstünde olduğu için azar azar mı taksim ediyorlardı, yoksa bugün cimrilikleri mi tutmuştu; bilemiyordum ama üzülüyordum.

Bir kaç saat sonra arkadaşlar geldiler. Gülüyorlardı.

-Sen akıllılık ettin, diyerek anlattılar:

-Bizim arkadaşlardan birisinin kayınbabası, torunlarına daha şimdiden apartmanlarını hazırlamış, kaç yerden nice bin gelirli olan filan acaba meseleyi o kadar anlattıktan sonra, çıkarıp kaç lira verdi biliyor musun?

-Kaç lira?

-Beşyüz lira!...

-!...

Sonra olayı arkadaşımız olan damadına anlatınca:

-"Helal olsun size, demek ondan beşyüz lira alabildiniz

ha.?!" demişti hayretler içinde...

İstemek gerçekten zor. Aklıma bir hocam geldi. Davasının çilesini çekmiş, servetini, sağlığını, velhasıl her şeyini İslama adanmış bir Allah eriydi. Köyüne büyük bir Kur'an Kursu yaptırmak ve civar köy ve kasabalardan yatılı öğrenci alarak, Kur'an-ı öğrettikten sonra vasat derecede arapcaya dayalı İslami ilimleri belletmek, sonra da şehir merkezine veya daha iyi bir tahsil için nereye gerekiyorsa oraya göndermek gayesindeydi. Binayı, Ramazanda oruç oruca harc yaparak, duvar örerek tamamladı işçilerle beraber. Gece ve gündüz öğrencilerinin arasından çıkmazdı. Onların her türlü işini o hallederdi. Hanımı da kız öğrencilerin yemeğini yapar, çamaşırlarını yıkardı. Evcek bir büyük cihaddaydılar. O mübarek insan, görünüşte genç olmasına rağmen saç sakalı ağarmış, hatta babasından bile yaşlı görünen o muhterem insan, sıkıştığı bir zamanda, istemiye istemiye şehirde bir iki dostuyla para yardımı te'minine çıkmış ve yine o "hâller" bölgesinde bir dükkana girmiş.

Kendini karşılayan dükkan çırağına derdini anlatırken, içerde bir ahabıyla sohbet eden patron, ayak ayak üstünde bağırması çırağa:

-Oğlum çok konuşurma, on lira ver de gitsin !..

Ben bunları onun ağzından dinlerken göz yaşlarımı saklamaya çalıştım. İyi ki o dükkanın yerini ve sahibini söylemiyordu. Yoksa ona olan buğzum belki de ebediyyen gitmeyecekti...

Oysa, devletsiz kaldığımız şu günlerde, bütün İslamın mad-di külfeti bu müslüman halkın uhdesindeydi. İslam da zaten böyle gelmiş ve gelişmişti. Peygamberimiz, infaka davet ediyordu. Rab-bimiz, yarın ahirette fazlasıyla bulabilmemiz için şimdiden önden göndermeye davet ediyordu.⁽¹⁾ Efendimiz, sadakada ve infakta öylesine cömert oluyordu ki, olanı verdiği gibi olmayanı da vadediyordu.⁽²⁾ Ashabdan Muaz bin Cebel gibi niceleri infak edebilmek için borçlanıyordu.⁽³⁾ Verince de ayette belirtildiği gibi "sevdiklerinden" veriyorlardı.⁽⁴⁾ "Kendileri muhtacken"⁽⁵⁾ veriyorlardı. İcabında mallarının tümünü veya yarısını veya dörtte birini⁽⁶⁾ vs.. veriyorlar-

di. Az çok demeden insanlardan karşılık beklemeden, şan şöhret şöyle dursun, evet bir teşekkür bile beklemeden ihlas, samimiyet ve fedakarlıklarla veriyorlardı.⁽⁷⁾ Zenginliğin "kalb zenginliği" olduğunu⁽⁸⁾, rızkın Allahın elinde bulunduğunu, dilediğine az veya çok verenin o olduğunu,⁽⁹⁾ sadakanın malı azaltmayıp artıracakını⁽¹⁰⁾ üstelik türlü dert, bela ve musibetlerden, su-i hatimeden ve cehennem azabından kurtaracağını⁽¹¹⁾ bildiklerinden seve seve veriyorlardı. Karşılığını da bire on bire yediyüz, bire, ihlasına göre, belki de daha fazla, ahirette sevap alacaklarına⁽¹²⁾ inanarak veriyorlardı...

Daima iyilik ve takvada yardımlaşıyor ve yarışıyorlardı.⁽¹³⁾ Öyle inşa etmişlerde İslam toplumunu. Nefislerinin cimriliklerinden kurtuldukları için kurtulmuşlardı.⁽¹⁴⁾ Madde putunu kırmışlar, sadece bollukta değil, darlıkta da, kıtlıkta da sulhta da savaşta da Allah için nifak ediyorlardı.⁽¹⁵⁾ Bunun zıddının şeytanın emri olup⁽¹⁶⁾ din ve dünyanın fesadı olduğunu⁽¹⁷⁾ biliyorlardı. Bunun için ölüm gelmeden geldiği zaman vermek için mühlet tanımayan ölüm gelmeden, görevlerini yapıyorlardı.⁽¹⁸⁾

Bu gün de, devletin malesef, İslamın meselelerine el atması yüzünden bütün İslami hizmetler mesela camilerin, Kur'an kurslarının İmam Hatip Liselerinin, medreselerin, yurtların vs. yapımı, onarımı ve oradakilerin barındırılmaları işleri, hep müslümanların himmetlerine kalıyor ve Allah için hizmet etmek isteyen insanlar, şahsi izzetlerini ayaklar altına alarak onlardan yardım talep etmek için ayaklarına kadar gidiyorlardı...

Evet, istemek hiçte kolay değil, hiçde hoş değildi... Hele bir de yukardaki gibi olayları yaşamak var ya!..

Ama, aslında halkımı şikayet etmiyorum bunları söylerken. Hayır, hayır, bakınız, onlar veriyorlar. Zira bu kadar cami, bu kadar Kur'an Kursu, bu kadar İmam Hatip Liseleri yüzlerce binlerce öğrencinin barındırılması ve burslandırılması gibi nice hizmetlerin arkasında onların himmet, hizmet ve infakları vardır. Allah razı olsun onlardan. Allah aziz eylesin, aziz dinine hizmet edenleri. Ah bir de

şu kötü örnekler olmasa. Benim şikayet ettiğim derdim ve kederim işte onlar sadece.

Elbette iyi örnekler de var. Mesela yaşadığım birisini anlatabayım: Bir va'zımda infak ve sadakadan, İslami hizmetlerden, yeni neslin eğitiminden, bu arada camilerde kalan öğrencilere sahip çıkılmasından bahsetmiştim. Va'zdan sonra yanıma birisi sokularak:

-Ben falanın yanında çalışırım yardım sever bir insandır. Okullar açılınsın da sizi ona götürüyüm, dedi.

O yıl ziraat işleri iyi gitmemiş ve o adamın da zarar ettiğini duymuştuk. Bunun için gitmedik. Çok sonraları onu bana bildiren kişiye rastladım. Yine de gitmemizi istedi. İki öğretmen arkadaş şehrin biraz dışında bulunan fabrikasına vardık. Öğrencilerin sayılarını, kaldıkları yerleri ihtiyaçlarını, temin yollarını anlattık. Hem telefonla sarıldı ve bizden aldığı rakamları müştereken tanıdığımız bir toptan bakkaliyeye yazdırmaya başladı. O:

-Sen hazırla, ben alırdacağım. Yaz bakalım 300 kilo pirinç, 300 kilo makarna, 100 kilo yağ, sabun, şeker vs. derken, ben de içimden:

-Ya Rabbi ne kadar güzel, ne kadar tatlı diyordum. Keşke param olsa da, ben de telefonu açsam "yaz bakalım ümmet-i Muhammed için 300 kilo pirinç, 300 kilo bulgur, 300 kilo yağ, 300 kilo şeker" diye bilsem... Ah ne kadar güzel ne kadar tatlı... Ne kadar hoş ve huzur dolu.

Böylesine güzel duygularla oradan ayrılıp dışarda, dolmuş beklerken, nezaketle geldi ve:

-Arabanız yok mu? dedi.

-Hayır! dedik. Ne sanıyordu acaba bizi?.

-Affedersiniz, ben arabanız var diye sizi kapıdan uğurladım. Bağışlayın ve benim arabama binerek gidin gideceğiniz yere...

Bu kıbar insanın arabasında, şehre doğru giderken bana se-maya doğru gidiyormuşuz gibi tatlı geliyordu.

- (1) Bakara:245, Hadid:10-11-18, Teğabun:17, Müzemmil: 20 M. Yusuf Kandehlevi, Hadislerle Müslümanlık (Hayat'us Sahabe ter.) 2/750
- (2) M. Yusuf Kahdehlevi. Hadislerle Müslümanlık 2/750 Hayatus Sahabe ter. 2/733-734
- (3) a.g.e. 2/739
- (4) Bakara: 177-267, Al-i İmran:92, Teğabun:16, Kandehlevi: a.g.e. 2/743
- (5) Haşr: 9
- (6) Kandehlevi a.g.e. 2/737 ve sonrası
- (7) Dehr: 7,8,9
- (8) Deylemi, Müsned, Hadis no: 4699. Riyazüs Salihin: 1/554
- (9) Al-i İmran: 26, Kasas: 82
- (10) Bakara: 261, 276 Sebe: 39. Müslim: Birr, 49. Tirmizi: Birr:82, Darimi: Zekat, 34.
- (11) Buhari, Edeb: 34, Zekat: 10. Müslim:Zekat, 66, 67, 68, 70. Tirmizi: Kıya-me, 1. Zühd, 37 Zekat, 28. Nesci,2ckat, 60, 63, 64. İbn Mace: Mukaddime, 13, zekat, 28, vesaya, 4. Ahmed; Müsnet 3/502, 503. Suyuti. Câmi'us Sağir 2/52
- (12) Bakara: 261,274. Müzemmil: 20
- (13) Maide: 2
- (14) Teğabün: 14-16
- (15) Tevbe: 79. Kandehlevi a.g.e. 2/753 ve sonrası
- (16) Bakara: 268
- (17) Fahreddin er-Razi. Tefsir-i Kebir. 4/71
- (18) Münâfikün: 10

BİR EDEB BİR CAN DEMEK

Nur sûresinden 27-29. âyetleri okurken, acısı tatlılığa dönüşmüş acaib bir hatıram aklıma gelir. Allah teâla şöyle buyuruyor orada:

"Ey îman edenler!.. Kendi (ev ve) odalarınızdan başka (evlere ve) odalara izin almadan, seslenip sahiplerine selam vermeden girmeyiniz. Eğer evde kimseyi bulamazsanız, yine de size izin verilmedikçe içeriye girmeyiniz. Size "dönün" denilirse, dönün. Bu, sizi daha çok temize çıkarır. Allah yaptıklarınızı bilir. İçinde malınız bulunan boş evlere girmenizde bir sorumluluk yoktur. Allah, açığa vurduğunuzu da bilir, gizlediğinizi de."

Yıllar öncesi ve mevsim sonbahar. İmam Hatibi yeni bitirmiş, Boluda, Diyanetin eğitim merkezinde, imam hatiplik için eğitim görüyoruz. O gün, bir camide namaz kıldırma için görevlendirildim. İlk görev ikindi namazı. Ezan, dakikası dakikasına saat kaçta okunacak tabii bilemiyorum. Boluda, o yıllarda, şehrin ortasında, o büyük caminin yanındaki garajın karşısında sıra sıra dükkanlar var. Birine girer ve takvimden öğrenirim diyorum. Rastgele birine dalıyorum. Bir kuyumcu dükkanı. İçerde, tezgahının başında genç bir adam. Karşısında yine genç bir bayan. Adam bana lâkayd, karşısındaki ile içten, samimi. Aralarına girmeye, sohbetlerini bölme cesaretim yok. Gerisin geriye çıkıyor ve bir üstteki dükkana giriyor, derdimi anlatıyorum. Adam üzgün; takvimi yok. Bir alta havale ediyor. Mahcup bir delikanlı, bir anadolu genciyim. Kadın erkek baş başa öyle sohbet edenlerden bile utanırım ama vakti de öğrenmem gerek. Bütün cesaretimi yeniden toplayarak içeri giriyorum.

rum. Adam şöyle bir bakıyor ve derdimi anlatmama fırsat vermeden, yine karşısındaki ile tatlı ve tebessümlü sohbetine dönüyor. Ya rabbi, ne yapsam. "Konuşmakla rahatsız etme" diyorum içimden. "Bir saniyelik iş, ezan vaktine bak da çık git." Öyle yapıyor ve çıkıyorum. Eh, daha biraz vakit var ama, rahat bir abdest alıp, cami-de ruhen imamete hazırlıyayım kendimi diyorum. Yabancı bir şehirde ve ilk resmî görev. Ayrı, ap ayrı bir heyecanı var tabi bunun benim için. Dalmışım bir âleme, kaç adım, kaç metre gittim bilemem, birden biri, sert bir şekilde kolumdan tutarak "Bir dakika delikanlı, seninle konuşacaklarım var." diye ayırıyor beni alemimden. Bakıyorum, o adam. O kuyumcu. Aman Allahım!.. Adam pancar gibi kızarmış, surat değil bakır levha. Kızgın boğalar gibi, kanatları açılmış burnundan biteviye soluyor ve zangır zangır titriyor. Gözleri ise iki kor, iki ateş parçası.. Bir müddet öyle kala kaldıktan sonra:

-Şu dükkana girelim de öyle konuşalım, diyor.

-Hay hay buyurun, diyorum şaşkın. Ama o önce beni alıyor içeriye ve kapıyı kolluyor. Bakkal dahi şaşırmış...

-Evet, buyurun, diyorum. Adam yarı ses yarı homurtu, öfke ile:

-Sen benim karıma dolanıyorsun. Girdin beni gördün, bekle-din, tekrar girdin, demez mi?

Aman Allahım!.. Vaziyet gerçekten berbat. Başımdan kaynar sulan dökülüyor. Şöyle bir durum muhasebesi yapıyorum. En kötü ihtimaller geçiyor aklımdan, ama planımı kuruyorum. Masanın üstünde, helva kutusunda koca bir ekmek bıçağı var. "Şimdilik en büyük tehlike o" diyorum içimden. Eğer ikna edemezsem, bıçağı almasına fırsat vermeden iter düşürür ve kaçarım. Çünkü kapının önünde kapanmasına engel eşyalar var. Onu kapayıp içeriye hapsedemez beni.

-Estağfirullah efendim, asla öyle bir şey yok. Ama benim bir edepsizliğim var gerçekten. Önce selam vermeli ve sizden izin almalıydım. Anlatayım efendim.

Evet, hakikaten büyük bir edepsizlikti benimki. Ve bir edepsizliğin nelere mal olabileceğini şu anda fiilen yaşıyordum. Öyle ya, Rabbim, evlere girerken izinle ve selamla girmemizi emrediyordu. Peygamberimiz (A.S.)de "Üç defa kapıyı çalın, izin verilirse girin, aksi halde dönün" ve "İzin almak ancak göz için, (yani evin ayıplarının görülmemesi için)dir." buyuruyordu.⁽¹⁾Sonra izin isteyene:

-Kim o? denildiğinde, kapıyı çalanın bilinen ve meşhur ismiyle:

-Ben filanım, demesi sünnetti.

Hazreti Cabir (R.A.) anlatıyor:

-Bir gün Peygamber efendimizin kapısını çaldım. Efendimiz

-Kim o? deyince

-Benim, dedim. Peygamber efendimiz de,

-Benim benim!. diyerek, benim bu cevabımı begenmediğini ifade ettiler.⁽²⁾

Hem de kapıyı çalan, artık kapıya yüzü dönük olarak değil, belki kapının sağında veya solunda arkasını dönerek izin bekler. Efendimiz (A.S.) öyle yapardı. Bir gün bir adam gelir ve efendimizin kapısını karşısına alarak izin isteyince, efendimiz de;

-Şöyle veya böyle durman gerekir. Çünkü izin istemek bakıştan ötürüdür, buyururlar.⁽³⁾

Efendimiz ve ashabı, kendi evlerine gelirlerken dahi, bir şeylerle geldiklerini belli ederlerdi.⁽⁴⁾ İşte edep, işte en güzel edep... Evet, benim yaptığım doğrusu çok ayıptı. Selam vermeli, izin istemeli ve öyle bakmalıydım takvime..

Bütün bunlar zihnimden yıldırım hızıyla bir anda geçerken kızgın kocaya niyetimi anlattım, davranışımın çirkinliğinden dolayı özür beyan ettim ve iyice inanması için görev kağıdımı da gösterdim. Adam yumuşadı; inanmıştı. Hatta:

-Aslında bir kuşa birkaç kişi taş atar, ama birisine nasip olur.

Siz o niyette olsaydınız dahi, belki onun evli ve benim karım olduğunu da bilmiyordunuz. Sizi anlamadan itham ettiğim için ben suçluyum, özür dilerim, diyerek beni bir hayli şaşırttı.

Çok şükür işi tatlıya bağlayarak oradan ayrıldım. Bu bana iyi ve ibretli ders olmuştu. Şimdi bunları yazarken, böyle benim gibi bir badireden kurtulan Hazreti Ömer (r.a.) aklıma geliyor ve içimde sevinçler haleleniyor. Ama onun hikayesini gelin Elmalılı Hamdi merhumdan dinleyelim:

"Hazreti Ömer (r.a.) Medinede geceleyin karakol gezerdi. Bir gece bir evde teganni eden bir adamın sesini işitti, duvardan aştı, içeri girdi; baktı ki yanında bir kadın bir de şarap var.

-Ey Allahın düşmanı, dedi, sen ma'siyet yapacaksın da Allah muhakkak seni setredecek mi sandın?

Adam;

-Sen de acele etme yâ emîrel mü'mînin.. dedi. Ben bir masiyet yaptım ise, sen üç hususta Allaha ma'siyet yaptın: Allah teâlâ "Tecessüs etmeyin, yani birbirinizin suçunu araştırmayın"⁽⁵⁾ dedi. Sen tecessüs ettin. Allah teâlâ "Evlere kapılarından girin"⁽⁶⁾ buyurdu, sen duvardan aştın. Allah teâlâ "Ey mü'minler, evlerinizden başka evlere, izin almadan, seslenip sahiplerine selam vermeden girmeyiniz"⁽⁷⁾ buyurdu, sen benim üzerime izinsiz girdin"

Bunun üzerine Hazreti Ömer (r.a.):

-Nasıl, şimdi afvedersem siz de bir hayır var mı? (Yani, sen de beni afveder ve tevbe eyler misin?) dedi. O da.

-Evet, dedi. Bu sûretle bıraktı çıktı...⁽⁸⁾

Hey koca halifem, efendim, kurbanım Hazreti Ömerim, o anda içinden neler geçirdin, doğrusu bilmek isterdim...

(1) Buhari ve Müslimden naklen Nevevi, Riyaz-üs Salihin. Diyanet Y. 2/245

(2) a.g.e. 2/249

(3) Ebu Davud. Muhtasar Tefsir-i İbn Kesir 2/596

(4) a.g.e. 2/597

(5) Hücürat 12

(6) Bakara 189

(7) Nur 27

(8) Elmalılı Hamdi Yazır. Hak Dini Kur'an Dili 6/4473

ARADIĞIMIZ RUH

Yine sohbet koyulaşmıştı, bir gün bir dersimizde. Öğrencilerim pür dikkat dinliyorlardı. Söz İslâm aleminden açılmıştı. Param parça İslâm aleminden.. Bu gün sayıları bir milyarı geçmiş bu hem zalim hem de mazlum insanlar, dünyanın en önemli coğrafyası üzerinde, en münbit arazilere ve çok çeşitli yer altı ve yerüstü zenginliklere sahip olmalarına, stratejik açıdan fevkalade önemli; doğudan batıya bitişik halkalar halinde -arada İsraili saymazsak- yekpare topraklara, hem de dağlar, boğazlar ve okyanuslar gibi tabii sınırlarla çevrili olup, askeri açıdan çok önemli bir konuma sahip olmalarına, siyasi ve iktisadi yönden altmış küsur ülke olarak oluşturabilecekleri birliklerle, dünya dengesini hep kendi lehlerine çevirebileceklerine, üstelik bunca tarih ve medeniyet tecrübeleriyle yetişmiş insan kütlesine sahip, devlet tecrübesine sahip müslümanlık gibi ilahi bir dinin üstün şahsiyetine sahip olmalarına rağmen, malesef, evet bin kerre malesef, bütün bu maddi manevi zenginliklerden habersiz, sonradan memleketlerine sokulan emperyalist ideolojiler ve küfür kültürleriyle dinlerini, tarihlerini, kimliklerini kaybetmiş, bu gün sevip taklit ettiği kafir sömürücü kapitalist komünist gibi güçlerce aykırı ideolojiler planlı biçimde ülkelerine dama taşı gibi yerleştirilerek birbirine düşman edilmiş, iktisadi alanda başarısız, askeri alanda başarısız, ilmi alanda başarısız, her türlü hak ve hürriyetlerini kullanma ve korumada, ahlaki olgunluğa erişmede, dava şuuruna sahip olmada başarısız bir duruma, gerçekten acı ve iğrenç bir duruma düşmüşlerdir. Ne can emniyeti vardır artık, ne mal emniyeti. Evet ne akıl, ne ırz ve namus, ne de din emniyeti. İşte orada korkunç katliamlar, şurada kahredici şgaller, burada utanç verici hakaretler... Sanki taşla toprağa lanet sinmiş...

İslam nerede, onun ümmeti nerede!..

-Peki hocam nasıl kurtuluruz?.. Çare ne?..

Baktım, gayet güzel, ütülü pırıl pırıl elbiseler içinde yakışıklı, delikanlı bir öğrencim.

-Kalk!.. dedim.

Ayağa kalktı. Onda ve bütün sınıfta bir merak.

-Çık sıradan!..

Şaşırmıştı. Bütün sınıf da şaşırmıştı. Sesimin tonundaki ciddiyetten, birazda ürkeklik karışmıştı meraklarına. Öğrenci, sıradan hafif yana, arka arkaya dizilen sıraların arasına çıkmıştı. Üçüncü emrimi de net ve kesin bir şekilde verdim:

-Yat yere!..

Şaşkınlık son haddindeydi. Öğrencim önce, toz içindeki yere, sonra o güzelim elbisesine ve en sonunda da bana baktı ürkek ürkek. Yatamıyordu.

-İşte, hocanıza itaat edip, yatabildiğiniz gün kurtulursunuz!..

-Hocam yatayım, diye atıldı ise de,

-Geçti artık dedim ve ayeti okudum:

"Ey mü'minler!.. Allah'a itaat edin. Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine itaat edin. Eğer bir meselede çekişerseniz Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız onun hallini Allaha ve Peygambere bırakın. Bu daha hayırlı ve netice itibariyle en güzeldir."⁽¹⁾ Arkadaşlar burada geçen "emir sahipleri" alimler ve müslüman idarecilerdir.⁽²⁾ Allahın emriyle emir veren alimlere, ashabın peygamberimize icabet ve itaatı gibi, icabet ve itaat ederek, islama döndüğümüz, Allaha, onun nizammına bağlı olarak ve insanların hevasından geçerek, onun istediği gibi kul olduğumuz gün, kurtuluruz.

Artık sohbet İslamı bilmeye, bilenlere itaata, itaatın nerede ve nasıl ve hangi şartlarda alacağına, doğru kaymıştı. Allah'a Resullaha ve ull emre, ulemaya itaat. Bunun olduğu her yerde, yükselme yücelme, maddi ve manevi büyük oluşumlara erme vardı. Onları hem dinlendirir, hem de bir ölçü verebilir, diye şu iki hatırayı anlatmak istedim.

-Bir zamanlar bizim köye, şehrin müftüsü, yazlığa göçermiş

yaz aylarında. Osmanlı zamanı o zamanlar. Köylü ona, Allah ve Resulünün emridir diyerek hizmet eder, himmet eder ve de sohbetlerinde feyze, neseye, olgunluğa erer, böylece güzel bir mevsim geçer gidermiş. Şimdi torunu müftü olan bir köylümüz de, özel olarak hizmet edermiş hoca efendiye. Yaz günü dışarıda yatılırmış duyduğum kadarıyla. O köylü emmimiz, yatağını, daha geniş ve rahat diye, sekinin ya da damın uzun ucuna doğru serermiş. Fakat, hoca efendi, her defasında yatağının yönünü tersine çevirir öyle yatarmış. Bir gün sebebini sorunca köylümüz, demiş ki:

-Kardeşim, benim hocamın yattığı şehir olan Kayseri o istikamettedir. Ben hocamın mezarına doğru ayaklarımı uzatıp yatamam.

Ondan bu dersi alan köylümüz bir gün şehre gidiyormuş. Tabi hoca efendiye de uğramış, bir emriniz var mı diyerek.

-Bize bir lamba camı ve şu eşyaları alıver inşaallah. .

Köylümüz, geri dönüşte, aldığı eşyaları hoca efendiye teslim etmiş ama, biri eksik.

-Hani lamba camı?..

-Ah!.. unutmuşum hocam.

-Üzülme, olur...

Nasıl mahcubiyet, nasıl ezilme, nasıl kınama kendini ve nasıl muhabbet, nasıl bağlılık, nasıl bir iman ki, oradan çıkar çıkmaz köylümüz, 25 km'lik yolu, akşamın karanlığında, üç kopmada alıverir, şehre iner ve boğazına iple astığı lamba camıyla yeniden üç kopmada köye geliverir de, uzatır siparişini hoca efendiye, sessizce, mahvîyetle ve mahcubiyetle...

İşte Âlimi, işte avamı ve cahili. Ve işte o muhteşem tarih içinde kurulan parlak İslam medeniyetinin arkasındaki iman, itaat, sevgi, hürmet, hizmet, ferağat ve fedakarlık ruhu...

Aradığımız bu ruhtur!..

(1) Nisan: 59

(2) M. Ali Sâbuni, Muhtasar-ı Tefsiri İbn-i Kesir 1/408

HANGİ YAĞCILIK

"Ayn'ül İlm ve Zeyn'ül Hilm"i okurken bir hadis-i şerif içimi sızlattı. Bu hadisi yıllar önce, öğrencilik yıllarımda görememenin acı ve ızdırabı yaktı içimi. Belki, en güzel yıllarımda kaybolup gitmemesine sebep olabilirdi. Kader deyip teselli olarak, hadisin kaynağını öğrenmek istedim. Peygamberimiz buyuruyorlar ki: "Temelluk, ilim istemede hariç, mü'minin ahlakından değildir." Temelluk; tevazu ve zillette aşırı gitmek, yaltaklanmak, yağcılık etmek...

Yağcılık etmek! Evet, geçenlerde bir sınıfa girmiştım. Derse başlamadan önce, öğrencimin birisi, neden icabetti ve ne dedi hatırlamıyorum, ama hoşuma gidecek bir şeyler söyledi. Arkadan biri;

-Yağcılık ediyor hocam, dedi. Ben de dedim ki:

-Ne güzel ediyor yağcılık etmekle.. Öğrencilerim afalladı tabi. Açıkladım:

-Arkadaşlar, öğrencinin öğretmene karşı bir görevi de yağcılık etmektir. Bu kelimeyi özellikle söylüyorum. Müslüman yağcılık yapmaz, dalkavukluk, riyakârlık yapmaz. Samimidir. Ancak öğretmen öğrenci ilişkilerinde, riyakârlık ve samimiyetsizliği hariç tutarsak, yağcılık, yaltaklanmak iyi bir şeydir. Bu gerçeği geç öğrenmenin acı kaybını ben yaşıyorum şimdi. Tembelliğimize bahane bulmak ve çalışanlara karşı enaniyetimizi korumak için bu kelimenin arkasına sığındık hep. Ne kazandık?. Ama hocalarımıza karşı, evet, yağcılık yapanlar, onların, bizim alay etmemize rağmen, çantasını taşıyanlar, onlarla iyi ilişkilerinin, bereketli sohbetlerinin

ve güzel irşatlarının sonucu olarak, ilim ve edepte bizi çok çok geçtiler. Emsallerinden alim olmakla seçkin ve üstün insanlar oldular. Eksilmediler; arttılar... Biz ne kazandık?.. Hiç!.. Hem söyleyin Allah aşkına, siz bana yağcılık yapacaksınız da, ne yapacaksınız?.. Nem artacak, size olan sevgim, derse olan iştiyakımdan başka?.. Evet, bir öğretmen olarak sizden, öğretmenlerinize karşı-kelimeyi bilerek kullanıyorum, isterseniz başka kelimeler de bulabiliriz-yağcılık yapmanızı istiyorum. Bu İslâmın hoş gördüğü, belki emrettiği bir husustur..

Hadisin kaynağı dedim. Aliyyü'l Kârî, "Hatîb rivayet etti." ⁽¹⁾ diyor. "Kütüb-ü Sitte"de araştırmak için "Hadis Mu'cemine" baktım yok. "Miftâh-u Kütüb-ü Sünne"ye baktım yok. "Kenz'ül Um-mâl"a baktım, 3. ciltte, 7420 numaralı hadis olarak bulunuyor "Temellûk" bahsinde. Beyhâkî, "Şuab'ül İman" da, Muaz'dan rivayet etmiş az bir değişiklikle. Şöyle manası: "İlim talep etmekte hariç, yaltaklanma ve hased, mü'mininin ahlakından değildir." ⁽²⁾

Bu hadisi, talebeliğimin sonlarına doğru ancak okuyabildim, "İhyâ"da. ⁽³⁾ Öğrencinin edepi sayılırken geçiyordu. Sonra, öğretmenliğimde de, özel ders aldığım hocalarım oldu. Ama bu sefer onlara karşı içten gelerek "temelluk" ediyordum. Kalabalıkta ve tehada ellerini öpmek, beni mutlu ediyordu. Hem alim, hem de salih insanlardı. Hatta bunda aşırı mı gitmişim ki bir iki kere ihtar da yedim. Beni, belki de riya ve gösterişten, gizli enaniyet ve ucûb-tan korumak istemişti, her halde bir hocam, bir defasında, yine bir mecliste, "Beydâvî Tefsiri"ni uzattı ve:

- "Şu ayetin tefsirini bul ve bize oku" dedi.

- "Eğer okuyabilirsem" dedim, maksadım, o varken, kendimi bilgisiz bilip bilgiyi ancak ona nisbet etmekti.

- "Kalabalıkta böyle tevazu gereksizdir. Sen onu okursun..." dedi.

Evet, "Kalabalıkta tevazuu, kibir alametidir." denmiştir, bilirim. Benimki öyle miydi?.. İhtimal belki, nefsimi tezkiye etmek, temize çıkarmak istemem.

Ah nice hatıralar, geçiyor gözümün önünden. O gün sınıfta öğrencilerime, şunu söylerken çok samimiydim:

-O hocalarımı şimdi bulsam da, düğmelerimi ilikleyerek, sessizce yanlarına sokulsam, kısık sesimle selam verip, ellerinden, doya doya, hasretle, iştiyakla öpsem! Karşılarında diz çökerek, edeble otursam da dinlesem. Evet maddi durumum iyi olsa da her sene il il dolaşıp, ziyaretlerine gitsem. Ne kadar isterdim?.. Ne kadar seviniirdim?..

(1) Ali el-Kârî, Şerh-u Ayn'il İlm, Dar'ül Marife, Lübnan,1/32.

(2) A. Müttakî-Kenz'ül Ummâl, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 5. Baskı. 3/455, H. no: 7420,

(3) Gazâli-İhya, Ter: Ahmet Serdaroğlu, Bedir Yay. İstanbul, 1973. 1/128

BİZİM POSBIYIK VE SELAM

Acemli camisinin yokuşunu oflaya puflaya çıkarken, ya yokuş ortasında, ya da yokuşun tam başında her gün aynı saatte posbiyik bir adama rastlar oldum. İri kıyım, oldukça semiz, hükümet suratlı bir adam. Gayet rahat iner salına salına iniş aşağı, gözlerinin içine bakarım selam vereyim diye, ama adam hiç oralı değil, bakmaz bile, ne yalan söyleyeyim benim de canım sıkılır. "Yahu yokuştan indiğin için zaten senin görevin selam vermek" der "öyle layık olmayana da ben vermem" diyerek geçer giderim selamsız sabahsız.

Rahmetli dedem anlatmıştı: "Gençlik çağlarımda köyümüzün ana yolunda, belki uzaklardan gelir, uzaklara gider bir adam at üstünde gidiyor. Baktım, az bekledim ama selam vermeden geçti. Ellerim arkamda öyle bakakaldım. Zoruma gitti döndüm ve atının yularından tuttum.

-Bak hele emmi; niçin bana selam vermedin?

-Layık değilsin de ondan

-Ne demek? Nasıl yani?

-Evladım elin arkanda, hovarda gibi gidiyorsun. Hele vaziyetini düzelt, elini indir, layık ol, gözle ki ben de selam vereyim!.. "Doğru yahu" dedim içimden ve:

-Peki emmi sen haklısın. Haydi yolun açık olsun, git güle güle!...

-Sağol evlat...

Sonra Peygamberimizin "İnsanların Allah nezdinde en mak-

bul olanı, önce selam verenleridir." "Önce selam veren Allah'a daha yakındır" hadislerineve önce selam veren adamda kibir olmayacağı müjdesine tamah ederek, posbıyık müslümana ilkin kendim selam vermeye karar verdim. Hem niçin vermiyeyim, "Peygamberimizce, yemek yedirmek ve tanıdığın tanımadığın herkese selam vermek İslamın en hayırlı olanı" olarak bildirilmiş... Ne kadar kolay, üstelik sevabı da o kadar bol. Çünkü efendimiz şöyle buyuruyor. "Ey insanlar! selamı yayınız. Yemek yediriniz, akrabınızı ziyaret edin. İnsanlar uykuda iken namaz kılınız. Selametle Cennete gidirsiniz."

Evet, yarın olsa da şu bizim Posbıyığa güzel bir selam versem diye, sabahı iple çeker oldum. Bu selam Allah'ın selamı, böyle her gün devam edecek olursa, bizi iyi ahab eder diye de seviniyordum. Çünkü efendimiz (S.A.V.):

-Siz mümin olmadıkça cennete giremessiniz. Birbirinizi sevmekçe de mümin olamassınız. Yaptığınız takdirde sevişeceğiniz bir şeyi size söyliyeyim mi?.. Aranızda selamı yayınız" buyuruyorlardı⁽¹⁾

Ertesi gün koltuğumda kitaplar, okulumun yolunda, aynı yokuştayım. Bizimki aynı lakayıt tavrıyla görünmez mi karşıdan?!. İçimden "Şimdi ben sana gösteririm" diyerek, evet, tam yanımdan geçerken:

-Esselamu aleykum diyorum.

Ummuyor tabi ve rahatça geçiyor. Yan gözle kolluyorum. Üç beş adım geçmeden uyanıyor. Zihni ancak intikal ediyor ve "Yahu herhal de selam bana" der gibi şaşırıyor, kekeliyor, acele ve kısık bir sesle:

-Ve aleykumselam diyor.

Tabi ben bastırıp gidiyorum beklemeksizin. Ertesi gün yine karşı karşıyayız. Bu sefer uzaktan bana bakıyor. Tedirgin, ürkek. "Aman ne olur ne olmaz" kabilinden ihtiyatlı yürüyor. Bir iki adım kala:

-Esselamu aleykum diyorum. Cevap hazır.

-Aleykumselam.

Geçiyoruz.

Daha ertesi gün bu sefer, ta uzaktan, düğmeler ilikleniyor, yüzünde tatlı bir tebessüm, gayet rahat ve emin yaklaşıyor ve selam bekliyor.

-Esselamu aleykum

-Ve aleykumselam hocam!..

"Hımm! Kitaplardan ve yaşımdan ve de okul yolundan bildi öğretmen olduğumu" diyorum içimden. Sonra günler hep böyle geçerken güzel güzel, bir gün bir devlet dairesine işim düşüyor. Kapıdan girer girmez bizim Posbıyık ile karşılaşmaz mıyım?

-Ooo hocam, hoş geldiniz. Merhaba. Yardım edeyim, emredersiniz...

Anam babam sana feda olsun Ya Resulallah!.. Aynen haber verdiğin gibi, selamlaştık seviştik..

EBU DAMDAMA GİBİ

Çok sevdiğim, Allah için sevdiğim muhterem bir büyüğüm, bir ağabeyim var. Ne zaman ziyaretine gitsem, yağmur gibi feyz yağar, gönül iklimime rahmet boşanır sağnak sağnak. Kendimden başka her müslümanı sevmek, her hatayı bağışlamak, her canlıya yardıma koşmak gelir içimden. Daha iyi bir insan, her dem uyanık bir müslüman olmanın azmi geçer içimden. Kainatta kötülük, çirkinlik namına bir şey kalmaz. Her şeyle barışık yaşarım. Her iş benim içindir der, her olanı bana yar ve yardımcı bilir, huzurla dolaırım. Tefviz ve tevekkülden nurlu kırıntılar dolar kalbime ışıllı.

Bir gün sohbet arasında şöyle söylediler:

-Her sabah, her akşam Allaha yalvarırım: "Ya Rabbi, kimseyi benim için hasaba çekme, kimseyi mahşerde benim için bekletme. Ben herkese hakkımı helal ediyorum. Kim malımı çalmış veya almış da vermemişse helal olsun. Kim dedikodumu yapmış, şahsımı karalamış, bana tuzak kurmuşsa affediyorum. Sen de affeyle ya Rabbi." derim. Hem, neme lazım, belki Allah'ım beni affeder de cennetine hemen sokmak ister ama işin yoksa, muhakemeyi, muhasebeyi bekle. Baba yâ hû, onlardan hak alacağım diye niye bekliyeceğim o sıkıntılı yerde!. Kendinin olsun. Hem benim de menfaatım var bu duada.

İşin bir tarafını da lâtifeye getirir ve:

-Ama bunu kimseye demem, kimseye bildirmem haa! Yoksa baş mı edilir bu insanlarla? derdi.

Bir takım kötü kâlbli ham herifler, onun aleyhinde bir iftira kampanyası başlatmışlardı bir zamanlar. Kadere îmanı az olan bu

hasetçi herifler, iyi halinden ötürü ona verilen bazı güzelliklerin, alınıp kendilerine verilmesi için, işi çok uzattılar. Çok rahatsız ettiler. Kalbini, daima zikrullahda olan kalbini meşgul etmeye başladılar. Bu arada kendisi bunlara hep sabreder, dostlarına da sabır tavsiye ederdi.

Bir gün, "artık beni Rabbımın ibadetinden alıkoyuyorlar. Bozgunculukları beni de aşarak beldeye zarar veriyor" diye aleyhlerinde ağzından bir beddua çıkıvermiş. Çıkıvermiş ama, gerisini kendisinden dinleyelim:

-Ya Rabbi! Ben ne yaptım... Ya Rabbi, önce beni, sonra da onları affet. Ya Rabbi! Ben duamdan vazgeçtim. Hem de utanıyorum. Allahım, beni de, onları da ümmet-i muhammedi de affet.

Artık sabaha kadar, bir dirhem uyku olmaksızın gözlerinde, öylece yalvarmış durmuş.. Aklıma, kavminin aleyhinde dua eden Hazreti Nuh (A.S.)'un ahirette, bundan mahçup olacağı ve kendine şefaath için başvuran insanları bir başka peygambere göndereceği geldi. Ne güzel huylar ya Rabbi. Bizi de süsle bunlarla...

O ağabeyimden bunları dinlerken, aklıma İmam Malik bin Enes geldi. "Rivayet edilir ki, Cafer bin Süleyman İmam Malik'in dövülmesi, ona eza ve cefa yapılmasını emrettiğinden, İmam Malik dövüldü. Öyle şiddetli dövüldü ki, evine komada iken getirdiler. İnsanlar kendini ziyarete geldiler. Komadan çıktığı zaman yanındaki şöyle dedi:

-Beni dövmek için emir veren kimseye hakkımı helal ettiğime dair, sizi şahit tutuyorum.

Kendisine bunun sebebi sorulunca şöyle cevap verdi:

-Ölüp Resulullah (A.S.) kavuştuğumda, onun hanedanından bazılarının cehenneme benim yüzümden atıldığını görünce, Resulullahtan (A.S.) haya edeceğimden korktum.

Denilir ki, Mansur, Cafere kısas yapmak (veya Malike karşı yaptığı kötü hareketten dolayı onu terbiye etmek) istediğinde Malik (rh.a) şöyle der:

-Bundan Allaha sığırırım. Allaha yemin ederim ki, bana vurulan sopalardan her biri daha vücudumdan kalkmadı ki, ben ona o anda, Resulullah'a (A.S.) olan yakınlığından dolayı hakkımı helal etmiyeyim.⁽¹⁾

Rahman, Rahim, Gafur ve Afuvv Rabbimiz, alemlere rahmet efendimiz. Eh, bize ne düşer artık.

Böyle güzel duygular içinde iken birden karşıma Peygamber efendimizin şu hadisi çıkıvermez mi?:

-Sizden biriniz Ebu Damdama gibi olmaktan aciz mi?

-Ebu Damdama kimdir? dediler. Buyurdular ki:

-Sizden önce yaşayan bir adamdır. Her gün sabaha çıktığında şöyle söylerdi: "Allahım... Bana söven, kötü söyleyen herkese ırzımı helal ediyorum"⁽²⁾

İşte müsamahanın, hoşgörünün, merhametin, kısaca güzel ahlakın en güzeli. Biz de isteriz Ya Rabbi...

(1) Kadı İyaz. Şifa-i Şerif Tercemesi, Çile y. İst. 1977 s.435

(2) Ebu Davuttan naklen, M.A. Nasıf Tac 5/28

GÜL BİRAZ

Tatlı dil, güler yüz sadakadır. Sevap getiren salih bir ameldir. İşimizi kolaylaştırır, insanları tanıştırır, tanışanları daha da seviştirir. İşimizde verimi artırır, nice kötülükleri önler, kin ve bugzları kovar götürür, tatlı dil, güler yüz. Bu dünyada güzel neticeleri olduğu gibi ahirette de sonsuz mutluluğa vesiledir inşaallah. Öyle ya, ne iyilik, ne de kötülük küçümsenemez. Damlaya damlaya göl olur demişler. Bakarsın bu iyilikler birike birike amel defterimizi doldurur da, terazide zerre miktarı ağır basarsa kötülüklerimize karşı, kurtuluruz inşaallah. Evet, hassas teraziler vardır orada. Kimin iyilikleri zerre kadar da olsa, kötülüklerinden ağır gelirse cennete girecektir.⁽¹⁾ Bu yüzden efendimiz "Bir hurmanın yarısıyla da olsa" "Temiz ve güzel bir sözle de olsa" cehennemden korunmamızı emrediyor.⁽²⁾ İkazı gayet açık, "Kovandan su isteyenin kabına boşaltmakla da olsa, yüzün gülerek kardeşini karşılamana da olsa, iyiliklerden bir şeyi asla küçük görmeyin."⁽³⁾ Bilinmez ki Rabbimizin rızası veya gazabı hangi ameldedir, amma hayır, amma şer. Bilinmez ki bakarsın bir zerre ile teraziler döner, dünyada bir oyla nice seçimler kazanılmış veya kaybedilmiş olduğu gibi... Evet terazi bir zerre ile dönebilir belki ama, istersin de eline geçmez orada. Efendimiz (A.S.) uyarıyor" Günahları küçük görmekten sakının. Çünkü onlar, adamın aleyhinde toplanır toplanır da onu helak ederler."

İslâm kâmil ve kapsamlı bir nizamdır. Hayatın en küçük teferruatına dahi bir ölçü koymuş, ve ahiret sorumluluğu gibi yüreklerle yüce bir müeyyide, bir yaptırıcı güç yerleştirmiş. Müslüman-
sm; asık suratlı, ekşi yüzlü, acı sözlü, kem gözlü olamazsın... Evet, soğuk, sabırsız, tahammülsüz, kırıcı, kavgacı kaba saba olamazsın.

Böyle olursan sevilmez, ülfet edilmezsin, öyle ya, "ülfet etmeyen ve ülfet olunmayan mü'minde hayır yoktur." buyurur efendimiz. (A.S) ⁽⁴⁾ Çünkü ülfetin kaynağı imandır. Allaha bağlanma Kur'ana sarılma İslamı güzel yaşamadır. Bunlar olursa Allah da ülfet verir sevdiren müslümanları birbirine. Asık surat, keder, acı söz, sabırsız, ve kırıcı olmak görevini yapmayan kula Allah'ın peşin verdiği bir cezadır iç sıkıntısının, stresin, bunalımın kaynağını da buralarda aramak lazım. Al-i imran suresi 102-104. ayetleri bir de bu açıdan okuyalım lütfen. Ve konumuzla ilgili hadis-i şerifi okuyalım: "Kardeşinin yüzüne gülümsemen, senin için sadakadır." ⁽⁵⁾

Bir dostum anlatmıştı başından geçen bir olayı. Hoşuma gittiği için fakir de aynen uygulamıştım: Karşılaştığımızda selam alıp verirken, yüzü gülmezdi bir tanıdığımın. Soğuk bir surat, soğuk ve boğuk kelimeler. Bir gün çevirdim ve dedim:

-Nasılsın, hasta filan mısın?

-Yok!..

-Bir sıkıntın, huzursuzluğun, rahatsızlığın mı var?

-Yook!..

-Peki, sana karşı bir kusurum, kabahatim mi var?

-Yook!.. Ya hu nerden çıktı bütün bunlar?..

-Beni gördüğünde, yüzün gülmüyor, sesin soğuk çıkıyor da ondan...

-Yok kardeşim, yok öyle bir şey.

-Öyleyse beni görünce gül biraz.. Gül de ben, de cesaretlene-yim...ferahlanayım, rahatlayayım ya hu!..

Gülüştük...

(1) M.A. Sâbûni Muhtasar Tefsir-i İbn Kesir. 3/667

(2) Buhariden naklen a.g.e. 3/666

(3) Buhari. a.g.e. 3/666

(4) Münâvi, Feyz'ül Kadir. Dar'ül Ma'rife. Beyrut 1972. 6/253 Hadis No: 9146-9147.

(5) M.A. Nasıf. Tac. 5/63

AF, ÖFKE VE ÇOCUKLARIMIZ

Evine misafir olarak vardığımız arkadaş, sohbet esnasında, bizleri merak ederek içeri giren çocuğuna "çık git" diye öyle bir bağırdı ki, bırakın çocuğun korkudan donup kalmasını, benim bile, aniden ve ummadığımdan mıdır, nedir, yüreğim ağzıma geldi. Ayrılana kadar zavallı çocuğun hali gözlerimin önünden gitmiyor ve üzüntümden içim parçalanıyordu.. Suç işlememişti ki yavrucağ, misafiri merak tabi değil miydi? Canım suç işlese ne olurdu? Bakın şu hadis-i şerife:

Bir adam Peygamberimize gelerek dedi ki:

-Kaç kere affedeceğiz hizmetçimizi..?

Peygamberimiz sustu. Adam soruyu yeniledi, efendimiz yine sustu. Adam yine sorunca üçüncüsünde:

-Her gün yetmiş kerre.⁽¹⁾ buyurdular.

Hadisin açıklamasında merhum M. Ali Nasıf diyor ki:

-Buradaki rakam, sınırlamayı değil, çokluğu belirtir⁽²⁾

Efendimiz (A.S.) özel hayatında da öyleydi. Kendisine on yıl hizmete başlarken on yaşında bir çocuk olan Hazreti Enes (r.a.) diyor ki:

-Yaptığım bir işten dolayı, "niçin öyle yaptın", yapmadığım bir işten dolayı da "niçin şöyle yapmadın" dememiştir. Aileleri beni azarlar veya şikayet ederlerse, "Bırakın onu, eğer Allah öyle takdir etseydi muhakkak yapardı" derdi. ⁽³⁾

Bize hizmetçilerimizden çok daha yakın olan evlatlarımızın terbiyesinde bir usuldür bu hadis-i şerif ve onlara olan davranışlarımızda bir ölçüdür. En ufak bir hatalarında bağırıp çağırmak, onların körpe kalplerini kırmak, ruhlarına korku tohumu saçmak... Terbiyede adem-i müdahaleyi esas alan bir dinin ruhuna ne kadar da zıttır. "Hataları iyilikle düzeltmek veya cahillerin sataşmalarını olgunlukla savuşturmak"a dair nice ayetler Kur'anımızda varken, bu nasıl bir davranıştır ki, olur olmaz hatalara, gözümüz faltaşı gibi açılmış, ağzımızdan kızgın kelimelerle binbir beddua dökülür saçılan tükrüklerle beraber. Eller havada, pancar gibi kızarmış yüz sanki bakır bir levha ve damarları şişmiş bir boğaz.. Dur da bir bak aynaya.. Lütfen bir bak, nasıl kendinden geçmiş ve bilmem neye benzemişsin! Emin ol o anda aynadaki kendinden utanacaksın ibretle baksan. Ya zavallı çocuk? Sararmış solmuş, sinmiş büzülmüş, gözleri korku dolu, titrer, konuşmak ister; sesi çıkmaz çocuk...

Ne beklenir bu çocuktan hayatta? Cesur bir mücahid olması mı? Dağ gibi büyük işlerin altına mangal gibi bir yürekle girmesi mi? Emperyalist keferelere fütursuzca baş kaldırması mı? Yoksa hep kendinden üstün olanlar karşısında sinmek, her bağırandan korkmak, her komuta uymak mı?. Kişiliksiz olarak?. Ne beklenir bu çocuktan artık hayatta?!

Lütfen, nefsimizi yenelim, olur olmaza lânet etmeyelim, bağırıp çağırmayalım. Zorluklara sabretmesini, bilelim heva ve hevesin azgın sellerine kapılmak değil, İslamın emir ve terbiyesinin serin sularına dalalım. O anın lezzetini yaşamak değil, peşinin hazzı değil, hedefimiz cennette cemelullahın zevki olsun. Varsın biraz geç gelsin, sabredelim. Bilelim ki ancak sabredenler ulaşır maddi ve manevi zaferlere...

(1) M.Ali Nasıf Tac 5/12

(2) a.g.e. 5/12

(3) Ahmed, Müsned 3/100, 101

BAŞARMANIN MUTLULUĞU

Kendilerine çok şeyler borçlu olduğumuz öğretmenlerimizden bilmem hangisi, ilk defa tavsiye etmişti de okumuştuk o güzel eseri. Yıllar sonra yeniden ele aldığımda, bir de baktım ki, yazarının da tavsiye ettiği gibi, çok yerlerinin altını çizmiş, hatta "Çalışma hayatının ve umumiyetle muvaffak olmanın kanunları" başlıklı beşinci bölümünü özetleyerek not almışım. Bu notları, "belki yıllar sonra beni de hayırla anarlar, inşaallah faydalı olur" ümidiyle, öğrencilerime sabah okulumuzun önünde, düzenli, tertipli sıra olan yaklaşık ikibine yakın öğrencilerime okumak istedim. Ama önce okul kantinine giderek üç çikolata aldım. Allahım aklıma güzel bir fikir düşürmüştü.

Kürsüye, mikrofon başına gelirken hayırlı ve faydalı bir iş yapmanın heyecanı sarmıştı benliğimi baştan başa. Dedim:

-Gençler, sizlerle başbaşa bir konuşma yapalım istiyorum. Bazı notlar okuyacağım daha doğrusu. Bu notlar siz gençlerle başbaşa yapacağım bu konuşmamın bu başlangıç sözlerinde adı geçen bir kitaptan alınmıştır. Bakalım çağrışım yaptırdı mı? Bu kitabın adını bilene işte şu çikolatalar, cevap bekliyorum...

Çok beklemeden bir ses:

-Hocam, A.Fuad Başgil'in "Gençlerle Başbaşa" kitabı.. Hediyesini attım. Bir ses daha ve hediyesi derken artık herkes duymuştu, kalan birini de herkese attım ve notlarıma geçtim. İşte ondan küçük bir bölüm:

"Çalıştığın bir iş (bir ders, bir kitap, bir yazı) üzerinde herhangi bir güçlüğü yenmeden bir adım bile gerileme ve bil ki, yılgnlık maskeli bir tembelliktir. Gene bil ki, çalışma sevgisi güçlükleri yenmeden doğar ve kuvvetlenir. Güçlüğü yenmekten hasıl olan

manevi zevk, eşsiz bir zevktir. Emin ol ki harpte zafer ve işte muvaffakiyet yılmayanındır. Sebat önünde güçlükler erir ve imkansız görünen mümkün olur."⁽¹⁾

Bugün karşılaştığım bir olay bunları yeniden düşünmeme sebep oldu. Zorlukları yenmek ve başarmak.. Başarmanın eşsiz zevki.. Aklımdan kendi hayatımdan birçok örnekler geçti ve ta asrı saadet'e kadar vardı ulaştı. Başarmak, mesela, hayat imtihanını başarmak ve onun eşsiz zevki, ah, kim bilir ne kadar güzeldir. Resam olsam çizer miydim bilmem, ama iyi bir şair olsam şu tabloyu şiirleştirdim:

"Haram b. Milhan, Resulullahın mektubunu okumak üzere ilerledi. Ama, bir ihanet çemberi içindeydi. Kabile reisinin gizli bir işareti ile arkadan bir hain ⁽²⁾ yaklaşıp olanca gücüyle mızrağını sırtına sapladı. Mızrak göğsünden fırlamış kanlar fışkırıyordu. Dizlerinin dermanı kesilirken fışkıran kanlarını avuçlarında biriktirip yüzüne sürdükten sonra,

-Füztü ve Rabbûkelkabe, "Kabenin rabbına yemin ederim ki, kazandım, kurtuldum" diyordu."⁽³⁾

Hayat imtihanında başarmıştı, artık terhis olmuş, kurtulmuştu. Ahiret kazancının sevinci yanında mızrağın ciğerlerini ve göğsünü parçalaması hiç kalyordu Bu ne müthiş bir idrak, bu ne büyük bir iman...

Bugün karşılaştığım bir olay dedim. Haram b. Milhan efendimizin kıssasından sonra, basit kalacak ama nakledeyim:

Şehrimizin, seçkin ulemasından, A. Edib Güvenen hocam, birkaç arkadaşa Celâleyn tefsirinden dersler veriyordu. O gün dinlemek üzere fakir de meclise katılmış, hisseyâb olmak istemiştim. İbrahim suresinin 34. ayeti olan: "Allahın nimetini sayacak olsanız, bitiremezsiniz" ayetinde geçen "nimetallahı" kelimesini Celâleyn, "in'amı manasına" demiş, öyle tefsir etmiş.. Takıldı buna hocamız. Hocamız ki ilmi kifâyetinden öte gayet vakurdur, ağırbaşlıdır, teennilidir. Acele ve aşırı davranıştan sakınır. Daima ihtiyatlıdır.

-Allah Allah, bu nimet kelimesini niçin in'am diye tefsir etti. Oysa bu kelime daha açık ve yerindedir, diye diye, elini yanında hazır bulundurduğu Celâleyn haşiyesi Cemele attı, o şekilde bir tef-

siri, gereksiz mi bulmuştun? İlgili yeri bulup hafif hafif okurken, birden coştun, elini masaya vurdu ve eğilmiş otururken geriye doğru doğruldu. Fevkâlade, hatta beni şaşırtacak kadar, fevkâlade bir sevinç içindeydi.

-Allah Allah..! Bak aynen düşündüğümü beyan etmiş.. El-hamdülillah.. Sonra okudu; "Cemel de deniliyor ki mealen: "Nime-te in'am manası vermek uygun düşmüyor. Bilakis onu zahiri üzerine bırakması daha açıktır."⁽⁴⁾ Hocakın sevincine çok sevinmiştim.

Yıllar önce, çok sevdiğim, sevgisini kalbimde saklayıp büyüttüğüm ve Rabbindan, bu sevgi sebebi ile dünya ve ahirette hayırlar umduğum bir kardeşim, kendi tabiri ile, "Bugün bir âsâr-ı antika olmuş İslam fıkhı" ile meşgul, bütün olumsuzluklara rağmen-elim yolunda sabır ve sebatla yürümesine hep hayrankaldığım bir dostum, "Koca Ferhad"ım uzun çalışması sonucu, bazı kitaplarda mensuh olduğu bildirilen bir ayetin⁽⁵⁾ mensuh olmadığı hükmüne ilmen varması ve çalıştığı konunun hükmünü o ayette bulması karşısındaki sevincini anlatması beni hayrete düşürmüştü. Değil ilk bulunduğu anda, yıllar sonra bana anlatırken dahi, gözleri ışıltılı ışıltılı, baştan ayağa mutluluk ve coşku doluydu. Onu bilmem, benim tüylerim diken dikendi onu dinlerken. "O neticeyi mi, yoksa dünya saltanatını mı, tercih et birisini" deseler, ben eminim ki o, birincisini tercih ederdi. O andaki sevinci bana bu kanaati vermişti.

İşte başarmanın mutluluğu, işte soylu zevk!..

Şimdi bendeniz, bulduğunun saadetiyle müstağrâk bir deli gibi "Buldu, buldu" diye haykırarak, hamamdan peştemalsiz çırılçıplak sokaklara fırlayan adamın halini iyi anlıyorum ve hiç de yadırgamıyorum.

- (1) Prof. Ali Fuat Başgil, Gençlerle Başbaşa, Yağmur y. 8. baskı s.62
- (2) Sonra işittiği kelimeleri araştırarak ve mümin olacak, şehit olup ölecek cennete gidecektir. Ah ne ibret ne ibret! Buhari. Sahih. Çağrı y. İst. K. Meğazi, bab: 28. 5/43.
- (3) Biri maune faciasından bir kesit. M. Asım Köksal. İslam Tarihi, İrfan y. İst. 4/40
- (4) Cemel c. 2 sh. 550
- (5) Ne yazık ki, o ayet ve hükmü şimdi kesin çıkaramıyorum.

TEVAZU VE MAHVİYYET

Kendini bilen insan herhalde mütevazi olur. Çünkü, "kendini bilen, Rabbini bilir" demişler. ⁽¹⁾ Rabbini bilen ise, onun büyüklüğü ve azameti karşısında kendi mevkiini iyi bileceğinden, elbette ki, alçak gönüllü olacaktır.

Kibir ve gururun zıddı olan tevazu, özellikle de kendinden rütbe olarak alta olan kimselere büyüteyektir. İşte bu büyüklemedir ki, kendini gerçekten büyütecektir. Zira hangi veliye sorsan, kemâlâtı elde etmenin en önemli ve en kestirme yolu ve kemâlâtın en büyük alâmeti olarak üç şeyden birinin, mutlaka tevazu ve mahviyyet olduğunu söyleyecektir.

Mütevazi insanlar, kimseyi kendilerinden üstün tutmadıkları için seçilir, sevilir ve sayılırlar. Hased edilmezler. Buldukları yerde huzur vardır, birlik vardır, dirlik vardır, hayırlı sonuçlar vardır. Ucbun, yani kendini beğenmişliğin gurur ve kibirin olduğu yerde ise yine kibir, kabalık, kırıncılık soğukluk, hased, husûmet, ayrılık ve başarısızlık vardır.

Niye alçak gönüllü olmayalım ki?. Eldeki hangi nimet kendimizdendir. Hepsini de Allah'ın bir lütfu ihsanı. Bunun için daha çok şükür gerekmez mi?. Sonra, musîbet ve istidraç olmasından korkarak amelleri çoğaltmak ve üstelik bir de "acaba makbul mü değil mi" diye düşünüp endişelenmek gerekmez mi?..

Birbirimizden farkımız ne? Aslımız toprak. Toprağın toprağa üstünlüğü ne? Evet, iman bile ihsân-ı ilahi iken, üstünlüğümüz ne? Madem mâlik-ül mülk odur, her şey ondan bir bağış ve emanet, benim üstünlüğüm nerde?..

"Şeref tevazudadır" diyerek⁽²⁾ "Tevazu edeni Allah yüksel-

tir"⁽³⁾ işaretiyle yükselmenin yolunu gösteren Peygamberimiz (A.S.) ne kadar da mütevazî idi. Hayatı gözümüzün önünden geçiyor ve biz onu, sultan Peygamber değil, kul Peygamber olarak görüyoruz. Güzel elbiseleri çıkarıp atıyor, sert elbiseler giyiyor, yere oturuyor, yerde yiyor, yattığı hasırın izleri yüzünde beliriyor, kendine kıyâmı beğenmiyor, medihte aşırı gitmelerinden menediyor, yumuşak ve kalın döşekleri terk ediyor, evinin kapısını çuldan, tavanını ise ağaç dallarıyla örtüyor, karnını doyurmuyor, arkadaşlarının bahçesinde hurmaların solmuş ve dibine dökülmüşlerini yiyor, merkebe biniyor, gelmiş geçmiş günahlarının affı garanti iken "Rabbimin rahmeti olmasa" diyerek kulluğunu artırıyor, geceleri ayaklarını ibadetle şişiriyor, yırtığını söküğünü eliyle dikiyor, kendi yükünü kendi taşıyor,- daima yumuşak konuşuyor, velhasıl Rabbimizin "kulum" demesinden hoşlanıyordu.

Kur'anda birbirlerine karşı zilletli ve merhametli olmalarıyla övülen ashab-ı kirâm da öyle⁽⁴⁾. Selef-i sâlihîn de öyle. Binlerce misali var bunun ama birini nakledeyim. Bu, şahsen bana çok dokunmuştur: Şâh-ı Nakşibendî (kd.s.) müridleri bir mescid inşasındalar. Öğle istirahati verilmiştir. O Şâhın büyük halifesi Muhammed Pârîsa (rh.a.) yazın bu sıcak saatinde, Kasr-ı Arifân bahçesinde, ayaklarını havuza sarkıtıp murakabeye varmıştır. Bu manzarayı gören Şâh-ı Nakşibendî hazretleri suya dalar, sessizce varıp yüzünü o mübarek müridinin ayaklarının altına koyar ve yalvarır: "İlâhî, bu ayaklar hürmetine bu yüzü yakma."⁽⁵⁾ Rabbim, bu ne engin tevazu...Bu ne büyük yücelik, bu ne erdem böyle!..

Bir anım var, hatırladıkça haya ederim. Şehrimizde yaşayan meşayih-i Nakşibendîden merhum Arapkirli Mehmet Efendinin torunu Abdullah Yiğitalp hoca efendî, köyümüzde onbeş yıl öğretmenlik yapan bu Allah dostu, babamın hocası, dedemin de mürşididir. Çocukluğum dedemin ondan anlattıkları ile dopdoludur. Heybeti kalbime o kadar yerleşmiştir ki, varıp ziyaret etmeğe dahi cesaretim yoktur. Gençlik yıllarında babamla o taraftan geçerken bir gün, "hadi ziyaret edelim" deyince, kısa kollu gömlekle huzuruna varmaya utanırım bahanesiyle gidememişimdir. Sonra, ara sıra zi-

yarete alıştıım. Hiç unutmam, işte bu sıralarda yine ziyaretine gitmiştim. Binbir çeşit duygularla kapısını çaldım ve bir gölge gibi kapı önündeki misafir odasına girdim.

Elini vermemesine rağmen, gençlik kuvvetiyle ve biraz da fazla eğilerek öpüverdim. Ruhum birden bu "Elini öpme" bahtiyarlığı ile, sevince gark oldu. Sonsuz neşelendim. Ama oda ne! Ne oluyor? Aman yarabbi, benim elimin üstünde de iki dudak... Doğrulmama fırsat vermeden Hocam da benim elimi öpmemiş mi!? Ummadım ki tedbir alam. Belim kırılmış sanki, doğrulamıyorum. Öyle ne kadar kaldım onu da bilemiyorum. Sonra şaşkın, hayret ve dehşetle yavaş yavaş doğrulurken kulağıma şunları fısıldayıverdi, şefkatle: "Siz din için çalışıyor, İslamı tebliğ ediyor, çilesini çekiyorsunuz. Ellerinizi öpölür." Ayakta nasıl duruyordum acaba, yarabbi bu ne tevazu,.. ne ikram ... ne iltifat...

şimdi bir başka Allah dostunu hatırlıyorum. Cevaplamasını istediğim bazı sorularımı sormadan önce, "Sizi yoruyorum" diye özür beyan ediyorum. Diyor ki "İştirham ederim, Allah bizi sizlere hizmetçi yaratmıştır. Vazifemizi yapıyoruz!"

şimdi ben bunlara nasıl köle olmam.

Peki kime köle olmam? Kibirliilere, büyüklenenlere ... "Kibire karşı kibir, sadakadır" diyor büyükler.⁽⁶⁾ Demek tevazunun müstesnası da budur. Çünkü onlar, bu tevazuyu anlamaz, dahada azıtabilirler. O zaman onlara karşı kibir, aynı zamanda kendilerine yapılan bir iyiliktir anlar iseler. Ama kibirlinin, hakikatları anlaması da biraz zor olsa gerek. İşte İblis, işte kefereler, öyle değil mi? Çünkü kibir akli bozuyor biraz, ahmaklaştırıyor, aptallaştırıyor.

Bu yüzden arifler demişler: "Mütekebbirlere karşı tekebbürde bulunmak, tevazu'a münafi değildir"⁽⁷⁾ "Çünkü, mütekebbirlere karşı tevazu, tezellül zannedildiğinden, tevazu etmemek gerektir."⁽⁸⁾

"Velayetin, şeyhliğin, büyüklüğün, şe'ni; tevazu ve mahviyettir. Tekebbür ve tahakküm değil! Demek tekebbür eden, sabiyy-i müteşeyyihtir., siz de büyük tanımayınız!"⁽⁹⁾

Bir ölçü daha var. Tevazu yapayım derken, küfran-ı nimet de

etmemek gerek. Tahdis-i nimet de olmalı, ama, iftihara düşmeden. Peki denge nasıl sağlanmalı ki, ne tevazu ederken küfranı nimet olsun, ne de tahdis-i nimet ederken iftihar olsun, çünkü ikisi de zarardır? "Bunun çare'i yeganesi, meziyet ve kemalatları ikrar edip, fakat temellük etmeyerek, mun'im-i hakikinin eser-i in'amı olarak göstermektir."⁽¹⁰⁾

(1) Geniş bilgi için bak. Aclûnî. Keşf'ül Hafa. 2/262. No: 2532.

(2) Hakim. Elmüstetrek

(3) Müslim. Birr 69

(4) Fetih 29, Maide 54

(5) Muhammed Bin Abdullah el kani. Adab s. 82

(6) Acluni. Keşf-ül Hafa Beyrut 3. baskı. Dar-ı ihya-it Türas-il Arabi 1/313 no: 1011 manası hadise uygundur.

(7) Ö.Nasuhi Bilmen. Dinî Felsefî Ahlâk Lügatçesi s.29

(8) Bediüzzaman Said Nursi Tarihçe-i Hayatı s.177

(9) a.g.e. s. 80

(10) a.g.e. s. 183

HEY GİDİ ARSLANLAR

İnsanın dikkat etmesi gereken edeplerin en önemlilerinden olsa gerektir, nefisini ayıplı, kusurlu, eksik görmesi, her hal-u karda ona sû-i zanda bulunup tezkiye etmemesi ve ondan razı olmaması. Fakir, buna dikkat etmek ister, taklit eder, tahkike erdirmesini diler dururum mevlamdan. Bazan, kendini öven, hasseten ilmi ile ileriye atılan arkadaşlarımı gördükçe, kendi nefsimin kabardığını, kudurduğunu, ızhar-ı kemal arzu ettiğini derinden derine müşahade eder, selamat ve secaadetin ona muhalefette olduğunu bildiğimden bastırır susturmaya çalışırım. Ama bazan da muvaffak olamam, en azından ta'rizde bulunurum, Allah af eylesin, edblendirsin,

Esas mesleğimin yanında va'z ettiğim için hoca diye tanıyanlar var. Keşke buna mecbur olmasaydım. Keşke, va'zın farz-ı kifaye olduğu bir zaman ve zeminde yaşasaydım da, şimdiki gibi buna mecbur olduğum kanaati olmasaydı kendimde... Bir yandan şöhret afetinin korkusu, bir yandan ilmî hata endişesi bir yandan yetersiz ve beceriksizliğin ve halkı camiden, cemaattan etme, sohbetten soğutma ve hakikatlara perde olma sıkıntısı. Bazan da onlara "Ne yapalım, sizin gibi cemaata, hocasını yetiştirememiş cemaata, fakir gibi bir hoca, layıktır ve peşin azaptır" der, geçerdim. Aklımdan neler geçiyor şimdi neler. Ama açıklamak istemiyorum.

Ebu Sayid ez-Ziyadinin şu nakli, beni yeniden yaraladı:

- "Ebu Hatim El-Attar'ın zahiri fücuarın zahiri, batını ise ebrarın batını idi. Zaman zaman fakirlere (sufilere) şöyle derdi:

- Bana sorun, ama benim halimden sormayın, beni oturduğum şu yere layık olmadığımın ötürü affedin. Beni sizin için tıpkı bir fitil gibi kabul edin; kendimi yakıyor sizi aydınlatıyorum." ⁽¹⁾

Hey efendi, sen bırak da, onu biz diyelim. Sen seni gizliyor-

sun, ama ben kendimi kendime gizleyemiyorum. Hele hele de büyük vaiz Fethullah Gülen hoca efendinin sözleri kulaklarımda çın-larken :

- "Bana ne Şah-ı Geylani'den, Şah-ı Nakşibendi'den anlatıyorsun, sen kendi yaşadığını, kendi halini anlatsana bana!.."

Başkasını ayıplama ve nefsi tezkiye, evet ne çirkin huylar. Hani Şeyh Şadi Şirazi'nin çocukken babasıyla gece kalktığındaki hatırasını hatırlasanıza; Bir kaç gün üst üste teheccüd namazı ve seherde zikrullahdan sonra bir gün babasına, uyuyan kardeşlerini göstererek:

- Biz ne güzel ibadet ederken bunlar horul horul uyuyorlar. deyince babası:

- A oğul!... Bu sözü söylemektense, keşke sen de horul horul uyusaydın daha iyi olurdu demiş.

Fakir de bir anımı hatırladım içim yanarak. Medinede, Mes-cid-i Nebevi' nin dışında, sabah namazını kılmış, işrak vaktini bekliyoruz. Üşütmüştüm üstümde bir ağırlık bir yorgunluk... İçimden isti'zan ederek, uzandım. Evet, o kıymetli vakitler öyle uyku, öyle gaflet, öyle nefse hizmette geçti yazık. Yanımdaki yaşlı zat-ı muhterem beni uyandırdığında işrak vakti olmuştu. Dönüp giderken bana :

- Sen daha tarikatın çocuğusun, dedi.

Sen misin bunu diyen ! Nefsimin bir zoruna gitti ki sormayın gitsin. Zülüm düşü, suratım asıldı, dilim tutuldu, sukütla gidiyoruz. İçimden diyorum :

- Peki sen nesisin tarikatın ? Hani derviş, sabaha kadar ibadet eder de, yanında uyuyan kardeşinin uykusunu, kendi ibadetinden efdal bilirdi. Hani uyuyana kalem işlemezdi de, amel edenin amelinden ucb, kibir, ihlas sual edilirdi? Evet, sen neresindesin tarikatın ?

İçimdeki fırtınayı sezen efendi sordu :

- Kızdırdım mı seni?

- Yo, pek kızmadım ama, sorasım geldi, sen tarikatın neresindesin? Ben çocuğu olduğuma göre?

Yılların dervışı güldü :

- Daha ben "hiç" im, bir "şey" olamadım.

Gülüşük gittik...

Bütün bunları nereden mi hatırladım? Anlatayım efendim : Sülemi'nin risalelerinden olan "Cevami-u adap es-Sufiyye"yi okuyordum. Diyor ki, "onların edeplerinden biri de, yolculukta himmeti korumak, güzel sohbet etmek arkadaşlara hizmet etmek, gelen dünya geçimliğinde arkadaşlara hıyanet etmemek... Muhammed ibn-i İsmail Fergani şöyle anlatıyor :

- "Ben, Ebu Bekr ez-Zakkak ve Ebu Bekr el-Kettan, üçümüz yirmi yıl kadar gezdik dolaştık, sefer ettik. Hiç kimseye karışmaz ve kimselerin arasına girip ülfet etmezdik. İçinde bir şeyh bulunan bir beldeye geldiğimiz zaman, ona varır selam verir, yanında bir saat oturur, sonra mescide dönerdik. Kettani öne geçer, gecenin evvelinden sabaha kadar namaz kılardı ve Kur'an-ı Kerimi hatmederdi. Zakkak kibleye yönelip oturur, ben de sabaha kadar tefekkürde dalardım. Sonra hepimiz, yatsının abdesti ile sabah namazını kılarıdık. Bu arada bizimle beraber bir insan bulunur da uyursa, onu en faziletlimiz bilirdik."⁽²⁾

Hey gidi arslanlar hey !... Allah'ın varlığına, birliğine, gücüne kudretine, büyüklüğüne izzetine... en büyük delillerdensiniz siz... Evet, Allah'ın büyüklüğü, sizin gibi büyük kullarının varlığından belli.

Ancak aklıma şöyle de geliyor; yarın indi ilahide saf olup durduğumuzda, siz böyle büyüklüğünüzle, biz de böyle cüceliğimizle yan yana durduğumuzda, sormaz mı Rabb-i Rahimim "bu ne haldir" diye ve bu, aleyhimize açık bir delil olmaz mı bizim?.. Biz bu halimizle mi nefsimizi tezkiye ve ondan razı olmak, tamlık iddia etmek?.. Heyhat!.

Heyhat, hey gidi arslanlar heyhat!... Büyüklüğünüz hem sevindiriyor, hem de korkutuyor...

(1) Süleyman Ateş. Süleminin risaleleri Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1981. s. 41 ter. s. 37

(2) a.g.e. Metin, s. 43 ter. s. 38

UCBE NE HACET

İmam Ebi Bekr Ahmed bin Ali er-Razi el- Cessas (rh.a.) "Ahkâm-ül Kur'an" adlı güzel eserinde "Allah gizlediklerinizi açığa çıkaracaktır"⁽¹⁾ âyetini tefsir ederken şöyle diyor: "Allah tealanın bu sözü, şuna dalalet eder ki, kuşkusuz kul, hayırdan veya şerden bir şeyi gizler ve buna da devam ederse, Allah Teâla onun bu gizlediğini muhakkak açığa vurur. Bu, Peygamber efendimizden rivayet edilen şu hadis gibidir: "Gerçekten kul, yetmiş perdenin arkasında da olsa eğer Allah (cc)'a itaat ederse, Allah bunu muhakkak açığa vurur ve insanların diline düşürür. Günah da aynen böyledir." Yine rivayet olunur ki, Allah Teala, Hazreti Musa (A.S.)'ya şöyle vah-yetti: "Benî İsrâile söyle, benim için yaptıkları amelleri gizlesinler, onu açığa çıkarmak bana aittir."⁽²⁾

Gözlerim parladı bu ifadelerden. Önce okuduğumun zevkin-den, sonra da yıllar öncesine ait tatlı bir hatıradan...Bir zamanlar bir taksi dolusu güzel insanlar, İslamı tebliğ ve Allah için sevişme ve ziyaretleşme niyetiyle, uzak bir köye gitmiştik. Köyün hemen kenarında, küçük bir tepeye yaslanmış resmî bir bina ve etrafındaki yemyeşil bir alan dikkatlerimizi çekmişti. O resmi binadan emekli olan muhterem yoldaşlarımızdan biri, o muhitte pek rastlanmayan bu yeşil alanı göstererek;

-Bu çamları hep ben diktim, demişti, bir münasebet düşü-rek.

Bunu bir kaç kere böyle tekrarlayınca, yanımızdaki hem yaş-ça, hem de fazilette büyüğümüz dediler ki:

-Allah hayrınızı kabul etsin. Ancak, insan yaptığı bir hayrı beş kere söylese, sevabı gidermiş. Dikkatli olalım.

Bu sözü ilk defa ondan duyuyordum. Güzel bir edebe dikkat çekiyor ve İslamın ihlas ruhuna da uygun düşüyordu. İçimden çok

istememe rağmen, pek ilmi tettebbuatı olmadığını sandığımdan belki bilmez de mahçup olur endişesi ve üstelik itiraz şaibesini de taşımasını diye, sormadım sözün kaynağını. İhlasa uygun demiştim, çünkü Peygamber Efendimiz bu konuda şöyle buyurmuşlardır: "Şüphesiz ki, kişinin kendini beğenmesi, yetmiş yıllık amelini iptal eder."⁽³⁾

İnsanın içinde bir duygu ha bire dürtükler onu. Yanında güzel ameller ve onları işleyenler anıldıkça, ha bire "Ben de öyleyim, ben de öyle yaparım" demek ister. Fazileti bilinsin, aferin denilsin ve takdir edilsin ister. Duramaz, hatta yerli yersiz başlar kendini övmeye... Aman ne kadar da çirkin bir şey, ama o andaki kör gözüyle göremez bir türlü bu çirkinliği.. Hatta bu davranış onu, yaptıklarından öte, münafıkların hali olarak açıklanan "Yapmadıklarıyla övünmeyi isterler"⁽⁴⁾ e kadar götürür. Yazık, çok yazık..

Ucbe ne hacet, kardeşim hele sen dur, Rabbımız onu açığa vursun ki kıymetli olsun.. Göm şu ucunu içine. İsteğinle yut şu ağzına gelen kelimeleri, belki bu mücahedenle taklidin tahkike erer de, muhlislerden olursun. Evet, ucbe ne hacet, nasıl olsa maksadına ereceksin...

Bu konuda Ebul-leysi es-Semerkandi'nin güzel ve acaib bir rivayeti var: Bu rivayeti sıhhati hakkında bir tartışmaya girmeden kıssadan hisse kabilinden aktarmak istiyorum. Çünkü ahkam ile ilgili olmadıkça ve bilerek yalan uydurulmadıkça, aradaki zamanın uzaklığından ötürü her ne kadar sıhhat ve isnadı bilinmese de geçmişlerin hikayelerini, va'z ve nasihat için aktarmakta şer'i bir mahsur olmadığını, kaynaklarımızda görüyoruz:⁽⁵⁾ Peygamberimiz de: "Beni israilden anlatabilirsiniz, günah yoktur, buyurmuşlardır."⁽⁶⁾

"Fakir diyor ki:

-Babam bana bir hikaye anlattı, dedi ki:

-Gönderilen Peygamberlerden bazıları bir rüya görür; bazıları da gaipten bir ses duyar. Ancak, açıktan bir şey göremezler. Peygamberlik emri alanlardan biri rüya gördü kendisine şöyle dedi: "Sabah olunca, karşına ilk çıkanı ye. İkinci olarak çıkanı da sakla. Üçüncü çıkanın dileğini kabul et. Dördüncü geleni meyüs bırakma. Beşinciden de kaç.

Sabah oldu; dışarı çıktı. Yola koyulup gitti. Karşısına bir dağ

çıktı. Bu koca dağı görünce şaşırды, kendi kendine şöyle dedi:

-Rabbim bana bunu yememi emretti.

Sonra şöyle dedi:

-Rabbim bana, gücüm yetmeyeceği şeyi emretmez. Onu ye-meğe karar verdi. Dağa doğru yürüdü. Yaklaştıkça dağ küçüldü. Tam yaklaştığı zaman koca dağ lokma oldu. Onu tutup yedi, baldan tatlı buldu. Allah'a hamd etti, yürüdü gitti. Karşısına altından bir le-ğen çıktı. Şöyle dedi:

-Rabbim bunu da saklamamı emretti.

Bir çukur açtı. Onu gömdü. Yürüdü, az gittikten sonra dönüp baktı. Leğen toprak yüzüne çıkmıştı. Geri döndü, tekrar gömdü. Biraz gitti baktı yine çıkmış, bir daha gömdü yine toprak üstüne çıktı. Kendi kendine şöyle dedi.

-Ben emredilene yaptım diyerek bırakıp gitti.

Karşısına bir kuş çıktı. Peşinden bir şahin uçuyordu. Onu ya-kalamak istiyordu. Kuş ona şöyle dedi:

-Ey Allahın peygamberi, beni sakla bana yardım et. Onu aldı koynuna sakladı. Peşinden şahin geldi ona şöyle dedi:

-Ey Allahın peygamberi ben açım. Sabahtan beri de, bu ku-şun peşindeyim. Onu yakalamak istiyorum. Benim kısmetime mani olma. Kendi kendine şöyle dedi.

-Üçüncünün dileğini yapmam emri verildi, yaptım. Dördün-cüyü de meyüs etmemem bildirildi; oda bu şahindir. Şimdi ne ya-pacağım?

Bu işe şaşı. Sonra, bıçak aldı, kendi uyluğundan bir parça et kesti. Şahine attı. O da kapıp kaçtı.

Daha sonra, kuşu saldı. Bundan sonra yürüyüp gitti. Kokmuş bir cife gördü; onu da bırakıp kaçtı.

Akşam olunca şu duayı yaptı:

-Yarabbi emrini yerine getirdim. Bu işlerin manası ne ise ba-na bildir. Rüya gördü, rüyasında şöyle anlatıldı:

Birinci görüp yediğin öfkedir. Önce koca bir dağ gibi görü-lür. Sabırla öfke yutulursa, baldan tatlı olur.

İkincisi iyi ameldir. Ne kadar saklarsan sakla yine meydana

çıkar.

Üçüncüsü sana bırakılan bir emanettir, ona hıyanet etme. Dördüncüsü şudur. Bir insanın sana bir dileği ulaşırsa, onu yerine getir, isterse sana lazım olan bir şey olsun.

Beşincisi giybetir. İnsanların giybetini edenlerden kaç.

En iyi bilen Allah'tır." (7)

(1) Bakara: 72

(2) Cessas, Ahkâm-ül Kur'an Dar-u İhya-it Turas-il Arabi. Beyrut 1/43

(3) Suyuti, Cami-us Sağır 1/84 M.Es'ad Erbili. Kenz-ül İrfan Erkan Y. İst. 1989 s.176 Hadis No: 744

(4) Al-i İmrân: 188

(5) Hatip Teprizi Mişkât-el Mesabih.Mektebet'ül İslami. Beyrut.1985. 1/70 Buhariden naklen. Hadis No: 198 Ali el-Kârî Mirkat-ül Mefalih Şerhi Mişgat-ül Mesabih Dar'ül Fikr. Beyrut.1992 1/446 No: 198

(6) a.y.

(7) Eb-ul Leys es-Semerkandi, Tenbih-ül Ğafilin ve Bustan-ül Arifin. Ter: Abdulkadir Akçiçek Bedir Y. İst. 1977 s. 171

ADAM OLDUĞUMDA

Bir veliyyullahın huzurunda olmanın manevi haz, huzur ve haşyetinde zamanın durmasını istiyorduk sanki. Beyaz ve uzun sakalı, uzun bir kameti ve tonlu sesi ile dinlerken bu zatı, tevazuundan, hiç de kendine Nakşi yolunda irşat icazeti verilmiş demezsiniz. "Bu zamanda şeyhlik zor" diyor ve kimseye ders vermiyor, sayıları bir elin parmaklarını geçmeyen bağlıları hariç. Bu konuda tatlı bir hatırasını anlatıyor:

- "Görev yaptığım köylerden birinden bir müslüman seneler sonra gelerek benden ders istedi.

- "Ben adam olamadım ki sana ders vereyim," dedim.

- "Peki, sen adam olunca gelirim" dedi ve gitti. İkinci sene yine gelerek, yine ders istedi. Aynı cevabı verdim.

- "Eh, adam olunca gelirim" dedi ve gitti. Üçüncü sene yine geldi ve

- "Hala adam olamadın mı, bana ders versen" dedi. Ben,

- "Hala olamadım" dedim

- "Olunca gelirim" dedi ve bir daha da gelmedi. Çünkü ölmüştü. O zavallı öldü gitti, ben hala adam olamadım."

Yıllar önce, dünyanın dört bir yanında müntesibleri olan bir Allah dostunu dinleme nimetine erdirilmiştim. Kendisi kadar tatlı sohbetinin bir yerinde diyordu ki, "Allah'a şükredin, hak yolda ve ehil ellerdesiniz. Nice insanlar vardır ki, ehil olmadıkları halde mürşitlik yapmaya yönelmiş, yol kesici olmuşlardır. Geçen Hakkarî'den bir ihtiyar gelmiş, fakirden, nasıl ders verdiğimi, ne yaptığımı

mı soruyor. Anladım ki, öğrendikleri ile memleketinde, Tâha el Hakkâri adına şeyhlik yapacak."

Maalesef, bu da kendine bir sürü ahmak bulabilecek ve onlar yanlış akideli, niyeti bozuk birinin elinde eski hallerini bile belki kaybedeceklerdir.

Bir yanda ehil oldukları halde, "ben adam olamadım" diyenler, öbür yanda adam olamadıkları halde, mürşidliğe yeltenenler.

Evliyalar, aslında, sünnete uyarak insanlara pek beddua ve lanet etmezler. Fakat, sahte şeyhlik ne kadar kötü ve, zararlı ki, onlara Allah için lanet etmişler. Şu satırlar, asrımızın şerefi, bütün müslümanların makbulü, büyük mürşit, sultan-ül ârifin Ramazanoğlu Mahmud Sâmi (kd.s.)'nin bir eserinden alınmıştır:

"Dünya karşılığında dinini satanlar vardır. Allah indinde bir rütbesi olduğu iddiasında bulunarak riyaset talebinde bulunanlar vardır. Nefsani arzularını tezehhüt ve şeyhuhet perdeleri altında tatmin etmek isterler. Bunlar, yeryüzünde Allah'ın hakiki şahitleri olan evliya-i kiram tarafından lanetlenirler. Çünkü bunlar, layık olmadıkları halde kendilerini kibâr-ı evliyanın menzilesinde göstererek münasebetsiz bir iş yapmış ve laneti hak etmişlerdir.

Bu müddeilerin evsafı cümlesinden olarak niceleri şeyhlik iddiasında bulunmak suretiyle Cenab-ı hakkın taliplerini kendilerine davet etmek suretiyle onların Allah'a giden yollarını keserler. Hakikaten Allah'a davet eden ve sahib-i velayet bulunan ehl-i hakkın eteklerine yapışmaktan da halkı men ederler. İşte bunlar, hakikatte ahireti inkar edenlerin ta kendileridirler. Çünkü ahirete, Allah'a kavuşmağa, hesaba, amellerinden dolayı mücazata inanmış olsalardı Allah'ın gördüğü bir halde bu gibi işleri yapmazlardı. Bunlara, dünya arzusuyla Allah'ın yolundan saptıkları için de azap vardır. Ehl-i iradeyi (müridleri) Hakkın yolundan saptırdıkları için de azap vardır.

Kendilerini ve tabilerini güzel yaptıklarını zannederek hüsrana sürükledikleri için muaheze edilecekler, hüsrana uğrayanların ta kendileri olacaklardır."⁽¹⁾

(1) Ramazanoğlu Mahmud Sâmi, Yunus ve Hüd Sureleri tefsiri Erkam y. İst.s. 89-90

YARATILANI SEVMEK

Hâce Ali Sütürgânî, Şah Şuca Kirmanî hazretlerinin türbesi-
ni ziyarete geldi. Taam koydu ki yiye.

-İlâhî bir konuk ver ki, yemeği birlikte yiyelim, dedi. Anı-
zın kapıya bir it geldi. Hâce Ali;

-Çık, dedi, koğdu.

Şah Şuca türbesinden bir âvâz işitti kim,

-Ey Hâce Ali, Allah'tan konuk diledin, kapuya geldi, niçin
koğdun?.

Hâce Ali hemen kapıdan çıktı, iti aradı. Gördü ki bir bucakta
yatar. O yediği aşı getirdi, itin önüne koydu. İt, bakmadı bile. Hâce,
hacîl oldu, utandı, kızardı ve tövbe eyledi. Bu kere it dedi ki;

-Ey Hâce.. Eğer Şah Şuca Kirmani olmasaydı, görürdün sen,
ne işlere uğrardın, dedi ve kayboldu..⁽¹⁾

Evet dostlar, ne ibretâmiz bir kıssa değil mi? İnsana yakışan
tevazudan başka nedir ki? Bir it bile olsa -bu sözde de bir nâhoş
koku var ya- kişiye düşen, "yaratandan ötürü, yaratılanı sevmektir".
Kimseyi hor görmemektir, sâf olmaktır. Tevâzu en güzel huy ise,
şüphesiz kibir ve ucub, kendini beğenmesi insanın, o kadar kötü bir
sıfattır; içimizi karartan, bizi sevimsiz yapan, dostlarımızın ve Rab-
bımızın katından atan...

Kur'anda insan alçak gönüllülüğe çağrılırken, sık sık, neden
yaratılmış olduğu hatırlatılır kendisine. Bir damla sudan, o hor ve
hakir sudan değil mi? Daha da ötede, topraktan nihayet. Kul olma-
sıyla övünen Peygamberimiz (A.S.) bir hadisinde:

"Gerçekten ucub, yetmiş senelik ibâdeti imha eder"buyurmuşlardır.⁽²⁾

İblis'i ebedî kötü eden kibir, bütün kötü sıfatları, sevimsiz huyları da içinde taşır. Böylece, içini ayrık otlarının ve dikenlerin sardığı bir insan, başkalarını ne kadar da küçük görürse görsün, nihayet, "Allah, büyüklenenleri alçaltır" hadisince kendini küçültmüştür ancak. "Adâb" da⁽³⁾, Beyazıd-ı Bestâmî ve Şah-ı Nakşibendî'nin hayatları anlatılırken de böyle hayvanlarla geçen güzel hâtıra ve hallere şahit oluyoruz. İşte birkaç örnek: "Bayezid, bir köpeğe rast geldiğini ve köpeğin ona hâl dili ile şöyle dediğini anlatıyor:

-Ey Bâyezid! Ben de ne eksiklik var ki dünyada bana it derisini reva gördüler. Sen de ne artıklık var ki sana insanlık, İslâmlık hil'atini giydirdiler?

Bayezid bu anlayış ve muhakemeden irkildi ve köpeğe hürmetle yol verdi ve:

-Din, Halik'a şükür ve ta'zim, mahluka şefkat ve merhamettir, buyurdu.

Bayezid yine bir gün bir köpeğe rastladı. Eteklerini köpeğe değmesin diye topladı. Köpek lisan-ı hâl ile:

-Ey Bayazıd! Eğer tüylerm pis ise, eteklerin bir tas su ile yıkanır temizlenir. Fakat etek toplayışında gönlündeki gururu yedi derya temizleyemez, dedi.

Yine bir gün uyuz bir köpeğe rastladı da yüzünü buruşturdu. Köpek hâl dili ile:

-Mahlukunu beğenmeyiş, Halık'ına dokunmaz mı? dedi. Bayazır derhal istiğfar etti."⁽⁴⁾

Hafız da şöyle diyor bir kıt'asında:

"Kendini yüce bilmek, bütün halktan üstün saymak, pek büyük bir ayıptır. Herkesi görüp de kendini görmemeyi, göz bebeğinden öğrenmen gerek.." ⁽⁵⁾

Son söz yine, söz sultanı efendimiz (A.S.)'in:

"Kalbinde azıcık bir kibir bulunan kimse -azab görmedikçe-cennete giremez."⁽⁶⁾

Artık ne zaman bir kedi köpek görsem, Allah'a tâzîm ve şük-rümün azlığından utanır, mahlûka şefkat ve merhamet hisleriyle boynumu bükerek olmuşum. Öyle ya, köpek doğru söylüyor: "Bende ne eksiklik var ki dünyada bana it derisini reva gördüler, sende ne artıklık var ki sana insanlık, İslâmlık hil'atını giydirdiler?.." Müt-hiş... Evet, irkilmemek, ürpermemek elde değil!..

İslam o kadar kullara tevazu ve alcak gönüllülüğü emretmiş, o kadar kibir ve kendini beğenme, alemden üstün görmeyi çirkin göstermiştir ki buna bir delil de, hayvanlara binerken, yapılan dua, takılan tavrı, gösterilen edebittir. Müslim'in "Kitab'ül Menasik" de Abdullah bin Ömer'den rivayet ettiğine göre peygamber (S.A.V) eferdimiz, sefere çıkarken binitine bindiğinde üç kere tekbir getirir ve şu ayeti okurdu:⁽⁶⁾ "Bunları buyruğumuza veren ne yücedir. Zaten bizim takatımız bunlara yetmezdi. Şüphesiz Rebbimize döneceğiz."⁽⁷⁾ Zaten ayetin baş tarafı da bu istemektedir dikkat edilebilir...

Evet, İslâm ne güzel, müslüman ne ne güzel...

(1) Feriduddini Attar. Tezkire'tül Evliya. Erkam y. sh. 130

(2) Bu ve diğer hadisler için bak, M. Es'ad Erbili, Kenzül İrfan, Erkam y. İst. 1989 s. 176, Hadis no: 744, 748, 749

(3) Muhammed bin Abdullah Hâni. Adâb. Erkam y. İst. 1980, s. 50, 298,300

(4) a.g.c. s.50-51

(5) Hafız Divanı tercümesi, M.E.B. yayımları sh. 640

(6) Nevevi. Ezkar. Dar'ül İhya'ül Türa's'il Arabi. Beyrut. 1955. s.198.

(7) Zuhraf, 13,14

MANEVİ PROTOKOL

Zamane insanların bozulduğunu ifade için halkımızın söylediği şu deyim, çok hoşuma gider: "Büyük küçük bellisiz oldu."

Ne zengin bir mana taşıyor şu söz. Bizim iman ve ahlaka dayanan, sevgi ve saygıya dayanan medeniyetimizi ne güzel ifade ediyor. Demek bir zaman vardı ki, orada, büyük belli küçük belli idi. Herkes herkesin yerini bilirdi. Yazılı kanun yoktu, ama edep ve terbiye herkesin gönüllü katıldığı, yürekte benimsediği bir protokol ortaya çıkarmıştı. Örf ve adet olarak herkes kendine düşeni biliyordu ve yapıyordu. Dolayısıyla hiç bir iş ortada kalmıyor, herkes orada kendine bir yer buluyor, ortaya saat gibi işleyen bir cemiyet çıkıyordu. Evet, yazılmış bir yasa yoktu, ortada ama bir örf vardı, adet vardı, anane vardı ve yasa gibi çalışıyordu, üstelik yasanın soğuk tarafını sımsıcak yaparak çalışıyordu.

Sonra ne oldu da bu güzellik gitti, büyük küçük bellisiz oldu. Oldu da işler ortada kaldı. Herkesin gönlü soğudu. Maddeleşti. Kaskatı kesildi, ilişkiler soğuk bir yasaya, tadı olmayan ve onur vermeyen bir protokole dönüştü. Cemiyetin işleri yüzüstü, zayıfların, fakirlerin çaresizlerin bakımı ortada kaldı. Saygı gitti, sevgi gitti... Herkes kendini attı ortaya, hak hukuk yok oldu.

Acaba neden böyle oldu?

Sosyologlar ve psikologlar araştırın. Ama bence olan belli. Evet, bir şey vardı, tutkal gibi birbirine bağlıyordu bireyleri, sarıyordu, kucaklıyordu. O artadan kalktığı için olan oldu. Neydi o? İmandı... İslâmdı...

İslâm yüreklere bir sevgi koymuştu. Allah adına bir sevgi, saygıydı bu. Oradan kaynaklanıyordu, peygamber sevgisiydi sonra, oradan besleniyordu. Allah inananları kardeş eylemişti. Bu kardeş-

liği sözle ve davranışla desteklemişti. Buna mani olacak söz ve davranışları da yasaklamıştı. Kardeşlik için sevgiyi saygıyı, fedakârlığı, iş bitirmeyi getirmişti. Bir hukuk koymuştu ortaya bu konuda.

Herkesin bir yeri vardı toplumda. Yeri verilmeliydi. Bakınız efendimiz ne diyor bu konuda: "Küçüğümüze merhamet etmeyen, büyüğümüze saygı duymayan bizden değildir"...⁽¹⁾ "Küçüğümüze merhamet etmeyen, büyüğümüzün şerefini bilmeyen bizden değildir."⁽²⁾

Peki büyük kim küçük kim ? Büyüklük için iki ölçü var; biri yaş gibi maddi büyüklük, öbürü ilim gibi takva gibi manevi büyüklük ikisinde bir yeri var. İslâmi ölçülerde, işte size peygamberimizin iki sözü; "Yaşından dolayı bir yaşlıya ikram eden, hürmet eden hiç bir genç yok ki, yaşlandığında Allah'da ona hizmet edecek birini görevlendirmesin."⁽³⁾ "Büyüğümüzü saymayan, küçüğümüze acımayan, alimimizin hakkını bilmeyen bizden değildir."⁽⁴⁾

Ama gerçek manasında büyüklük, saygı değerlik manevi alanıdır. Allahü Tealaa da kendi katında üstün olanları, "En müttaki olanlar." olarak belirtmiştir.⁽⁵⁾ Yine İslâm'ın ilk yıllarında, zor yıllarında insana ve mala muhtaç yıllarında Allah yolunda cihad eden ve infak eden ile fetih sonrası bolluk ve zafer yıllarında cihad ve infak edenin eşit olmayacağını, ilklerin ve öncülerin derece bakımından daha büyük olduğunu bildiriyor.⁽⁶⁾

Peygamberimiz de, "Kavme, Kur'anı en güzel okuyan imam olsun"⁽⁷⁾ buyurmuştur. Hz. Aişe'nin de belirttiği gibi imamlık, makamların en büyüğüdür.⁽⁸⁾ Bu yüzden peygamberimiz vefat anında imamlığa Hz. Ebu Bekiri tayin etmiştir. Ve bu yüzden Cuma namazında imam olmak için insanlar arasında kavga çıkmasını diye Halife -İslâm devlet başkanı- şart koşulmuştur cumanın sahih olmasında.

Bütün bu nasslardan dolayı ümmet, alimlere, velilere büyük hürmet göstermişlerdir, kendilerinden küçük olsalar da. Bu konuda Hz. Abbastan bir nükte aktarılır; O na sormuşlar, sen mi büyüğsün Resullullah mı? Cevap vermiş: "O benden büyüktür ama ben ondan yaşlıyım." Demek büyüklük her zaman yaşta değil, belki kemal vasıflardadır.

Ya her iki ölçünün de korunduğu şu olaya, şu muhteşem ibret tablosuna ne dersiniz, ne kadar güzel değilmi? Peygamberimizin vefatından çok sonraları, İslama ve Kur'an'a çok hizmeti dokunan Zeyd bin Sabit'in annesi vefat etmişti. Cenaze namazını kıldıırıp annesinin defin işlemi bittikten sonra, binsin diye, kendisine biniti getirildi. Devrin en büyük alimlerinden olan, peygamberimizin amcası Abbasın oğlu Abdullah, hemen gidip atın özengisine yapıştı. Bunu gören Zeyd bin Sabit, peygamberimize ve ona hürmeten:

-Özengiye bırak, ey Resulullahın amcasının oğlu, dedi Abdullah:

-Biz ulemaya böyle hürmet ederiz, deyince Zeyd bin Sabit atılıp Abdullahın ellerini öptü ve:

-Biz de resulullahın ehli beytine böyle yapmakla emrolunduk, dedi.⁽⁹⁾ Sahabilerin gözleri önünde ceryan eden şu hadise hakikaten muhteşem bir ibret tablosu değil mi?

Bu ölçülerin kaybolması demek, gerçekten "Batmanın çağıla karışması" demek. Bu manevi protokol gittikten sonra ortaya buz gibi bir, resmi protokol geldi.

Büyük küçük bellisiz oldu, ortalık toz dumana boğuldu. Yaşlı bir insanın genç bir alimin elini öpmeye çalışırken onun da öptürmemek için, çabalarken sanki boğuşuyorlarmış gibi gördüğüm karışıklıkla mücadeleri, bana bunları düşündürdü.

(1) Tirmizi. Kitab'ül bir. no: 1920-1921.1922. Ali Muttaki. Kenz'ül Ummal. 3/164 Hadis no: 5977

(2) Ahmet, Tirmizi, Hakim ibn Ömerden rivayet ettiler. Ali Muttaki. a.g.e. 3/164 Hadis no:5978

(3) Tirmizi Enes'ten

(4) Ahmed, Hakim Ubade b. Samitden ter. Ali Muttaki. a.g.e. 3/165 Hadis no:5980

(5) Hucurat; 13

(6) Hadid; 10

(7) Ahmed Enesten Ali Muttaki a.g.e. 7/165 Hadis no: 5980

(8) Zuhayfî. Tefsir'ül Münir. Dar'ul Fikr. Dımaşk 1991 27/306

(9) Kadı İyaz Şifa-i Şerif çev; N. Erdoğan Çile yay. İstanbul 1977 s.434

MAKAM SULTASI

İslâm kadar makam sultasına düşman, İslâm kadar insanlar arası zahiri farkları, sınıflaşmayı kaldıran bizatihi iktisadi ve siyasi mevkilerin insana üstünlük kazandırmasını reddeden başka bir din ve bir düzen var mı ki? O İslâm ki onun kutsal kitabında bir sure var, "Abese" diye başlar ve bu kelime isim olur o sureye. Geliş sebebi ise ne güzel bir delildir, despot bürokrasinin reddedilmişliğine. "Hz. Peygamber efendimiz, heyecanla, karşısındaki müşriklerin ulularına İslâmı tebliğ etmektedir. Onlar İslamiyeti kabul ederlerse arkalarından koca kabileler de katılacaktır kendilerine. İş bu yüzden çok önemlidir. Ama bir âma gelmiş, kendisine İslâmın arz edilmesini, öğretilmesini istemektedir. Böylesine nazik bir konumda Resulullah suratını asmış ve ondan yüz çevirmiştir. zira daha önce başladığı işi daha çok önemsemektedir. Ama, âma oradan gider gitmez Kur'an'a geçecek ilâhi ihtar da yemektir işte, o anda; " Yanına kör biri geldi diye peygamber yüzünü asıp çevirdi. Ne bilirsin... Belki de o arınacak; yahut öğüt alacak da bu öğüt kendisine fayda verecekti. Ama sen, kendisini öğüten müstağni gören kimseyi karşına alıp ilgileniyorsun. Arınmak istememesinden sana ne ?... Sen Allah'tan korkup sana koşarak gelen kimseye aldırımıyorsun: Dikkat et, Bu Kur'an bir öğüttür"⁽¹⁾ ayetleri inmiştir ve Peygamberimiz bundan sonra o âmayı her görüşte yeniden gönlünü alacak ve tatlı bir latife ile şiltesini ataraktan onun altına "hoş geldin ey kendisinin yüzünden rabbimin beni azarladığı adam" diyecektir..

Müşriklerin ileri gelenleri ona (S.A.V.) kaç kere teklif ettiler: "Sen haklısın. doğrusun Ancak biz müslüman olursak biz bu fakir

ve kölelerle beraber mi oturacağız? Bunlar gibileriyle beraber olarak sana uymaya biz haya ederiz." dediler, ve ondan hep ayrı bir statü ve ayrı bir meclis istediler.⁽²⁾ Acaba istedikleri yapılsa, kalpleri ısındırılsa ve kendiliklerinden bu engelleri aşıncaya kadar onlara geçici bir ayrıcalık tanınsa ne olurdu? Bu düşünceyi de Kur'an şöyle reddetti: "Sabah akşam rablarının rızasını isteyerek ona yalvaranları fakirlerle bir arada bulunmak istemeyen müşriklerin arzusuna uyararak, yanından kovma. Onların hesabından sana bir sorumluluk yoktur, senin hesabından da onlara bir sorumluluk yoktur. Bunun için, onları kovarsan, zalimlerden olursun..⁽³⁾ Bu ayetlerin gelişine sebep olarak zikredilen olaylar da çok enteresandır: İşte birisi: "Kureyş'in ileri gelenlerinden bir takımları Hazreti Peygamber'e uğramışlar, yanında Suheyb, Ammar, Bilal, Selman, Habbab⁽⁴⁾ ve diğer fakir müslümanlar bulunuyorlarmış. "Ey Muhammed! Sen kavminden vazgeçtin de bunlara mı razı oldun? Biz bunların arkasından mı gideceğiz? Bunları yanından kovsan, biz senin meclisine gelir konuşuruz, belki de uyarız" demişler. Resulullah, bir ayetle cevap vermiş: "Ben müminleri kovmam"⁽⁵⁾ O halde biz geldiğimiz zaman bunları kaldır, gittiğimiz zaman yanında oturt" demişler. Hazreti Ömer de "Ey Allah'ın Rasulü! Yapsan bakalım ne olacak?" demiş. Sonra onlar ısrar etmişler ve bunun yazılmasını istemişler. Resulullah da yazılması için bir sayfa ile Hazreti Ali'yi çağırılmış. İşte bu sebeple bu ayet nazil olmuş. Bunun üzerine Resulullah sayfayı atmış, Hazreti Ömer de sözünden dolayı özür dilemiştir.⁽⁶⁾

Bunları yazmamın sebebi, gördüğüm çok acı bir hadise ve tatlı bir anımın anımsanması idi. Bir gün temiz huylu, güler yüzlü, tatlı dilli bir eczacı kardeşimizin ziyaretine gitmiştik. O, gelen hastalarla ilgileniyor, onlara güler yüz ve tatlı dille bıkmadan usanmadan ilaçlar hakkında bilgi veriyordu. Yine böyle güler yüzle birisini savdıktan sonra, mecliste birlikte olduğumuz, ihtisas yapan ve üstelik ehl-i tarikat da olan bir müslüman, eczacı kardeşe demez mi: "Sen bir eczacısın. Ağırlığını ve mevkiini bil. Bu insanlara böyle gülme. Daha ciddi dur. Mesleğin de bunu gerektirir." Bendeniz buz

yutmuşa dönmüşüm. Bir de tatlı bir anı demiştim ya, işte, gözle-
rimde canlanıverdi birden: İlkokul beşteyim. Bazı sebeplerle ailem
köyde olmasına rağmen, beni, bir dostunun yanında, son sınıfı şe-
hirde okutuyor babam. Evet, o baba dostu, evinde kaldığım muhte-
rem insan, arkadaşlarıyla oturuyorken beni çağırdı ve "oğlum, şu
ilaçtan bir kutu al da gel" dedi. Belki de basit bir aspirindi istediği.

Maraş Ulu camiinin batısında, şimdi yerinde yellerin estiği
koca bir yapının altında bir eczahane vardı. Koştuğum geldim oraya..
Geldim gelmesine ama, korkumdan içeri giremiyordum bir türlü
iri yarı, bıyiksız, başında koca bir fötör şapka bulunan, elbisesi son
model -tabi o zamana göre- kravatlı, asık suratlı, hitler bıyıklı bir
adam masa başında... Çevresinde kendisine benzer bir kaç adam
daha, hiç gülmeden konuşuyorlar.. Ve garip benceğiz, onların bu
haşmetinden korkuyor, bir türlü giremiyordum dükkandan içeri...
Öyle bir dünya var ki içerde, ben çok yabancı, çok gariptim orada.
Gizli bir korku ile giremedim o dünyaya, süklüm püklüm geri dö-
nerek, "yokmuş" dedim. Manzaranın garipliğini sonradan anlayıp
her hatırlayıpta gülerim: Baba dostu, eline ilaç kutusunu aldı, ha-
vaya doğru kaldırdı ve herkesin gözü üstümde iken, üstüne basa
basa bana: "Demek bu yokmuş şimdi" dedi."hadi git". Zahir, benim
tembellik yapıp gitmediğimi düşünmüştür. Nerden bilecek, adam-
dan korkup dükkana giremediğimi...?

Evet, vakar ve her makamın kendine yakışır, ağırlığım, cid-
diyetini taşımak ayrı şey, ama gurur, kibir, enaniyet ve makamın ar-
kasına sığınıp yapılan hava veya despot bürokrasi ayrı bir şey olsa
gerek, değil mi?..

- (1) Abese, 1-11
- (2) Zuhayli. Tefsir'ül Münir 7/208
- (3) En'am, 52
- (4) Bu "Habbab" ismi, Elmalılı tefsirinde "Cenab" olarak geçiyor. Herhalde bu ..
Osmanlıcadan uğursuz latinceye geçerken yapılan bir hata olsa gerek. Çünkü
yazılışları aynı, sırf noktaları ayrı. Malesef,sadeleştirilenler de buna dikkat
etmeden hatayı devam ettirmişler. Bak. Aslı, Eser Neşriyat
3/1941Sadeleştirilmiş, Azim y. 3/443
- (5) Şuara, 114.
- (6) Elmalılı. Aslı 3/1941 Sadeleştirilmiş 3/433. Zuhayli a.y. Alusi, Ruh'ul Meâni.
4/158. Kurtubi, ahkam'ul Kur'an 6/432

MUHASİBİ İLE SOHBET

Gecenin hayli geç bir saatindeydi. Ebu Abdullah el-Haris el-Muhasibi ile "er-Riâye li hukukillah" üzerinde sohbet ediyorduk.(!) Bana, bazı büyüklerin, şöhret afetinden korunmak için hayırla bilinmeyi çirkin gördüklerinden bahsederken şöyle diyordu:

-Hasan (el-Basri) diyor ki; "Onlardan öyle insanlar var ki, yolda insanlara eza verecek bir şeyin yanından geçerlerdi de, şöhretten sakındıklarından onu kaldırıp atmazlardı."⁽¹⁾

Gözümün önüne tatlı, bir hatıram ve acaib bir tereddüdüm, vesvesem geldi. Kendi kendime güldüm. Benim için söylemediği bir gerçektir ama, bu ne benzerlik.

Bir zamanlar sokağımızdan geçiyorum, baktım yerde üzerinde ayet hadis ve mukaddes şeyler yazılı takvim yaprağı iman gayretinden doğan gazap ve ızdırapla elimi uzatırken birden beynimde "Tezkiret'ül Evliya" semasından iki şimşek çaktı. Bu iki şimşeğin parıltısı öfkemi saadete dönüştürüvermişti. Diyordu ki orada Feridüddin Attar orada:

"Bısr-i Hafinin tevbesinin sebebi, yolda besmele yazılı bir kağıt buldu. Öpüp başına koydu, kokular sürdü ve bir yere sakladı. Ol gece düşünde bir nida işitti kim: "Benim adımları güzel kokulara sardın ve ağırladın. Benim izzetim ve ululuğum hakkı için ben dahi senin adını iki cihanda hürmetli kılam"⁽²⁾

- "Mansur bin Ammar (kd.s.) meşayihün hükamasından idi. Tevbesinin sebebi, bir gün yolda bir kağıt üzerinde bismillahirrahmanirrahim yazılı gördü. Temiz ve تنها bir yer bulup koyamadı.

Onu yuttu. Düşünde Hakteala hazretleri buyurdu ki; "Sen bizim adımıza hürmet edip aziz tuttu. Biz dahi dünyada ve ahirette seni aziz tutarız ve ilm-i hikmet kapısını üzerine açarız."

Bir müddet riyâzât çekti. Ondan sonra va'azla meşgul oldu.⁽³⁾

Heyecan ve korku ile hemen eğilip takvim yaprağını aldım. Ayet ve hadisin üzerindeki tozları silerken ve cebime koyarken de şöyle yalvarıyordum. "İlahi, âciz ve günahkâr bir kulunum. Layik değilsem de, fazl-u ihsânın büyük, keremin sonsuzdur. Ve dahi büyüklerimiz "himmeti yüce tutunuz" buyurmuşlardır. O iki veli'ye dediğin ve verdiğinden fazlasıyla ben de isterim. Bana şu ikisinin üçüncüsü olmayı ihsan eyle ya Rabbî!.."

Rabbim ne hitap buyurdu bilmem, öyle oldum diye hele hiç diyemem. Ancak sözüm tahdis-i nîmet kabilindedir, sayısız nimetlerini inkar edip nankörlük de edemem. Elhamdu lillahi ala nimetil İslam.

Neyse o günden sonra, daha bir dikkatli olarak, yolda takvim yaprakları toplamaya başladım, şayet görürsem. Fakat bir müddet sonra içime bir kurt düştü. Şüphesiz bu hareketim görülüyordu. Acaba bunda, insanlara iyi görünmek ve şöhret olup bilinmek isteği var mıydı? Başında yoktu ya, sonradan nefis hisseyâb olmak istiyor, ihlas riyaya gidiyor, ucbe ve gurura düşülüyor muydu? Elim rahatsız olarak uzanıyordu artık kağıtlara. Din açısından mecburiyet bilmesem almazdım onları yerden...

Bendeniz böyle düşünürken, mübarek Muhasibî, sanki bunları kalbinden okuyormuş gibi şöyle söylemez mi!..

-İşi gizli yapmak, açıktan yapmaktan, açıktan yapmak da tembellik edip hiç yapmamaktan daha faziletlidir. Öyleyse ameli gizli yapmak mümkünse elbet daha faziletlidir. Ama gizli yapmak mümkün olmuyorsa yalnız Allah için ve ihlasla açıktan, aleni yapılan amel, terketmekten, hiç yapmamaktan daha faziletlidir.⁽⁴⁾

Hele bu konuda delil olarak getirdiği şu iki ayet: "Eğer sadakaları aşikare verirsiniz o, ne güzel. Eğer onları gizler, onları (bu suretle) fakirlere verirsiniz işte bu, sizin için daha hayırlıdır. (Allah

o sebeble) günahlarınızdan bir kısmını yarlığar. Allah ne yaparsanız ondan hakkıyla haberdardır."⁽⁵⁾

"Mallarını gece gündüz, gizli, âşikâr (Hak yolunda) harca-yanlar (yok mu?), işte onların, Rableri katında mükafatları vardır. Onlara hiç bir korku da yoktur, onlar mahzun da olacak değillerdir." ⁽⁶⁾ Evet, bu iki ayeti okuyunca, iyice rahatladım ve şahs-ı ma-nevisinden müsade alarak sohbeti bitirmek için kitabı kapadım..

(1) Muhasib-i er Riaye. s. 266. Malum, bu amel, hadis-i şerifte imanın şubelerinden olarak belirtilmiştir.

(2) Feriduddini Attar. Tezkire. Erkam y. s 44

(3) a.g.e. s. 143.

(4) Muhasib-i a.g.e., s. 266

(5) Bakara; 271

(6) Bakara; 274

AYIPLADIK YA...

Yapa yapa meleke haline, tabii alışkanlık haline getiremedikçe, çoğu zaman ahlaki öğütleri bilmek yetmiyor insana..."Ayıplamak" da öyle işte...

Okul kütüphanesinde nöbetçiyim. İlgili müdür yardımcısı, anahtarı verirken tembih ediyor;

-Hocam lütfen anahtarı unutmayınız. Arkadaşlarımız unuttuyor ve bizi perişan ediyor.

-Aa!.. Koca odanın anahtarı da unutulur mu?.

Doğru ya, ya memur o gün geç kalsa veya gelmese, açamazsınız kütüphaneyi, ne felaket olur?...

Sen misin "unutulur mu" diyen ve bir önceki arkadaşını ayıplayan... O gün unuttuğum... Ertesi gün, okula geldiğimde müdür yardımcısının beni sorduğunu söyleyince nöbetçi öğrenciler, utancımдан dona kaldım. Hadis gözümün önünde levhalaştı "Bir gunahтан -ayıptan- dolayı kardeşini ayıplayan, onu kendisi de yapmadıkça ölmez..."⁽¹⁾

Özür beyan ederek, bu keyfiyeti de izah ettim arkadaşına.

İş bununla kalsa iyiydi... İkinci hafta tekrar etmez mi aynı ayıp?.. Gerçi "hafızâ-i beşer nisyan ile malüldür" demişler ama, daha önce orada senelerce nöbet tutmuşum. Fakat böyle bir şey bir kere olsun gelmemişti başıma... Evet, sen misin ayıplayan!..

Bu olay tatlı bir hatırayı tazeledi zihnimde, şubat 1987 yarı yıl tatilinde Kozan'a gitmişim pek muhterem bir ağabeyimi ziyaret için. Sohbetin demli bir yerinde şöyle bir olayı anlatmıştı;

Adana'da kendilerini Ulvi bir hizmet olan insanların irşadına

adamiş iki faziletli insan sözleşirler. Her ikisini de tanıdığımız bu muhterem zevattan biri unutuverir randevuyu. Mahçup bir edayla karşılaştıklarında, büyüğü der ki unutana;

-Siz ki şöyle şöyle bir insansınız. Unutmak, söz verip gelememek olur mu sizin için?... Tabi onu üzen de o gün insanlık için olacak bir hizmetin ertelenmesidir.

Ertesi hafta yine bir sözleşme ve bu sefer yine bir unutma... Hem de kınayandan!... Şimdi ibretle seyredin karşılaştıklarında konuştuklarını:

-Efendim!...Siz ki şöyle şöyle bir insansınız, unutulur mu sözleşme?...

-Elbette unutacağım, sizi ayıpladık ya!..

İfade ne güzel. Kıssadan hisse almak ne güzel. Düşüşle de olsa yürüyüş bellemek ne güzel!...

(1) Tirmizi, Kıyame, 53. M. Es'ad Erbili. Kenz'ül İrfan s. 182. no: 768

ÜÇ OLAY VE KİBİR

"El-cezau min cinsil amel." Selefin çok kullandığı bir cümle. "Ceza, suçun cinsindedir" anlamına. İslâm ceza hukukunda temel bir esasa, kısas'a`da işaret olunmaktadır.

Günlük hayatımızda çok rastlanmıştır bunun örneklerine. Bu örneklerden üç tanesini ibret nazarlarınıza sunmak istiyorum.

Mezmun manasıyla kibir, insanın nefsini bilmemesi ve beğenmesi, kendini başkalarından üstün görmesi ve haksız olarak Hakka büyülenmesidir.⁽¹⁾ Amma hüner, amma soy sop ve şeref, amma servet ve makam, ya da ilmine aldanarak kendisini beğenmesidir insanın. Ucub, mücerret kendini beğenmedir. Başkaları olmasa bile.

Aslında ince bir düşünce, bu sıfatların boşluğunu, sırf bir vehim olduğunu hemen gözler önüne serebilir. Soy sop ve şeref desek, doğrusu hiç birimiz isteyerek, ana karnımızda dilekçe vererek kendi soyumuzu seçmiş değiliz. Güç kuvvet, bilgi hüner desek, o da boş... çünkü Allahın güç ve kuvveti, ilmi ve sanatı karşısında hiçliğimiz ortada. Bizden evvelki büyük ülemanın, incelemeğe bile ömrümüzün kafi gelebileceği eserleri de işte önümüzde. Bilmediklerimizin yanında, bildiklerimizin ne kadar az olduğunu, acı da, olsa kabul etmişizdir. Ebu Yusuf'un, bilmediği bir sorudan ötürü kendini kınayan ve devletten maaş aldığını hatırlatan adama verdiği cevap ne kadar güzel:

-Biz bildiklerimizin karşılığında para alıyoruz. Eğer bilmediklerimizin karşılığında alacak olsak, devletin hazineleri yetmeyecekti...

Makam mı, ondan daha kaypak ve tez gidici ne var?.. Güzel-

liğimize ise kibirimiz, üç beş gün sonra, yani surat buruşunca, saç dökülünce, ölçülü vücut sağdan soldan patlak vermiş ve balon yapmış tekere dönünce ne yapacağız? Aklımız ise, kibirin kötü bir şey olduğunu peşinen kabul eder zaten.

Evet, kibir ve azamet Allah'a yaraşır ki, "Kibriya (ululuk, büyüklük) ridam, (kendime mahsus bir sıfat-ı süphaniyemdir) Bunda benimle ortak olmak fikrinde olan mütekebbirleri.. kıyamet gününde zelil ve helak ederim."⁽²⁾ buyurmaktadır. Evet, dinimiz de kibiri yasaklamıştır. Efendimiz (A.S.) hadislerinde: "İnsanın kendini beğenmesi, yetmiş yıllık amel ve ibadeti iptal eder."⁽³⁾ "Kibirden sakınınız, zira İblisi Adem (A.S.) a secde etmemeye kibir sevkettiştir."⁽⁴⁾ "Kalbinde az bir kibiri olan kimse, azap görmedikçe-cennete giremez."⁽⁵⁾ "Kibirleneneni Allah alçaltır"⁽⁶⁾ buyurmuşlardır.

Son üç hadis-i şerife dikkat edelim. Bu birinci örneğimizdir. İblis, Adem (A.S.)e secde etmeyerek, Allah huzurunda kibirlilik gösterdi: Neden? Adem topraktan, kendisi ateşten yaratılmış da, ateş çamurdan üstünmüş. Fasıt bir kıyas. Kim demiş ateşin topraktan üstün olduğunu? Hakikat tam aksi. Ama o konumuz değil. Ancak iblisin özürü kabahatından büyüktü: Çünkü, Adem (A.S.)'a secde etmemekle, ona değil, Allaha, emri verene ihanet ediyor ve kibirleniyordu. Yani şöyle demek istiyordu:

-Ben ondan daha üstün olduğum halde, nasıl olur da, benim ona secde etmemi emredersin. -Haşa- bu ne hikmetsiz emirdir?"⁽⁷⁾

İşte karşılığı:

-Çık oradan, defol, muhakkak ki sen, alçaklardansın."⁽⁸⁾

Evet, işte kibirleneneni Allah böyle alçaltıyor. İşte ceza suçun cinsinden veriliyor.

Gelelim diğer iki örneğimizden ilkinde: Çok gururlu, kibirli bir tanıdığım vardı. Evlendi ama huzuru, saadeti bulamadılar. İnsanın sükunet ve huzura kavuştuğu yuvada döğüş, kavga, ayrılık, birleşme ve tekrar ayrılık, çocukları da olmasına rağmen devam ediyor, zulüm ve hakaret gırla gidiyor ve bütün bunlar dışarıya taşıdığından herkesi de üzüyordu. Bir gün şu itirafı, acı acı döktü du-

daklarından:

-Evet, çok kibirli bir adamdım. Allah, bu kadınla, kibirlendiğim her şeyimi aldı elimden. Rezil, rüsvay ve sefil etti beni.

Çok üzülmüştüm, yıkılmışlığı, kahrolmuşluğu karşısında. Ancak bu musibetler ve belalar, onun gurur ve kibirini kırar da tevazuyu öğretirse, rahmet olur inşaallah.

Üçüncü misalimiz böyle acılı değil, biraz tatlıca. Yine bir tanıdığım diyor ki:

-Hocam, ben çok, ama çok gururlu, kibirliydim. Bunu benden almak diledi ki Rabbim, bana çok ama çok kız evladı verdi. İlkinin gelin ettiğimde, gururumun incinmesinden kahroluyor, damadımın evi, gözüme düşman görünüyordu da, yakasım, yıkasım geliyordu. Sonra, her kızı vermede bu kötü huyum biraz gitti. Şimdi altıncı kızımı verirken bende, hiç gurur ve kibir olmadığı gibi, seviyorum. Darısı daha evdekilere diyorum.

Buna da çok sevinmiş, gülmüştüm.

- (1) Tehânevi. Keşşaf-u Istılah-il Fünûn. 2/1247. Gazali. İhya ter.Bedir y. 3/738.
- (2) M. Es'ad Erbilî. Kenz-ül İrfan. Hadis No: 747 s. 177. Ahmed 2/248, 376, 414, 427, 442 Ebu Davud, Libas 25. İbn Mare, Zühd 16.
- (3) a.g.e. Ucub ve Kibrin zemmi bâbı s.176 Hadis N0: 744.
- (4) a.g.e. aynı yer. No: 745
- (5) a.g.e. aynı yer. No: 749, Buhari, İman 15; Rikak 35; Fiten 13; Tevhid 24, 36. Müslim İmam 147, 149, 185, 230, 302, 304, 326, Fiten 52, 116 İbn mace, Mukaddime, 9. Zühd 16, 37. Ahmed 1/272, 296.
- (6) a.g.e. aynı yer. No: 748. İbn Mace, Zühd 16.
- (7) Muhtasar-ı İbn Kesir Tefsiri 2/8
- (8) Konuyla ilgili ayetler bir kaç yerde tekrar edilmektedir. Bak. Bakara, 30. A'raf,11-13

MÜNÂZARA ADABI

Edep, hayatımızın her anında ve durumunda dikkat etmemiz, asla terketmememiz gereken bir keyfiyettir. Şahsi mutluluğumuz da bunda ictimai mutluluğumuz da bundadır. Bütün üzüntü, ayrılık ve dargınlıkların altında edep noksanlığı veya yokluğu yatar. Bu yüzden ki Efendimiz "Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim"⁽¹⁾ diyerek, geliş sebebini edebe bağlamıştır. Bir başka kutlu hadisinde de "İslam güzel ahlaktır"⁽²⁾ buyurmuştur. Edep ve ahlak eşanlamlı kelimelerdir. Bu yüzden sünneti yaşamak, edebi yaşamaktır. Edeb, sünneti gözetmektir. Kemal ehli hayatın her anında edebe riayetle kemâlâta ermiştir.

Her şeyin edebi olur da münazaranın edebi olmaz mı?. Edeple yapılmayan her münazara, kırgınlıklara sebep olduğu gibi, çoğu zaman, Allah korusun, sırf mağlup duruma düşülmesin diye, enaniyet uğruna hakkı bile bile örtmeye kadar gidebilir. Bu yüzden, münazara kelimesi, muhasama, muâruza, münazaa, münakaza, munakaşa manalarına da kullanılmıştır. Veya bunlar en azından birbirine yakın kelimelerdir. Tecrübeyle sabittir ki, münazara ve münakaşadan pek hayır gelmemiş, hayırlı bir sonuca erilmemiştir. Kazanılsa da çok şeyler kaybedilmiştir onda. Herhalde bundan olsa gerek ki kitaplarımızda mezmum sayılmış, yerilmiştir. Elbette ki, nezaketle kazanılan hak, münazara, münakaşa ile elde edilenden daha uygun ve daha güzeldir.

İmam Gazali, İhya da bu konuya geniş yer vermiştir. Oradan bazı hadis mealleri sunalım: "Kardeşine itiraz etme, onunla lâğıv konuşma." "İtirazı terkedin, zira onun hikmeti anlaşılmaz ve fitne-

sinden emin olunmaz." "Haklı olduğu halde mücadeleyi terkeden kimse için cennetin ortasında bir köşk inşa edilir. Haksız olduğu halde mücadeleyi terkeden için ise, cennetin kenarında bir ev bina edilir." "Kul, haklı da olsa, mücadeleyi terketmedikçe imanını kemâle erdiremez."⁽³⁾

Neden tehlikelidir? Sebebi basit: Münakaşa niçin yapılır? Muhatabı ilzam için. Gaye, onu sözlerinde haksız, hatalı göstermek, şahsını küçük düşürmek, cahilliğini ortaya koymak, kusurunu ilan etmek... Madalyonun ters yüzü ise kendi ilim ve üstünlüğünü göstermek, faziletini izhar etmek. Bunun altında yatan nedir? Nefsin arzusunun ta kendisi. Yani kibir, gurur, enaniyet, övünme, böbürlenme ve üstünlük iddiası. Tehlike işte buradadır.

Bir gün, güzel bir meclis kurmuşuz, güzel kardeşlerimizle. Bir müddet tefsir okuduktan sonra, nefis bir sohbet sürüyor. Söz intihara geliyor ve yarasının acısına dayanamayarak intihar eden sahabiyi naklediyor bir kazamızın müftüsü. Arkadaşımın biri "Uhud"da diyor. Fakir ise "Hayber'de Kuzman" diyorum. Arkadaş, yıllarca Peygamberimizin hayatını okutmuş, siyer hocalığı yapmıştır. Kendinden emin olarak "Uhud"da diyor. Fakir, yakında bu konuda bir va'z hazırladığımı, bu hadiseyi de orada anlattığımı, hazırlarken de bu hadiseyi, İbrahim Canan Bey'in "Sulh Çizgisi"⁽⁴⁾ adlı güzel eserinde, Buhari ve Müslim'den naklen gördüğümü⁽⁵⁾ söyledim. Arkadaşım: "Ben siyeri çok okudum ve iyi biliyorum. Sen, unutmuşundur" demez mi? Fesühbanallah?.. Yahu ne olur bir ihtimal olsun bırak bari.. Nasıl bu kadar kendi lehine kesin konuşur, kestirip atar da muhatabı hiçe sayarsın?. Bari "bir bakalım, ben öyle biliyorum" de canım!..

Fakir, meded diye, o anda orada bulunan Hikmet yayınlarından "Büyük İslam Tarihi"nin 1. cildinin indeksine koştum. "Kuzman" kelimesi yok. Mecliste bulunan ve ders hocası olan muhterem, "gerek yok" dedi bu arada... Belli ki münazarayı hoş görmüyordu. Onun huzurunda böyle bir durumdan doğrusu üzülmuştüm ve utanmıştım.

Eve gelince, hemen açtım "Sulh Çizgisi"ni. Evet öyle... Araştırdım. Tecrit-i Sarih. C. 10. sh. 266-270 arası aynı hadise anlatılıyor, Hayber'de Kuzman Hadis no: 1609 ve 1610 Bak şimdi içimde deprenen enaniyetime.. Hemen telefona sarılıp "aç bakalım falan kitabı" diyesim geliyor. Kendimi tuttum "bir başka zaman, münasip bir üslupla" dedim, yeni bir tartışmadan kaçınmak için. Bilmem Cennette bir köşk elde edebildim mi?

Evet, münakaşadan sakınmalı, muhatabımızı incitmemeli, tevazuyu elden bırakmamalı, işittiğimiz Hak ise kabul etmeli, dinle alakası olmayan yanı sıra, gerekirse susmalı, ilmi bir mesele veya sorulan sualde ise lütufla konuşmalı kendi üstünlüğümüzü izhar ve başkasının cehaletini ortaya çıkarmak, küçük düşürmek için yapılan münazaralardan sakınmalıyız, kaçınmalıyız.

Kalp çok hassas, dostluklarda çok kıymetlidir. Dikkat gerekir her hâl-u kârda...

- (1) Suyutî, Muvatta Şerhi-Tenvir'ül Havalik, kahire 1348 2/211.
- (2) Ali Muttaki, Kenz'ül Ummal 3/17 Hadis No: 5225
- (3) Hadisler için bak. İhya, Afat-ül Lisan bahsi 3/264
- (4) Sulh Çizgisi. İbrahim Canan S. 97-99
- (5) Buhari Cihad 77, 182. Müslim

TERKETMEYECEKTİN

Güzel alışkanlıklarımızı kazanana kadar elbet nefsimizi zorlamışızdır, az çok... Devamı için de dikkatli olmamız, savsaklamadan sürekliliğine gayret etmemiz gerekiyor. Zira nefis ve şeytan adlı iki düşman pusuda. Daima tembelliğe, binbir mazeret buldururlar. Bir ara veriş, bazen bitiriş oluyor. Pazartesi Perşembe oruçlarını ne güzel de tutardım, bir vesile ile birkaç kez bırakınca bırakıvermişim temelli. Tekrar kazanabilir miyim derken içimdeki haydut, "çok zor," diyor. "Açlık ağır."

Evrâd-ü Ezkar da öyle, teheccüt de öyle, aylık sadakalar da öyle... Bu yüzden olsa gerek Efendimiz (A.S.)'in ne güzeldir ölçüsü; "İbadetin az da olsa, devamlı olanı makbuldür."⁽¹⁾

Allah (C.C.) ömrünü uzun, maneviyat kılıcını keskin eylesin. Muhterem hocam Muşlu Ahmet (Arda) Efendiye okumaya giderken devamlı abdestli olmaya, abdestsiz o velinin huzurunda oturmamaya, ders okumamaya çok dikkat ederdim. Zaten bu, talebeliğin en büyük adabındandır.

Kaldı ki sair zamanlarda da abdestli olmaya çalışırdım. Bu konuda çok hadisler var teşvik edici, övücü. En güzellerinden birisi: "Efendimiz Cennette gezerken Miraç gecesinde, önünde hep Bilâl'in ayak seslerini duyduğunu söylüyor. Ondan buna erişin sebebini soruyor. O da çok ibadetinin olmamasıyla beraber her abdest bozduğunda hemen yenisini aldığını ve iki rekat "abdeste şükür" namazı kıldığını söylüyor. Efendimizde sevinçle; "İşte bundan" di-

yor."⁽²⁾

İşte o gün.. O çok utandığım gün ders saatine biraz geç kalmıştım. Abdestim de sıkıştığını için Kümbet Camiinde abdest bozmuş, zaman darlığından "medresede alırım" demiştim. Evinin birinci katını tamamen ilmî ve tasavvufî faaliyetlere tahsis etmişlerdi. Vardığımda arkadaşım Ali Söyler hoca efendi derse oturmuş, okuyorlardı. Onun dersini de takip ediyordum. Bütün derdim gecikip onu kaçırmamaktı.

Ne yapmalıydım? İlme heves ile, takip mi etmeliydim? Yoksa abdest mi almalıydım? Kısa bir tereddüt ve ilkinde karar kılış ve hocamın huzurunda ilk abdestsiz oturuş... "Şu ders bitse de şu manevi kirden ve utançtan kurtulsam, bitse bu sıkıntı" derken, derslerinde geçen bir ayetin yer aldığı surede ihtilafa düşmezler mi? Ödüm kopuyor, kıvranıyorum... Ama nâfile, korktuğum başıma geliyor ve hocam: "Biz vakit geçirmeyelim" diyor. Kur'an-ı Kerimi bana uzatarak, "Sen şu ayeti buluver" donmuşum... Utancımdan kıpırdayamıyorum, alnımda oluşan bulgur bulgur terleri silemiyorum "abdestsizim hocam" diye nasıl diyebildim hayret?.. Terketmeyecektin ahbab! Bir kere de olsa terketmeyecektin güzel adetini... Nasıl?..

Hocam Kur'an'ı tekrar koyarken yine sordum, "şimdi dersmi, abdest mi?" Cevap güzeldi... "Abdest sünnet ve ibadet, ders ise mübah" Utana sıkıla kalkarken ilmin üstünlüğünü bir kere daha takdir ediyordum.

Birisini başıma gelen olay verdi, diğerini ben aldım, evet o gün iki abdestliydim...

(1) Hadis

(2) Buhari ve Müslimden rivayetle Nevevi, Riyaz-us Salihin, Diyanet Y. 2/437
Hadis No: 1150

DOST MU DÜŞMAN MI?

Bir zamanlar en büyük sıkıntım, hasedci dostlarımın (!) aleyhinde bazı değer verdiklerime iftirâlar dinletmesi; yersiz konuşup aramızı açmaya, en azından soğukluk saçmaya çalışması idi. O insanlar da bilmem, tatsızlık büyümesin diye mi, veya biz biliyoruz ama bu nâdanları da incitmeyelim diye mi, yoksa "niçin o da bunlara meydan veriyor" diye mi yoksa Allah (cc) ın: "Ey inananlar! Eğer fasık'ın biri size bir haber getirirse, onun iç yüzünü araştırın. Yoksa bilmeden bir kavme fenalık edersiniz de, sonra ettiğimize pişman olursunuz"⁽¹⁾ emrini unutup, araştırmadan inanıyorlar mı duyduklarına her ne ise bana bir şey demiyor ancak uzak ve soğuk duruyorlardı. Meclislerde geçen bazı sözleri, duydukça üzüntüm artıyor, "Kimsenin elinde hayır ve şer verebilme yetkisinin olmadığını herşeyin Allah'tan gelip yine herşeyin ona gideceğini kendi nefsimin ayıplarıyla meşgul olmamın daha güzel olacağını" unutan nefsim, daldıkça hayal ve havatıra, kahroluyordum. Bu arada durumun farkına varan bazı dostlara da açılıyor, üstelik onları da üzüyor, gölge düşürüyordum kalplerine, Sonra buna hakkımın olmadığını, niçin bir dostumun gönül iklimini kendi hüznü ve azap fırtınalarıyla alt üst ettiğimi düşündükçe daha da üzülmüyor, uzlet tercih ediyordum. Öyle ki bütün dostlarımı terketmiştim. Huzurum kaçmış, göğsüm daralmış, tadını alamaz olmuştum suyun, havanın, meclis ve sohbetlerin.

Teselliyi, evimde, kitaplarımda, zikrullahda buluyor, biraz yatıştırırken, unutturken geçenleri ve yeniden neşelenirken, bir kem söz, bir iftira daha duyuyor, yeniden yaşıyordum ruh ikliminde o dehşetli macerayı...

Keşke duymasam, keşke demeseler dostlarım, berbat olmasam, yeniden diye, yine evimde oturup, perişan kalbimle oyalanmak için, bir o kitap bir bu kitaptan rast gele okurken, birden Şeyh Sadi Şirazi çıktı karşıma ve "otur şu koltuğa, bak neler diyeceğim sana" diyerek başladı anlatmaya: "Birisi temiz ruhlu bir sofiye sordu:

- Filanca adam senin ardından ne söyledi, biliyor musun?...

Sofi:

- Aman kardeşim, sus! dedi. Çünkü düşmanın ne söylediğini bilmemek daha iyidir."

Denebilir ki, düşmandan söz getiren kimseler, ondan daha düşmandırlar. Düşmanlıkta düşmanın yardımcısı olmayan kişi, onun sözünü dosta götürmez. İşitince titreyeceğin fena bir sözü düşman bile yüzüne karşı söylemek cesaretini gösteremiyor; sen ondan daha düşmansın ki, "Hasmın gizlice böyle dedi" diyerek, bunları ağzına alabiliyorsun.

Söz getirip götüren kişi eski kavğaları tazeler ve halim selim adamı çileden çıkarır. Böyle arkadaştan kaçabildiğin kadar kaç. Çünkü o, uyuyan bir fitneye kalk diyor. Ordan oraya fesat götürecek bir adamın ayağı bu kağıda olsun.

Kavga iki kişinin arasında ateş gibidir, ve abtal kovucu bu ateşe odun taşımaktadır.⁽²⁾

Bazı nüshalarda şu sözler de vardır: "Çünkü bir zaman sonra kavga edenler birbirlerinin gönüllerini alırlar, bu adam da orada bedbah ve mahçup olur."⁽³⁾

Ne güzel sözler!.. Tatlı bir tebessümle kelimeler arasında kaybolurken hayret ve hürmet dolu teşekkürlerimi sunmaya çalışıyordum şeyhime... Daha bir anlamlı geliyordu peygamberimizin: "Bana aleyhimde söylenen sözleri ulaştırmayın. Çünkü insanlara, salim bir kalple ulaşmak isterim." mealindeki sözleri...

(1) Hucurat, 6.

(2) Sadî. Bostan. M.E. B.y. s. 267

(3) a.g.e. s. 439

NİMETLER VE BOSNALILAR

Masamın başında, güzel bir yemeğin üstüne sıcacık demli çayımı yudumlayarak, İslamın yücelmesi adına bir şeyler yazarken, yanıma yaklaşan küçük oğlumun, arkadaşlarıyla dışarıda oynaması için benden izin isterken takındığı tavır, naz ve cilve ve gülerek, koşarak gitmesi!... bütün bunlar sevinçle içimi doldurdu. Huzur ve sakin, sevinç ve mutluluk dalga dalga yayıldı kalbimden tüm benliğime... Aman Allahım bu ne saadet, bu ne mutluluk, bu ne büyük nimet. Sana şükürler Allahım sonsuz şükürler. Yarattıkların sayısınca, arşının ağırlığına, kelimelerinin mürekkepleri adedince, bu şükürleri ilminin adedince tekrar çarparak sayısınca sana hamd sana şükür Allahım...

Bu sevinç dalğaları içinde müstağrak iken, birden aklıma Bosnalı kardeşlerim geldi. İçimdeki o alabildiğine sevinç, alabildiğine hüzne terketti yerini. Kalbim acıyla zonklamaya başladı. Çay bardağı elimden düşe yazdı... İçimde bir yerlerin yırtıldığını hisseder gibi oldum... Şimdi Bosnalı kardeşime sorsalar, ne istersin diye, her halde benim içinde bulunduğum nimetin çok azını isteyecektir. İçinde bulunduğumuz nimet deryasını idrake yarayan bu tesbitten sonra, Bosnada yaşar gibi, hayalen oralara gittim. Şu kış günü karlar içinde, sobasız ve bombalardan harap olmuş evler içinde üşüyen çocuklar, yaşlılar, evlatlarının mosmorluğunu seyrederken, açlıklarıyla açıklıklarıyla içi parçalanan analar, cepelerde dininin ırzını, vatanını korumak için çarpışan babalar... İlaçsız ve doktorsuz, ama ağzına kadar yaralı dolu hastaneler, uzamış giden taze mezarlar ve hepsinden kahredicisi, az ötede, kafirin eline düş-

müş de af buyurun genelevi kadını gibi her zaman namusuna tecavüz edilen canlı cenaze kızlar gelinler... Diller o acı ve ızdırabı ifadeden ne kadar acizdir Allah bilir!..

Onlara acıdığım kadar yandığım kadar, ağladığım kadar da kafire lanet ediyorum. Ey alçak batılılar, ey hayvanlardan da beter mahluklar, adiler, reziller, ey utanmadan hâlâ humanistlikten, insan haklarından bahsedenler, demokrasiden, hukuktan bahsedenler, barıştan, sınırlara saygıdan bahsedenler, iğrenç iki yüzlüler, cehennemde ebedi yanmak, yandıkça donmak, susayınca kaynar kan ve irin, acıkınca dikenli zakkumlara arzedilmek size ne kadar da yakışıyor! Siz ateşlerde ebediyyen çıkmamak üzere yanmaya ne kadar da lâyıksınız!.. Size acıyanlara yazıklar olsun!..

İçinde bulunduğumuz nimetlerden, o farkına varamadığımız, varıp da şükürünü hakkıyla eda edemediğimiz, nankörlük edip sahibini üzdüğümüz nimetlerden utanmaya başladın. İnsanın vatanında hür yaşaması, çoru çocuğu içinde karnı tok, sırtı pek olması, ibadetlerini özgürce yapabilmesi, düşman korkusu, hayat endişesi olmadan günlerinin geçmesi ne büyük nimetlermiş...

Bosnaya da ver Allahım, onlara benzeyen her kardeşime de ver Allahım bu nimetleri... Yoksa bu nimetler boğazımızda duruyor, bize hüznün veriyor. Tadına varamıyoruz onlar öyleyken... Allahım merhamet eyle, işlerini ıslah et, sıkıntılarını, felaketlerini gider Ümmet-i muhammedin.

Bize kendin ve onlar karşısındaki görevlerimizi hakkıyla idrak ettir, amel ettir Allahım. Kardeşlerimize hakkıyla kardeşlik yapamadık, bizi affet ve af ettir Allahım!...

AVUSTURALYA'YA MEKTUP

Kardeşim

Hiç bu kadar uzamıştıydı hasretimiz? Vuslata işaret olsun inşallah... Sana hüznü vermeyeceğini bilseydim sayardım, bebeler yürür oldu, buzağılar inek doğurdu, öğrenciler mektep bitirdi, askerler terhis oldu, çocuklar baba oldu, çünkü küçük kızlar kucağında yavrularla geziyor, ana olmuşlar. Saçlarımıza, sakalımıza ak düştü; üzerimize ahiretin gölgesi düştü ve sen hâlâ gelmiyorsun...

Bir bakıma iyi de ediyorsun. Biz arzın bu gölgesine çakıldık kaldık. Hayat mı yaşadığımız? Gönlüm istiyor ki elime demirden âsâ alayım, giyeyim demirden çarıklarımı, gezeyim Azerbaycan'ı, Türkistan'ı, geçeyim Afrika'ya, göreyim mazlum, mağdur kardeşlerimi, dinini bilmeyen, tarihini bilmeyen, unutmuş, unutturulmuş, ezilmiş kardeşlerime bilgi götüreyim, ışık götüreyim. Sarılalım ve garibliğimize ağıyalım, yeniden tarihi açalım, nal sesleri, tekbir sesleri duyalım, doğrulalım, dolalım, bilenelim, şu çağa, şu insanlığa, şu insanlığını unutmuş cahiliyyeye, şu tağutlara, saflaşmış sinelerle yeniden varalım... Yeniden muştı sunalım istiyorum...

Heyhat!... Çakıldık kaldık arzın bu bölgesine. Çıkıp seyretmedik, seyran etmedik, ibret alamadık "aleyke bilhareketi ğayr-is sükun" "Sana hareket gerek, durmak değil" dediler biz çakıldık kaldık. Hantallaştı ruhumuz. Kendimi Tebuk'ten geri kalmışlara benzetiyorum. İçimizde de bir seyr-ü sülûk yapamadık, ulaşamadık engin gönül iklimine.. Çakıldık kaldık nefis ülkesinin şehvetler kalesinde.. Letâifler kupkuru. Ayakları pekmezde tutkallanmış ölümü bekleyen sinekler gibi görüyorum şimdi kendimi...

Gözümün önünden alay alay ruhaniler, Rabbaniler geçmek-

te... Enbiya ve havariler geçmekte... Mağaralarından çıkmış Ashab-ı Kehf'ler...Yasin suresinden yola çıkmış elçiler ve Habibi Neccarlar geçmekte. Alay alay şehitler ve gaziler... Ensar ve Muhacirler geçmekte...

Beni tanırsın, aklımın bir parmak ötesinde bir cünûn olduğunu bilirsin. Üstelik Ramazan, üstelik bahar, hasret de var, eh olacak o kadar...

Babanla son görüştüğümüzde, bana Anadolu Lisesinin yabancı dilini sordu. Birden içime -bilmem Yusuf'un gömleği Mısır'dan çıkınca Kenan ilindeki Yakub'un burnuna gelen Yusuf kokusu öyle miydi- evet birdenbire içime ılık ılık bir dostluk aktı, iyi sinsin diye soludum derin derin... Soludum, siz kokuyordunuz... Ramazan dedim, oruç dedim geçtim.

Bugün yine mi çılgınlığım üstümde ne?

Hüzün yok diyorum ama alamıyorum kendimi... Sağım solum hep hüzün. Ama boş ver. Sanki sende yok mu?.. Evet, Haşim'in miydi şu mısra, Yahya Kemal'in mi?

"Melâli anlamayan nesle âşinâ değiliz..."

Dillerin şeker yesin şair, şerbet içsin, ne güzel demişsin!..

Kardeş, biz Akif'in nesliyiz, Safahat okumuşuz. Biz bir bozgunun ardından gelmişiz. Biz büyük düşler görmüş, uyanmış kahrolmuşuz. Bize hüzün yaraşmaz mı?.. Kimse yanımızdan geçmesin bizim. Yoksa tutar eteklerinden deriz ki:

"Gitme ey yolcu, beraber oturup ağlaşalım,

Elemim bir yüreğin kârı değil paylaşalım..."

(Akif)

Biz gözyaşlarımızla sileceğiz ye'simizi. Boşuna değil ağlamamız. Zira ağlayanlar övüldü Kur'anda... Zira kurtuluş ağlamada..

"Ağlayın su yükselsin

Belki kurtulur gemi.

Anne, seccaden gelsin

Bize dua et emi..."

(N.F.K.)

Çakılan gemimiz için, elimizden gelen ağlama ve duadır şimdi. Hele gemi bir kurtulsun, dalalım deryaya bir, coşmayı da görsünler o zaman. O zaman çok işimiz, çok sözümüz olacak. Bilirler gerçi. Artık susayım, başka türlü gitmiyor hüznün. Susayım çünkü, "susan kurtulur..." (Hadis)

*"Gidiyor, gidiyor nurdan heykeller
Ufuk önlerinde bayrak kulesi
Bu gidenler altın kol silsilesi
Ölçüden ahenkten daha güzeller
Gidiyor, gidiyor nurdan heykeller.*

*Sonsuzluk kervanı peşinizde ben
Üç ayakla seken topal köpeğim
Bastığınız yeri karış karış öpeyim
Bir kırıntı yeter kereminizden
Sonsuzluk kervanı peşinizde ben"*

(N.F.K.)

İstiyorum, takılıp gitmek istiyorum peşlerinden ama, işte çakılıp kalmışım. O yamaçta güller var, lale sümbül var, o yamaçta bahar var, ama ben çakılıp kalmışım.. Size deseler ki "Ey kul... yaşadın ne yaptın?" diyeceksiniz ki "Ya Rab... Deniz aşırı ülkelere gittim, seni anlattım, seni sevdirmeye çalıştım, sevgilini sevdirmeye çalıştım. Anamdan, babamdan, dostlarımdan uzak, uzak iklimlerde din için çalıştım..." Eminim "Yeter" diyecekler, "yeter bu kadar kulum, yeter, bizde aza çok çok verilir. Hadi dinlen artık." Ya biz?.. Ya biz?.. Ya biz?.. Çakıldık, kaldık buralarda...

Bağışla...

Râmazan duyguları da bağışla...

Sana hüznün vermek istemediğimi söylemişim başta...

Ama, bir işe yaramamak, adam olamamak, çakılıp kalmak, var ya, sözümü unutturdu bana bağışla..

Dua et, ah, bir de "O" bağışlasa...

BİR ÖĞRETMENDEN BİR ÖĞRETMENE

Muhterem hocam!

Esselamu aleykum ve rahmetullahi ve berekâtuh.

Aylardır yazamadım sizlere, hep, kendim geleceğim diyerek, ha bu gün, ha yarın... Hayâl, kismet olur mu?.. Baktım uzayıp gidiyor ve bendeniz sizlerden, her hatırladıkça utanıyorum. Hakikaten fakiriniz çok nankör bir kulum ama "nankörlüğünde bir haddi vardır" dedim, kendime ve af umuduyla, geç de olsa yazıyorum işte. Sevindiğim bir şey var; arkadaşlarım hamdolsun iyi ve hoşgörülü insanlardır.

Muhterem hocam! Maraş'dan gelen ahbablarla karşılaşırız bazen. Haber arıyorum hep. Emin olun ve özellikle orta okul-liseyi bir türlü unutamıyorum. Bir türlü... Burda, nerde o heyecan? O çile içindeki doyumsuz lezzet?.. Gerçi, orada öğretmenlik daha iyi demiyorum ama, hiç şüphesiz, daha canlı, bir başka heyecanlı. Burada, hep inanmış bir gençlik içindeyim, mescidimiz dolup taşıyor namaz için, seviniyorum. Bazen oturup, iki büklüm seçdeye gitmiş, Rablemi karşısında, vakarlı alınlarını yerlere süren kardeşlerimi seyrediyorum doyasıya, ürperiyorum, hasretlerimi anıyorum gözlerim buğulu... Ama, gene de, diyorum ki hocam, dolup boşalan bir mescid, bana, oradaki bir talebemi, ilk defa camide görmenin, ilk defa, ürkek ama derin duygularla, inkarını yıkıyarak abdestin serin sularında, bir kaçak gibi mahcup ve utangaç, caminin en köşesinde Rabbına ibadet etmesinin heyecanını vermiyor. Başı hep eğik, korlanan kalbinin buğularının, gözyaşları olarak dökülmesinin heyecanını ve sızısını, içimde bir deprem, içimde bir

yerlerin yırtılmasının, ya da atamadığım çığlığımın boğazımda zıkkım gibi kalmasının sızısının heyecanını, ürpertisini, zevkini vermiyor..

Çünkü "bunlar, İmam Hatiplidirler, zaten böyle olacaklar" diyorum. Bu okulun amacı budur, beklenen ve gözlenen budur. Ama ya orta okullar, Liseler, Orada hedef başka... Maksat bir genci müslüman yaparak, insana layık olduğu hürmeti göstererek, eşyaya da hakkını vererek, vatana ve ümmete hikmetle hizmet etme amacı, hem, dünyasıyla beraber âhiretini de imar etme gayesi verilmediği gibi, üstelik dünyaya, gerçekten çok kısa bir ömür içinde, AL-LAH'ı bilip ona ibadet etmek için, yegane hak yol olan, Rabbimizin katında tek geçerli din ve dünya görüşü, yani insanı her yönüyle kuşatan, her hareketine bir değer hükmü veren bir nizam-ı âzâm olarak islamı yaşayıp yaşamadığının imtihanı için, çok ciddi ve asla ihmal ve umursamazlığa gelmeyen çetin bir sınav için geldiğini belletmek şöyle dursun, belki tam asine, insan hasbel kader -Kaden inancı da yok ya, söz gelişi- dünyaya gelmiş bir canlı, yani diğer canlılar, bir başka deyişle hayvanlar gibi, haşereler gibi işte bir canlı varlıktır ve hayat sadece dünya hayatıdır. Onun için,

Düşünme,

Arzu et sade!

Bak, böcekler de öyle yapıyor. ⁽¹⁾

felsefesiyle, hayatı en güzel bir biçimde (!) yaşamaya bakmalı, düşünmemeli (özellikle bu kelimenin üzerinde durmak lazım. Düşünen, "düşünüyorum; o halde varım" diyen ve düşünen, yerler ve göklerdekini ve ikisi arasındaki yaratıkları, varlıkları tefekkür eden, bunların kendi kendine var olamayacaklarını, çünkü, bir şeyin kendi kendisini yaratmasının mümkün olamayacağını ve âlemde kör tesâdüfün dahi olmayıp her şeyin ince bir hesaplama olduğunu, o halde bir yaratıcının bulunduğunu, ve onun da, bu kadar ince ve dakik şeyleri son derece düzenli, uyumlu, güzel ve determinist kaideler üzere, sünnetine uygun, ilmi bir şekilde yaratmasından da

anlaşıldığı gibi, bunları abes, saçma ve iş olsun diye yaratmadığını anlar ve ona yakinen iman ederek teslim olur, adların en güzelini, yani teslim olan anlamına MÜSLÜMAN adını alır) vur patlasın çal oynasın, yemeli, içmeli, seks (manyağı)î olmalıdır diyerek insanı bir "böcek" seviyesine indirmektir. Hayvan ve haşere seviyesine Eh!.. Zevkin sonu alınmaz tabi. Doydukça devleşir, daha da acıkir, acıktıkça daha yer, yedikçe şehvet keser, şehvet dolunca isyana dalar, daldıkça saldırır, saldırdıkça insanlık fitratından çıkar, fitrattan çıktıkça da azgınlaşır, azmanlaşır ve ruhlardaki bu anarşi anlatıldığı organlarda açığa çıkar, nihayet, bir italyan filmi "tıkanarak ölenler" de nakledildiği gibi şehvetin -bizce, fitrattan çıkışın da ötesinde kaçışın- doruk noktasında geberir, ya da, hayata, şu saçma ve kalleş, sonu yokluk, ucunda hiç bir ışık belirtisi olmayan korkunç bir dehliz, vefasız, ıssız ve insafsız bir tünele benzeyen şu hayata, umudsuz ve perişan, yıkık ve dökük, ezilmiş ve tükenmiş olarak, yalnız ve çıplak veda edip bir çukuru doldurur gider. Yani intihar!..

Çağdaş uygarlık düzeyinin, başka bir deyişle mâneviyatsız, mekanik medeniyetin, aldatıcı ve ruh bozguncusu pozitivizmin, kabuk bilimselliğin kahredici sonudur bu.. İnsanlığı öldürerek insanı yaşatmanın sonucundan apışıp kaldığı son nokta!..

Böyle bir yerden; ki neticesi, dünyada işte saçma bir hayat, alkol, uyuşturucu, çilgınlık, stress, bunalım, dert ve delilikten arta kalırsa, zoraki, yaşamak icâbetiği için yaşamak gereken bir ömür, ahirette ise, çilgın ve can yakıcı bir ateş, anında et, deri ve kemikleri kül eden ama yeniden oluşturan, yeniden kül eden bir yalım... Öyle bir yalım ki, yakıtı taş ve insan... Kalın zincirlerle ayakların arkadan beller kırılarak boyunlara bağlanması... Soktuğunda, zehirinin yangını, dörtyüz yıllık yerden duyulan iri iri yılanlar gövdelerde..! Dağlar gibi büyütülmüş bedenlerde her biri katır iriliğinde vicir vicir akrep sürüsü... İçince bağırsakları arkadan uldurup boşandıran kan ve irin karışımı kaynayan bir su... Gittiği her yeri yırtarak giden bıtıraklı ve şeytan başlı bir yiyecek: Zakkum. Üstelik hiç hayrı da yoktur açlığa... Baştan aşağı dökülen ve haş-

lanmış etleri ayaklar altına seren yakıcı bir su...Nallandırılmış bukağlıların ve pranğaların ayaklara ve boğazlara vuruluşu...kalın tomruklar asılı boyunlarda...Vahşi hayvanlar ve ateşten kılıçlarla değnanan gövdeler...kebab edilmeler korlar üzerinde, üstelik alay edilerek...evet, hor ve hakir edici bir azap. Üstelik ölmek ve çıkmamak üzre içinden...sayıların olmadığı, yılların olmadığı yani son diye bir şeyin olmadığı, yani kurtuluş umudunun bulunmadığı devamlı bir hayat ve dahi her an artarak şiddetlenerek azabı... böyle bir yerden, evet, işte böyle bir yerden bir insanı -Allahın dilemesi ve hidayet vermesiyle- çekip alarak, hem dünya hem ahirette, sayamayacağımız nimetlerle cennetâsâ bir hayata gelmeye sebep olmak, yani vesile kılınmak... Bu...işte bu, evet bu, ne coşku dolu, şevkli vecdli zevli ve ne heyecanlı bir iş... Ne kadar güzel ve peygamberimiz (A.S.) efendimiz deyişle "Güneşin doğduğu yer ile battığı yer arasındaki her şeyin senin olmasından daha iyi" olan hikmetli, heybetli, muhteşem ve muhabbetli bir iş...

Bunun için çekilen acı ne zevkli, bunun çilesi ne hoş bir içkidir ki, insanın başını cennet bahçelerinde çoşturan ve enbiya, evliya ve şuhedâ arasında dolaştıran bir sarhoşluğu var. Bunun ızdırabıyla dökülen iki damla gözyaşı, ne kutsal ki, bunlarla Allah (c.c.) in yüce katında hesap verirken desen "Ya Rabbi! Dağlar gibi günahlarıma karşılık, senin dinin için iki damla göz yaşım var. Sen her şeyi en iyi bilensin" ve arz-ı istirham etsen, ümitliyim ki, kurtulursun...

Evet hocam!... Bunun zevkini hatırlarken bile elim titriyor ve bu yüzden yazılar çarpık ve eğri büğrü çıkıyor kalemimden. Tırmanması çok zor olan sarp bir ifade dağdır şimdi karşımıza çıkan, dayan ey kalemim, dizlerinin dermanı kesilir de hata uçurumuna yuvarlanırsın diye korkuyorum.

Muhterem hocam!... Özür beyan ederim. Bazan, böyle, yazarken kalemime hakim olamıyorum ve kendimi, istemesem de teslim ediyorum ona. Sürüklüyor o da fakirinizi, haberi yokmuş gibi... Gene öyle oldu galiba, ne gereği vardı sanki bunların. Eğer

siz öğretmen olmasaydınız, yırtacaktım bu yazdıklarımı.

Ne desem!... Özledim özlerdim özledim..... nı, mektebimi, öğretmenliğimi, dostlarımı...Öğrencilerimi yani. Size büyük bir meşekkat olmayacağını bilseydim tek tek selamlarımı, sevgilerimi -ne olur onlara söylemeyin- onlar için akan gözyaşlarımı iletiniz onlara derdim.

Artık ulaşamam onlara....

Ancak bir tesellim var; ayrılık artırmış dostlukları...

Ben gözlerimi, kapadığım zaman hiç kimse duymasa da, ruhum duyuyor... sokaklarında ayak seslerimi. Gördüklerinde düğmelerini ilikleleyen ve saygı sevgi kaftanına bürünen öğrencilerimi, atılarak önce ben selamlıyorum, ta yürekten. Hep selamlayacağım onları!...Onlar benim ümidim ve istikbâlim.

Artık hoşça kal hocam. Hürmet ve muhabbetle kucaklarım. Baki selamlar.

(1) Orhan Veli Kanık, Bütün Şiirleri. 12. Basılış. Varlık y. 1973 s. 129 Şiirin adı çok enteresan: Böcekler

YAYINCILIKTA ÇAĞDAŞ ÇİZGİ

UKDE

Basın Yayın
Organizasyon

Macintosh Bilgisayarla
Dergi, Gazete, Broşür ve Tez
İşlerinizde uzman kadrosuyla, çağdaş
teknik donanımıyla hizmetinizde.
Haftalık **Ukde HABER**, Aylık **HALE** ve
üç aylık **KURTULUŞ**'tan sonra şimdi de
kitap yayınlarıyla her zaman yanınızda.

İkinci Kitap:

HAYATI ESERLERİ ve MÜCADELESİYLE
NECİP FAZIL KISAKÜREK/**Serdar YAKAR**

Yakında

ADRES: Trabzon cad. Dedezade Sk. No: 2/C
TEL: 225 15 80 Kahramanmaraş

“UKDE Basın Yayın Organizasyon bu ortamda bir ocak olma gayretiyle faaliyetlerine başladı.. Ukde Haber gazetesi, Hale ve Kurtuluş dergileri birer öncü idi. Elinizdeki kitap ise Ukde Yayınlarının ilk kitabı. Şimdiden müjdeleyelim ki ilk ve tek olmayacak... Sırada siz güzide okurlarıyla buluşmayı bekleyen daha nice eserlerimiz var..

Yaşlısından gencine her Maraş'lının sohbetlerinden tanıdığı, sevdiği ve saydığı Cemal Nar hocamızın bu güzel eseriyle başlamış olmak ise bizim için gurur verici... Bu mutluluğu birlikte paylaşmak üzere buyurun kitaba...”